

REGIONÁLNY ÚRAD VEREJNÉHO ZDRAVOTNÍCTVA SO SÍDLOM V BANSKEJ BYSTRICI

**ZDRAVOTNÍCKA ROČENKA
OKRESU BANSKÁ BYSTRICA
V POROVNANÍ K OKRESU BREZNO**

2017

prof. MUDr. Cyril Klement, CSc. a kol.

Banská Bystrica
2018

Vedúci autorského kolektívu:

prof. MUDr. Cyril Klement, CSc.

Autori:

doc. MUDr. Mária Avdičová, PhD.

MUDr. Silvia Kontrošová, MPH

doc. MUDr. Kvetoslava Koppová, PhD.

MUDr. Ivana Sedliačiková, MPH

MUDr. Jarmila Beláková

doc. MUDr. Katarína Slotová, PhD.

MUDr. Pavel Adámek

Zostavila:

Ing. Dagmar Komendová

Obsah

Úvod	8	
I. Demografia	9	
DEMOGRAFIA	10	
Tabuľka 1	Počty obyvateľov okresov Banská Bystrica a Brezno, Banskobystrického kraja a SR v r. 2016	11
Tabuľka 2	Stredný priemernný počet obyvateľov	11
Tabuľka 3	Počty obyvateľov okresov Banská Bystrica a Brezno v okresných sídlach a ostatných obciach obidvoch okresov k 31.12.2016.....	11
Tabuľka 4	Vývoj počtu obyvateľov okresov Banská Bystrica a Brezno podľa okresných sídel a ostatných obcí v rokoch 1970, 1980, 1990, 2000, 2010 a 2016	12
Tabuľka 5	Rozdiel počtu obyvateľov okresov Banská Bystrica a Brezno za ostatných 10 rokov, stav k 31.12.....	12
Tabuľka 6	Počet obyvateľov okresu Banská Bystrica podľa obcí a rokov (2007 - 2016, stav k 31.12.)	13
Tabuľka 7	Prirodzený prírastok/úbytok obyvateľstva v okrese Banská Bystrica podľa obcí a rokov (2007 - 2016, stav k 31.12.)	14
Tabuľka 8	Počet obyvateľov okresu Brezno podľa obcí a rokov (2007 - 2016, stav k 31.12.).....	15
Tabuľka 9	Prirodzený prírastok/úbytok obyvateľov v okrese Brezno podľa obcí a rokov (2007 - 2016)	16
Tabuľka 10	Prirodzený prírastok/úbytok obyvateľov v okresoch Banská Bystrica a Brezno v rokoch 2007-2016 na 1 000 obyvateľov	17
Graf 1	Prirodzený prírastok/úbytok obyvateľov v okresoch Banská Bystrica a Brezno v rokoch 2007 – 2016 (na 1 000 obyvateľov).....	17
Tabuľka 11	Vývoj živorodenosti a úmrtnosti v okresoch Banská Bystrica a Brezno (spolu) za roky 1992-2016	18
Graf 2	Vývoj živorodenosti a úmrtnosti obyvateľstva v okresoch Banská Bystrica a Brezno (spolu) za roky 2002 – 2016	19
Tabuľka 12	Počet živonarodených a živorodenosť, počet zomretých a úmrtnosť v okresoch Banská Bystrica a Brezno (2011-2016)	19
Tabuľka 13	Porovnanie živorodenosti v okresoch Banská Bystrica a Brezno, v Banskobystrickom kraji a v Slovenskej republike (2011–2016).....	19
Tabuľka 14	Porovnanie úmrtnosti v okresoch Banská Bystrica a Brezno, v Banskobystrickom kraji a v Slovenskej republike (2011–2016).....	20
Graf 3	Živorodenosť a úmrtnosť v okrese Banská Bystrica v rokoch 2011 - 2016	21
Graf 4	Živorodenosť a úmrtnosť v okrese Brezno v rokoch 2011 - 2016.....	21
Tabuľka 15	Vývoj pôrodnosti a úmrtnosti v okrese Banská Bystrica v rokoch 2003–2016.....	22
Graf 5	Trendový graf pôrodnosti v okrese Banská Bystrica za roky 2001 – 2016	23
Graf 6	Trendový graf úmrtnosti v okrese Banská Bystrica za roky 2001 – 2016.....	23
Tabuľka 16	Štruktúra zomretých podľa pohlavia a obdobia produktivity v okresoch Banská Bystrica a Brezno, v okresných mestách, v Banskobystrickom kraji a v SR v r. 2016	24
Tabuľka 17	Priemerný vek zomretých podľa pohlavia v okresoch Banská Bystrica a Brezno, v okresných mestách, v Banskobystrickom kraji a v SR v r. 2016	24
Tabuľka 18	Zomretí a úmrtnosť podľa veku a pohlavia v okrese Banská Bystrica v r. 2016.....	25
Tabuľka 19	Zomretí a úmrtnosť podľa veku a pohlavia v okrese Brezno v r. 2016.....	25
Tabuľka 20	Úmrtia podľa hlavných príčin smrti v okresoch Banská Bystrica a Brezno (spolu) a v SR v rr. 2009 – 2016	26
Tabuľka 21	Podiel jednotlivých skupín diagnóz na úmrtiach v okresoch Banská Bystrica a Brezno (spolu) a v SR v % v rokoch 2003-2016	27
Tabuľka 22	Úmrtia podľa hlavných príčin smrti v r. 2016.....	28
Tabuľka 23	Úmrtia na kardiovaskulárne a nádorové ochorenia podľa pohlavia a vzťahu k ekonomickej aktivite v r. 2016.....	29
Tabuľka 24	Podiel jednotlivých skupín diagnóz na úmrtiach podľa pohlavia v % v r. 2016.....	29
Tabuľka 25	Vývoj podielu jednotlivých skupín diagnóz na úmrtiach v % v rokoch 2009 - 2016.....	30
Tabuľka 26	Mŕtvorodenosť v okresoch Banská Bystrica a Brezno (spolu) v rokoch 2001-2016.....	31

Tabuľka 27	Mŕtvorodenosť v okresoch Banská Bystrica a Brezno, v Banskobystrickom kraji a v Slovenskej republike v rokoch 2008 – 2016.....	32
Tabuľka 28	Potraty podľa druhu a územia trvalého bydliska ženy v rokoch 2014 – 2016	33
Graf 7	Index potratovosti v okresoch Banská Bystrica a Brezno, v Banskobystrickom kraji a v Slovenskej republike v rokoch 2011-2016.....	33
Tabuľka 29	Vývoj potratovosti v okresoch Banská Bystrica a Brezno (spolu) v rokoch 1988–2016	34
Tabuľka 30	Vekové zloženie obyvateľov okresov Banská Bystrica a Brezno k 1.7.2016	35
Tabuľka 31	Vekové zloženie obyvateľov Banskobystrického kraja a SR k 1.7.2016	35
Tabuľka 32	Vekové zloženie obyvateľov okresu Banská Bystrica podľa pohlavia k 31.12.2016	36
Tabuľka 33	Vekové zloženie obyvateľov okresu Brezno podľa pohlavia k 31.12.2016	36
Tabuľka 34	Vekové zloženie obyvateľov Banskobystrického kraja podľa pohlavia k 31.12.2016	37
Tabuľka 35	Vekové zloženie obyvateľov Slovenskej republiky podľa pohlavia k 31.12.2016	37
Graf 8	Strom života – vekové zloženie obyvateľov k 31.12.2016, okres Banská Bystrica a Slovenská republika.....	38
Graf 9	Strom života – vekové zloženie obyvateľov k 31.12.2016, okres Brezno a Slovenská republika	39
Tabuľka 36	Zloženie obyvateľov podľa vzťahu k ekonomickej aktivite v okresoch Banská Bystrica a Brezno k 31.12.2016.....	40
Tabuľka 37	Zloženie obyvateľov podľa vzťahu k ekonomickej aktivite v Banskobystrickom kraji a v SR k 31.12.2016.....	41
Tabuľka 38	Ukazovateľ stredná dĺžka života podľa štandardných vekových skupín a pohlavia v okresoch Banská Bystrica a Brezno v r. 2016.....	42
Tabuľka 39	Vývoj strednej dĺžky života populácie pri narodení podľa pohlavia v okresoch Banská Bystrica a Brezno od roku 2007	43
Tabuľka 40	Vývoj strednej dĺžky života populácie pri narodení podľa pohlavia v Banskobystrickom kraji a v SR od roku 2007	43
Tabuľka 41	Podiel mužov a žien na celkovom počte obyvateľov v okresoch B.Bystrica a Brezno, v Banskobystrickom kraji a v SR k 31.12.2016	43
Tabuľka 42	Vybrané základné údaje o stave obyvateľstva okresov B.Bystrica a Brezno, Banskobystrického kraja a Slovenskej republiky v roku 2016.....	44
Graf 10	Porovnanie prirodzeného pohybu obyvateľstva okresov B.Bystrica a Brezno, Banskobystrického kraja a Slovenskej republiky v r. 2016 (na 1 000 obyvateľov) .	45
Graf 11	Dojčenská úmrtnosť v okresoch B.Bystrica a Brezno, v Banskobystrickom kraji a v Slovenskej republike v rokoch 2014 - 2016	45
Graf 12	Novorodenecká úmrtnosť v okresoch B. Bystrica a Brezno, v Banskobystrickom kraji a v Slovenskej republike v rokoch 2014 – 2016.....	46
Graf 13	Rozvodový index v okresoch B.Bystrica a Brezno, v Banskobystrickom kraji a v Slovenskej republike v rokoch 2014 - 2016.....	46
Tabuľka 43	Základné demografické ukazovatele stavu obyvateľov v meste Banská Bystrica za roky 2003 – 2016.....	47
Graf 14	Trendový graf pôrodnosti v meste Banská Bystrica za roky 2001 – 2016.....	49
Graf 15	Trendový graf úmrtnosti v meste Banská Bystrica za roky 2001 – 2016	49
Tabuľka 44	Vývoj úmrtí na vybrané skupiny diagnóz v meste Banská Bystrica	50
ZAMESTNANOSŤ 51		
Tabuľka 45	Zamestnanci v okrese Banská Bystrica a Brezno v r. 2016.....	51
Tabuľka 46	Počet živnostníkov podľa vybraných ekonomických činností v okrese Banská Bystrica a Brezno v r. 2016	52
NEZAMESTNANOSŤ		
Tabuľka 47	Uchádzači o zamestnanie a disponibilný počet uchádzačov o zamestnanie v okresoch Banská Bystrica a Brezno, v Banskobystrickom kraji a v Slovenskej republike k 31.12.2016.....	53
Tabuľka 48	Miera nezamestnanosti v okresoch Banská Bystrica a Brezno, v Banskobystrickom kraji a v Slovenskej republike k 31.12.2016	53
Tabuľka 49	Štruktúra uchádzačov o zamestnanie vzhľadom k dobe evidencie v okresoch Banská Bystrica a Brezno, v Banskobystrickom kraji a v Slovenskej republike k 31.12.2016	54
II. Zdravotný stav obyvateľstva.....		55

Tabuľka 1	Výskyt vybraných prenosných ochorení v okrese Banská Bystrica v rr. 2009 - 2016 (a-absolútne čísla, r-chorobnosť na 100 000 obyvateľov) 56
Tabuľka 2	Výskyt vybraných prenosných ochorení v okrese Brezno v rr. 2009 - 2016 (a-absolútne čísla, r-chorobnosť na 100 000 obyvateľov).....57
Graf 1	Výskyt salmonelóz v okrese Banská Bystrica v rr. 2004 – 2016.....58
Graf 2	Výskyt salmonelóz v okrese Brezno v rr. 2004 – 2016.....58
Tabuľka 3	Výskyt vybraných prenosných ochorení v Banskobystrickom kraji v rr. 2009 - 2016 (a-absolútne čísla, r-chorobnosť na 100 000 obyvateľov) 61
Tabuľka 4	Výskyt vybraných prenosných ochorení v SR v rr. 2009 - 2016 (a-absolútne čísla, r-chorobnosť na 100 000 obyvateľov).....62
Tabuľka 5	Vývoj chorobnosti na vybrané prenosné ochorenia v okresoch B. Bystrica a Brezno (spolu) za posledných 20 rokov na 100 000 obyvateľov.....63
Tabuľka 6	Chrípka a akútne respiračné ochorenia v okresoch B. Bystrica a Brezno spolu a v SR v rr. 1986 – 2006 64
Tabuľka 7	Chrípka a akútne respiračné ochorenia v okresoch B. Bystrica a Brezno a v SR v rr. 2007 - 2016.....64
Tabuľka 8	Stav očkovania obyvateľov okresov Banská Bystrica a Brezno podľa kontroly ku dňu 31.8.2016 (podľa RÚVZ v Banskej Bystrici) 65
Tabuľka 9	Výskyt tuberkulózy v okresoch Banská Bystrica a Brezno (spolu) a v SR v rr. 1996 – 2016 68
Tabuľka 10	Výskyt tuberkulózy v okrese Banská Bystrica a Brezno v rr. 2006-2016 68
Tabuľka 11	Vývoj výskytu tuberkulózy v okrese Banská Bystrica podľa pohlavia, hlavnej lokalizácie choroby a mikrobiologickej pozitivity v rr. 2005 – 2016.....69
Tabuľka 12	Vývoj výskytu tuberkulózy u mužov okresu Banská Bystrica podľa vekových skupín v rr. 2006 – 2016 69
Tabuľka 13	Vývoj výskytu tuberkulózy u žien okresu Banská Bystrica podľa vekových skupín v rr. 2006 – 2016 70
Tabuľka 14	Tuberkulóza v okrese Banská Bystrica podľa diagnóz v zmysle 10. Medzinárodnej klasifikácie chorôb (absolútne počty za rr. 2005 – 2016).....70
Tabuľka 15	Vývoj výskytu tuberkulózy v okrese Brezno podľa pohlavia, hlavnej lokalizácie choroby a mikrobiologickej pozitivity v rr. 2005-2016 71
Tabuľka 16	Vývoj výskytu tuberkulózy u mužov v okrese Brezno podľa vekových skupín v rr. 2006 – 2016 71
Tabuľka 17	Vývoj výskytu tuberkulózy u žien v okrese Brezno podľa vekových skupín v rr. 2005 – 2015 72
Tabuľka 18	Tuberkulóza v okrese Brezno podľa diagnóz v zmysle 10. Medzinárodnej klasifikácie chorôb (absolútne čísla za rr. 2005-2016).....72
Tabuľka 19	Počet chorých na diabetes mellitus dispenzarizovaných v diabetologických ambulanciách okresov Banská Bystrica a Brezno, v Banskobystrickom kraji a v SR v rr. 2014 – 2016 k 31.12.....73
Tabuľka 20	Počet chorých na diabetes mellitus dispenzarizovaných v diabetologických ambulanciách okresov Banská Bystrica a Brezno podľa vekových skupín a pohlavia k 31.12.2016 73
Tabuľka 21	Počet chorých na diabetes mellitus s diagnostikovaným ochorením v priebehu roka 2016 v diabetologických ambulanciách okresov Banská Bystrica a Brezno podľa vekových skupín a pohlavia 74
Tabuľka 22	Hlásené akútne ochorenia na vybrané pohlavné choroby v rr. 2014 – 2016.....75
Tabuľka 23	Počet novohlásených prípadov HIV pozitivity v Banskobystrickom kraji v rr. 2001 - 2016 76
Tabuľka 24	Hlásené vrodené chyby podľa územia trvalého bydliska matky v r. 2016 v okresoch Banská Bystrica, Brezno, v Banskobystrickom kraji a v SR 76
Tabuľka 25	Vývoj počtu živonarodených detí s vrodenou chybou na 10 000 živonarodených detí podľa územia trvalého bydliska matky v rr. 2008 - 2016 v okresoch Banská Bystrica, Brezno, v Banskobystrickom kraji a v SR.....77
Tabuľka 26	Ochorenia na zhubné nádory (dg C00 – C97 a D00 – D09) u mužov – hlásené z okresov Banská Bystrica, Brezno, z Banskobystrického kraja a zo SR v r. 2010..77
Tabuľka 27	Ochorenia na zhubné nádory (dg C00 – C97 a D00 – D09) u žien – hlásené z okresov Banská Bystrica, Brezno, z Banskobystrického kraja a zo SR v r. 2010..77

Tabuľka 28	Hlásenie vybraných ochorení na zhubné nádory v okrese Banská Bystrica, Brezno a v SR v r. 2010 podľa pohlavia a lokalizácie.....	78
Tabuľka 29	Prehľad prešetrovaných podozrení na chorobu z povolania v okresoch Banská Bystrica a Brezno v r. 2016 podľa diagnostických skupín a profesie	80
Tabuľka 30	Prehľad priznaných chorôb z povolania v okresoch Banská Bystrica a Brezno (spolu) v rokoch 2007 – 2016	80
ORGANIZÁCIA A ČINNOSŤ ODDELENIA PODPORY ZDRAVIA RÚVZ SO SÍDLOM V BANSKEJ BYSTRICI		
Tabuľka 31	Prehľad o počte výkonov Poradenského centra ochrany a podpory zdravia RÚVZ Banská Bystrica za rok 2016	84
Tabuľka 32	Návštevnosť základnej poradne za obdobie od 1.1.2016 do 31.12.2016 podľa veku a pohlavia.....	84
Tabuľka 33	Spektrum klientov vyšetrených v poradni zdravia za obdobie od 1.1.2016 do 31.12.2016 podľa vzdelania	85
Tabuľka 34	Výsledky celkového cholesterolu a krvného tlaku u klientov, vyšetrených v poradni zdravia v Banskej Bystrici v r. 2016	85
III. Životné prostredie a zdravie		
PITNÁ VODA V OKRESOCH BANSKÁ BYSTRICA A BREZNO		
Tabuľka 1	Prehľad kvality pitnej vody z verejných vodovodov podľa výsledkov monitoringu v roku 2016, okres Banská Bystrica	88
Tabuľka 2	Prehľad kvality pitnej vody z verejných vodovodov podľa výsledkov monitoringu v roku 2016, okres Brezno	90
VODA NA KÚPANIE		
ZDROJE HLUKU V ŽIVOTNOM PROSTREDÍ		
HYGIENA VÝŽIVY		
Tabuľka 3	Hygienická situácia v potravinárskych zariadeniach za rok 2016 v okresoch Banská Bystrica a Brezno	94
SITUÁCIA NA ÚSEKU HYGIENY DETÍ A MLÁDEŽE		
Tabuľka 4	Prehľad o základných stavebných podmienkach a o úrovni prevádzky zariadení pre deti a mládež v okrese Banská Bystrica v r. 2016	98
Tabuľka 5	Prehľad o základných stavebných podmienkach a o úrovni prevádzky zariadení pre deti a mládež v okrese Brezno v r. 2016	99
Tabuľka 6	Vytáženosť vybraných ubytovacích zariadení pre deti a mládež v okrese Banská Bystrica v roku 2016	100
Tabuľka 7	Vytáženosť vybraných ubytovacích zariadení pre deti a mládež v okrese Brezno v roku 2016	100
Tabuľka 8	Prehľad zásobovania pitnou vodou v zariadeniach pre deti a mládež v okrese Banská Bystrica v r. 2016 (podľa RÚVZ v Banskej Bystrici)	101
Tabuľka 9	Prehľad zásobovania pitnou vodou v zariadeniach pre deti a mládež v okrese Brezno v roku 2016 (podľa RÚVZ v Banskej Bystrici)	102
Tabuľka 10	Spôsob zabezpečenia stravovania detí a mládeže v okrese Banská Bystrica v roku 2016 (podľa RÚVZ v Banskej Bystrici)	103
Tabuľka 11	Spôsob zabezpečenia stravovania detí a mládeže v okrese Brezno v roku 2016 (podľa RÚVZ v Banskej Bystrici).....	103
RIZIKOVÉ PRÁCE		
Tabuľka 12	Počet pracovníkov vykonávajúcich rizikové práce podľa prevažujúcej činnosti a kategórie rizikového faktora v okrese Banská Bystrica a Brezno v roku 2016 (1.stupeň)	106
Tabuľka 13	Počet pracovníkov vykonávajúcich rizikové práce podľa druhu a kategórie rizikového faktora v okrese Banská Bystrica a Brezno v roku 2016 (1. stupeň) ...	107
HYGIENICKÁ SITUÁCIA NA ÚSEKU OCHRANY ZDRAVIA PRED ŽIARENÍM V OKRESOCH BANSKÁ BYSTRICA A BREZNO V ROKU 2016		
Tabuľka 14	Prehľad pracovísk s röntgenovými prístrojmi v zdravotníctve v okresoch Banská Bystrica a Brezno, rok 2016	109
Tabuľka 15	Prehľad pracovísk s rádioizotopovými zdrojmi v zdravotníctve v okresoch Banská Bystrica a Brezno, rok 2016	110
Tabuľka 16	Prehľad pracovísk s röntgenovými prístrojmi v hospodárstve v okresoch Banská Bystrica a Brezno, rok 2016	110

Tabuľka 17	Prehľad pracovísk s rádioizotopovými zdrojmi v hospodárstve v okresoch Banská Bystrica a Brezno, rok 2016	111
Graf 1	Príkion absorbovanej dávky	111
Tabuľka 18	Výsledky meraní dávkového príkonu na lokalitách s TLD (nSv/h) v okresoch Banská Bystrica a Brezno v roku 2016.....	112

Úvod

Už po 23-krát vychádza zdravotnícka ročenka za okresy Banská Bystrica a Brezno. Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Banskej Bystrici predkladá čitateľom vybrané ukazovatele z demografie, zdravotného stavu obyvateľstva a životného prostredia v okrese Banská Bystrica. Rovnako, ako v predchádzajúcich rokoch, sú aj tentokrát pre porovnanie uvádzané aj údaje za okres Brezno, s ktorým okres Banská Bystrica tvoril do roku 1996 spoločný územnosprávny celok. Našou snahou je poskytnúť najaktuálnejšie dostupné údaje. Údaje uvádzané v tejto ročenke charakterizujú stav v roku 2016, pokiaľ nie je v jednotlivých tabuľkách uvedené inak. Predkladáme ich podľa možnosti osobitne za každý okres. V časových radoch, siahajúcich pred obdobie územnej reorganizácie SR však uvádzame údaje za obidva okresy spolu, vzhľadom k vtedajšiemu územnému členeniu. Pre porovnanie sú v niektorých prípadoch uvedené aj údaje za Banskobystrický kraj a Slovenskú republiku.

Súbor údajov o demografii a vývoji zdravotného stavu obyvateľstva je cenným zdrojom informácií osobitne z hľadiska aktuálneho stavu a posúdenia trendu vývoja. Sprístupnením údajov v predkladanej ročenke sa snažíme poskytnúť rôznym zložkám a inštitúciám nášho verejného života podklady pre plánovanie a vykonávanie kvalifikovaných opatrení na vytvorenie zdravých životných podmienok a tým aj zlepšenie zdravia obyvateľstva.

Ročenku spracoval kolektív autorov – zamestnancov Regionálneho úradu verejného zdravotníctva so sídlom v Banskej Bystrici: prof. MUDr. Cyril Klement, CSc., doc. MUDr. M. Avdičová, PhD. údaje o zdraví obyvateľstva, MUDr. S. Kontrošová, MPH, údaje o podpore zdravia, doc. MUDr. K. Koppová, PhD., MUDr. I. Sedliačiková, MPH, MUDr. J. Beláková, doc. MUDr. K. Slotová, PhD. a MUDr. P. Adámek údaje o životnom prostredí vo vzťahu k zdraviu populácie obidvoch okresov. Zostavovateľom ročenky je Ing. D. Komendová.

Údaje poskytli aj inštitúcie:

- Pracovisko Štatistického úradu Slovenskej republiky v Banskej Bystrici
- Národné centrum zdravotníckych informácií v Bratislave
- Národný register pacientov s tuberkulózou, Vyšné Hágy
- Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Banskej Bystrici
- Národný onkologický register SR

Pracovníkom uvedených inštitúcií týmto ďakujeme za spoluprácu.

Predložené údaje slúžia pre informáciu občanov a nesmú byť využívané na komerčné účely. Pri zverejňovaní údajov obsiahnutých v publikácii požadujeme uviesť prameň – Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Banskej Bystrici.

prof. MUDr. Cyril Klement, CSc.
regionálny hygienik a generálny tajomník služobného úradu

I. Demografia

DEMOGRAFIA

Konečným cieľom našej spoločnosti na úseku zdravotníctva je neustále zlepšovanie zdravotného stavu populácie, čo je ovplyvnené nielen zdravotníckou starostlivosťou, ale aj viacerými ďalšími faktormi, vrátane ekonomických a sociálnych. Toto všetko sa odráža na demografickej charakteristike, ktorú Vám za okres Banská Bystrica a Brezno predkladáme. Pre porovnanie uvádzame niektoré údaje aj za Banskobystrický kraj a SR. Na Slovensku došlo k zásadnej zmene vo vývoji populácie od 80-tych rokov 20.storočia, keď sa SR vydala cestou politickej, hospodárskej a sociálnej transformácie. Postupný prechod na nový model reprodukčného správania spoločnosti sa prejavil vo vývoji väčšiny demografických ukazovateľov. Typickými znakmi tohto vývoja sú trend prirodzeného úbytku obyvateľstva, dlhodobá starnutie populácie (tu má však svoj podiel aj zlepšenie zdravotnej starostlivosti a tým predlžovanie života jednotlivcov), zmena pomeru medzi počtom obyvateľov v predproduktívnom veku a počtom obyvateľov v poproduktívnom veku v neprospech predproduktívneho obyvateľstva, nárast strednej dĺžky života pri narodení, meniace sa postavenie rodiny v spoločnosti, čo má za následok zmeny v štruktúrach podľa rodinného stavu, pokles sobášnosti, rast rozvodovosti, znižovanie pôrodnosti a plodnosti, nárast počtu a podielu detí narodených mimo manželstva, zvyšovanie priemerného veku žien pri pôrode, najmä u prvoroďčiek.

V priebehu ostatných 10 rokov počet obyvateľov obidvoch okresov poklesol spolu o 2 407 osôb, čo je 1,39 %. V okrese Banská Bystrica bol úbytok 58 osôb (0,05 %) a v okrese Brezno 2 349 osôb (3,77 %). V pohybe mestského obyvateľstva a obyvateľstva ostatných sídiel sa zachoval rovnaký trend ako v predchádzajúcich rokoch. V okrese Banská Bystrica od roku 2006 do roku 2016 klesol počet obyvateľov v meste Banská Bystrica o 2 095 osôb a v ostatných obciach spolu sa počet obyvateľov zvýšil o 2 037 osôb. V okrese Brezno za rovnaké obdobie klesol počet obyvateľov v meste Brezno o 1 073 osôb a v ostatných obciach okresu spolu bol zaznamenaný pokles počtu obyvateľov o 1 276 osôb.

V okrese Banská Bystrica aj v okrese Brezno je v porovnaní so Slovenskou republikou aj Banskobystrickým krajom dlhodobá nižšia živorodenosť, až na niekoľko málo výnimiek. V porovnaní s predchádzajúcim rokom živorodenosť v uvedených územných celkoch vzrástla. Úmrtnosť v okrese Banská Bystrica je dlhodobá nižšia ako priemer za Banskobystrický kraj aj za SR, v okrese Brezno je úmrtnosť vyššia ako v Banskobystrickom kraji a v Slovenskej republike. V porovnaní s predchádzajúcim rokom úmrtnosť v okrese Brezno vzrástla, v ostatných uvádzaných územných celkoch mierne klesla. V meste Banská Bystrica má pôrodnosť aj úmrtnosť od roku 2001 stúpajúci trend. V okrese Banská Bystrica je od roku 2008, s výnimkou rokov 2014 a 2015, každoročne zaznamenávaný prirodzený prírastok obyvateľstva. V okrese Brezno naďalej každoročne pretrvávajú prirodzený úbytok obyvateľstva.

K 31.12.2016 žilo v okrese Banská Bystrica 110 925 obyvateľov a v okrese Brezno 62 298 obyvateľov. Veková štruktúra obyvateľstva poukazuje na pokračujúce starnutie populácie v obidvoch okresoch. V roku 2016 vo vekovej štruktúre obidvoch okresov mierne stúpol podiel obyvateľov v predproduktívnom aj poproduktívnom veku a klesol podiel obyvateľov v produktívnom veku. Nárast podielu poproduktívneho obyvateľstva bol vyšší, ako obyvateľstva predproduktívneho. Priemerný vek obyvateľov okresu Banská Bystrica k 31.12.2016 bol 42,30, v okrese Brezno 41,36, v Banskobystrickom kraji 42,80 a v Slovenskej republike 40,37. Index starnutia bol v oboch okresoch vyšší ako v Banskobystrickom kraji aj ako v Slovenskej republike: okres Banská Bystrica 122,37; okres Brezno 116,06; Banskobystrický kraj 107,48 a Slovenská republika 96,96. V uvedených územných celkoch došlo oproti predchádzajúcemu roku k nárastu priemerného veku, len v okrese Brezno nastal mierny pokles. Index starnutia vzrástol vo všetkých uvedených územných celkoch. Nárast strednej dĺžky života pri narodení pokračoval u obidvoch pohlaví vo všetkých uvádzaných územných celkoch okrem strednej dĺžky života žien okresu Brezno, kde nestal veľmi mierny pokles.

Tabuľka 1 Počty obyvateľov okresov Banská Bystrica a Brezno, Banskobystrického kraja a SR v r. 2016

Okres	Počiatočný stav (k 1.1.2016)			Koncový stav (k 31.12.2016)		
	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy	Spolu
Banská Bystrica	52 943	57 977	110 920	52 905	58 020	110 925
Brezno	30 441	32 175	62 616	30 264	32 034	62 298
BB-kraj	316 587	336 437	653 024	316 032	335 477	651 509
SR	2 646 082	2 780 170	5 426 252	2 651 684	2 783 659	5 435 343

Zdroj informácií: Pracovisko ŠÚ SR v Banskej Bystrici

Tabuľka 2 Stredný priemerný počet obyvateľov

Okres	Stredný priemerný stav obyvateľov (k 1.7.2016)		
	Muži	Ženy	Spolu
Banská Bystrica	52 924	57 998,5	110 922,5
Brezno	30 352,5	32 104,5	62 457
BB-kraj	316 309,5	335 957	652 266,5
SR	2 648 883	2 781 614,5	5 430 797,5

Zdroj informácií: Pracovisko ŠÚ SR v Banskej Bystrici

Vysvetlivky: Stredný priemerný stav obyvateľov sa počíta ako aritmetický priemer počiatočného (1.1.) a koncového (31.12.) stavu obyvateľstva v danom roku

Tabuľka 3 Počty obyvateľov okresov Banská Bystrica a Brezno v okresných sídlach a ostatných obciach obidvoch okresov k 31.12.2016

Bývajúce obyvateľstvo		absolútne počty	% z počtu obyvateľov okresu
okres Banská Bystrica	mesto B.Bystrica	78 635	70,89
	ostatné obce	32 290	29,11
	spolu	110 925	100,00
okres Brezno	mesto Brezno	21 148	33,95
	ostatné obce	41 150	66,05
	spolu	62 298	100,00

Zdroj informácií: Pracovisko ŠÚ SR v Banskej Bystrici

Tabuľka 4 Vývoj počtu obyvateľov okresov Banská Bystrica a Brezno podľa okresných sídel a ostatných obcí v rokoch 1970, 1980, 1990, 2000, 2010 a 2016

Okresné sídlo Ostatné obce Okresy spolu	Bývajúce obyvateľstvo					
	1970	1980	1990	2000	2010	2016
Banská Bystrica	47 728	66 412	88 390	84 000	79 819	78 635
Brezno	12 843	17 872	22 477	22 871	21 778	21 148
ostatné obce okresov spolu	82 601	77 335	68 349	71 432	73 134	73 440
okres B. Bystrica a Brezno spolu	143 172	161 619	179 216	178 715	174 731	173 223

Zdroj informácií: Pracovisko ŠÚ SR v Banskej Bystrici

Poznámka: Za roky 1970 a 1980 sú údaje z cenzu, za roky 1990, 2000, 2010 a 2016 údaje k 31.12. príslušných rokov.

Tabuľka 5 Rozdiel počtu obyvateľov okresov Banská Bystrica a Brezno za ostatných 10 rokov, stav k 31.12.

Okres Okresné sídlo Ostatné obce okresu	Bývajúce obyvateľstvo		Rozdiel 2016 – 2006	
	2016	2006	absolútne čísla	%
okres Banská Bystrica	110 925	110 983	-58	-0,05
mesto Banská Bystrica	78 635	80 730	-2 095	-2,66
ostatné obce okresu B. Bystrica	32 290	30 253	2 037	6,31
okres Brezno	62 298	64 647	-2 349	-3,77
mesto Brezno	21 148	22 221	-1 073	-5,07
ostatné obce okresu Brezno	41 150	42 426	-1 276	-3,10
spolu okresy B.Bystrica, Brezno	173 223	175 630	-2 407	-1,39
ostatné obce okresov spolu	73 440	72 679	761	1,04

Tabuľka 6 Počet obyvateľov okresu Banská Bystrica podľa obcí a rokov (2007 - 2016, stav k 31.12.)

Obec	Počet obyvateľov									
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Okres spolu	110 982	110 908	110 979	111 029	111 180	111 148	111 112	111 018	110 920	110 925
Badín	1 755	1 778	1 796	1 828	1831	1 858	1 876	1 928	1 936	1 999
Baláže	197	202	206	210	215	220	215	216	211	217
B. Bystrica	80 466	80 106	79 990	79 819	79 775	79 583	79 368	79 027	78 758	78 635
Brusno	2 128	2 153	2 153	2 142	2140	2 121	2 137	2 145	2 172	2 154
Čerín	451	443	433	447	449	450	453	459	446	441
Dolná Mičiná	370	379	382	383	378	378	383	392	392	392
D. Harmanec	225	230	229	238	244	253	248	246	247	244
Donovaly	207	213	208	224	231	213	224	222	227	225
Dúbravica	369	370	377	372	374	288	391	395	413	420
Harmanec	895	895	900	892	881	864	856	869	861	864
Hiadef	511	505	503	503	517	515	514	521	520	517
Horná Mičiná	509	520	519	523	544	567	579	607	619	619
Horné Pršany	386	387	384	385	371	380	378	383	389	394
Hrochoť	1 441	1 448	1 441	1 457	1502	1 494	1 494	1 502	1 501	1 492
Hronsek	631	643	663	655	660	661	653	661	667	669
Kordíky	305	313	318	338	368	388	405	411	416	433
Králiky	604	613	624	635	623	630	634	638	636	643
Kyncelová	387	387	396	396	385	386	380	376	367	366
Ľubietová	1 031	1 027	1 043	1 043	1089	1 138	1 160	1 171	1 204	1 211
Lučatín	649	645	648	650	642	653	651	649	649	656
Malachov	970	1 001	1 016	1 041	1063	1 053	1 070	1 081	1 091	1 092
Medzibrod	1 313	1 308	1 310	1 298	1339	1 345	1 341	1 359	1 356	1 367
Moštenica	213	210	209	211	214	219	217	215	222	224
Motyčky	105	106	112	118	114	110	110	110	107	116
Môlča	357	356	355	351	357	347	353	354	370	374
Nemce	1 137	1 152	1 160	1 151	1164	1 161	1 182	1 183	1 187	1 158
Oravce	191	191	187	184	182	185	182	183	181	180
Podkonice	853	857	865	879	867	866	877	883	882	885
Pohr. Bukovec	88	86	88	82	101	101	105	110	110	105
Poniky	1 550	1 559	1 572	1 590	1591	1 573	1 564	1 564	1 569	1 569
Povrazník	146	144	151	152	149	142	137	138	138	143
Priečhod	932	938	918	926	895	909	908	917	918	923
Riečka	656	673	688	708	732	742	751	764	779	802
Sebedín-Bečov	392	402	399	388	381	369	368	369	369	368
Selce	2 107	2 110	2 153	2 169	2169	2 185	2 175	2 161	2 154	2 152
Slov. Ľupča	3 163	3 197	3 205	3 241	3182	3 204	3 221	3 235	3 244	3 238
Staré Hory	527	536	535	531	528	534	542	554	554	556
Strelníky	802	799	803	797	779	779	783	782	779	776
Špania Dolina	184	197	192	193	193	188	192	197	200	202
Tajov	516	541	547	570	563	573	592	598	619	637
Turecká	141	136	143	140	151	147	147	147	146	152
Vlkanová	1 122	1 152	1 158	1169	1247	1 276	1 296	1 296	1 314	1 315

Zdroj informácií: Pracovisko ŠÚ SR v Banskej Bystrici

Tabuľka 7 Prirodený prírastok/úbytok obyvateľstva v okrese Banská Bystrica podľa obcí a rokov (2007 - 2016, stav k 31.12.)

Obec	Prirodený prírastok / úbytok									
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Okres spolu	-2	16	124	77	64	10	24	-10	-1	37
Badín	-13	12	-5	0	-1	5	-3	5	-6	2
Baláže	-3	4	-2	-1	1	-2	0	0	-4	2
B. Bystrica	62	78	185	140	100	58	66	47	65	92
Brusno	-5	-4	0	-15	-21	-10	1	-6	-10	-10
Čerín	4	-5	-1	1	0	-4	2	1	-6	-3
Dolná Mičiná	-1	1	-1	-1	2	-3	0	4	1	3
D. Harmanec	3	-1	1	1	-1	0	1	-4	0	-1
Donovaly	-2	2	-1	-4	-3	-2	0	-1	2	0
Dúbravica	0	-4	-2	1	0	5	3	4	2	3
Harmanec	-2	3	9	-7	-1	-3	0	1	-5	-1
Hiadel'	4	-2	-7	1	-3	2	-4	-3	-5	-7
Horná Mičiná	-4	-1	-1	2	2	4	1	4	8	-3
Horné Pršany	1	1	-1	-3	-5	1	0	1	1	-1
Hrochoť	-3	-1	-2	-4	-4	-17	-8	2	-9	0
Hronsek	-9	4	5	-2	2	2	-4	-3	-1	0
Kordíky	-5	-4	0	2	6	3	3	-2	-3	2
Králiky	-4	-1	4	-3	1	-3	-1	4	-5	1
Kyncelová	3	-3	0	2	-4	-1	0	-2	-3	3
Ľubietová	3	-2	-5	-10	-2	13	2	2	2	0
Lučatín	-1	-1	0	4	-2	-1	-5	-5	3	4
Malachov	3	5	1	4	8	-11	2	-6	-5	1
Medzibrod	-7	-10	-18	-14	-6	-5	-5	-8	0	-9
Moštenica	-1	-1	-2	0	-3	-2	-4	0	-4	-3
Motyčky	1	0	1	-2	0	-1	-2	0	-1	-1
Môlča	-1	-1	0	0	0	-2	-1	-1	2	5
Nemce	1	6	8	0	2	2	1	-3	-2	-6
Oravce	1	3	0	-3	1	2	-2	-2	-1	-1
Podkonice	-4	-6	2	4	-4	0	-2	-10	-2	-5
P. Bukovec	-1	-1	-2	-1	0	-3	-2	0	-1	-1
Poniky	-5	-7	-7	3	-13	-3	-12	-14	-6	-4
Povrazník	-4	0	1	1	-2	-2	-2	1	1	-1
Priečhod	0	-2	-7	-5	-3	-3	0	-4	0	-4
Riečka	-5	3	-3	-2	3	2	6	3	7	-2
Sebedín-Bečov	-6	-12	-3	-8	-4	-8	1	1	3	-3
Selce	0	-2	1	3	2	5	-4	-8	-6	-4
Slov. Ľupča	11	-2	-10	0	6	-1	-6	-15	-13	-8
Staré Hory	-1	-5	-3	-2	7	-1	0	5	-2	2
Strelníky	-10	-16	-5	-5	-6	0	-2	0	-5	-2
Špania Dolina	-3	-2	-2	-2	0	-4	0	-1	-1	-3
Tajov	-7	-1	-5	-2	0	-2	4	1	8	0
Turecká	1	-4	1	-3	-1	-2	1	-2	-1	-1
Vlkanová	7	-5	0	7	10	2	-1	4	1	1

Zdroj informácií: Pracovisko ŠÚ SR v Banskej Bystrici

Tabuľka 8 Počet obyvateľov okresu Brezno podľa obcí a rokov (2007 - 2016, stav k 31.12.)

Obec	Počet obyvateľov									
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Okres spolu	64 397	64 242	64 040	63 702	64076	63 696	63 326	62 971	62 616	62 298
Bacúch	1 024	1 010	1 008	1001	1007	995	986	972	966	952
Beňuš	1 171	1 187	1 191	1189	1177	1 181	1 168	1 170	1 172	1 159
Braväcovo	705	703	695	696	718	703	695	694	691	682
Brezno	22 116	22 019	21 950	21778	21812	21 703	21 534	21 331	21 215	21148
Bystrá	188	186	185	192	194	188	193	193	192	191
Čierny Balog	5 144	5 185	5 186	5 201	5 234	5 214	5 206	5 185	5 168	5 181
Dolná Lehota	730	731	742	738	786	779	769	764	751	751
Drábsko	223	219	222	222	207	206	205	209	210	208
Heľpa	2 890	2 861	2 835	2 809	2 777	2 755	2 729	2 686	2 657	2 635
Horná Lehota	583	603	594	597	585	596	598	596	596	605
Hronec	1 170	1 206	1 189	1 176	1 217	1 192	1 200	1 220	1 231	1 222
Jarabá	44	39	39	48	46	48	45	42	41	42
Jasenie	1 105	1 113	1 104	1 116	1 187	1 188	1 197	1 197	1 179	1 179
Lom nad Rimav.	300	296	291	281	293	289	277	274	277	269
Michalová	1 401	1 414	1 394	1 375	1 381	1 384	1 378	1 372	1 355	1 353
Mýto pod Ďumb.	537	526	525	528	526	518	519	524	515	516
Nemecká	1 850	1 841	1 838	1 845	1 860	1 829	1 810	1 826	1 809	1 805
Osrblie	388	388	386	384	380	381	391	379	380	380
Podbrezová	4 135	4 109	4 102	4 088	4 057	4 057	4 014	3 965	3 926	3 887
Pohorelá	2 454	2 410	2 397	2 357	2 332	2 293	2 286	2 272	2 260	2 233
Pohron. Polhora	1 651	1 629	1 647	1 641	1 765	1 756	1 771	1 768	1 753	1 745
Polomka	3 120	3 109	3 093	3 075	3 047	3 042	3 027	3 028	3 038	2 993
Predajná	1 368	1 382	1 385	1 364	1 354	1 335	1 341	1 338	1 349	1 332
Ráztoka	293	287	278	286	288	284	279	281	278	274
Sihla	202	193	198	196	204	205	201	196	190	186
Šumiac	1 359	1 365	1 362	1 345	1 334	1 316	1 310	1 290	1 278	1 282
Telgárt	1 529	1 530	1 536	1 536	1 541	1 545	1 534	1 530	1 542	1 530
Valaská	3 873	3 872	3 855	3 848	3 900	3 873	3 828	3 826	3 781	3 757
Valkovňa	365	366	372	375	410	414	413	422	422	422
Závadka n.Hron.	2 479	2 463	2 441	2 415	2 457	2 427	2 422	2 420	2 394	2 379

Zdroj informácií: Pracovisko ŠÚ SR v Banskej Bystrici

Tabuľka 9 Prírodný prírastok/úbytok obyvateľov v okrese Brezno podľa obcí a rokov (2007 - 2016)

Obec	Prírodný prírastok / úbytok									
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Okres spolu	-107	- 82	- 21	-132	-20	-190	-106	-123	-156	-140
Bacúch	-9	-16	- 8	-10	-11	-10	-1	-15	-11	-11
Beňuš	0	-6	-3	-12	-9	4	-8	-10	-5	-7
Braváčovo	-9	-8	-5	-1	-8	-3	-8	-7	-3	-5
Brezno	15	58	61	5	54	-8	-1	-221	4	-27
Bystrá	-4	-2	-3	-1	-1	-2	-1	0	0	-1
Čierny Balog	-17	12	18	4	4	3	-26	1	-20	9
Dolná Lehota	-4	-3	2	3	1	-2	0	-7	-7	1
Drábsko	-7	-7	0	-1	-1	-6	-1	0	0	-2
Heľpa	-12	-14	-4	-9	-10	-12	-20	-17	-17	-18
Horná Lehota	1	-2	-8	-2	-4	-1	-3	0	-8	-4
Hronec	-18	-17	-16	-13	-6	-10	-2	-4	-3	-7
Jarabá	-2	0	0	-1	0	-1	-2	-1	0	0
Jasenie	-4	-1	-9	-3	1	-3	-7	-4	-10	-4
Lom nad Rimav.	-6	0	-5	-4	-3	-4	-6	1	1	-5
Michalová	3	-3	-11	-19	0	-7	0	-4	-9	-3
Mýto pod Ďumb.	-4	-8	-2	-3	-7	-7	-3	0	-9	-2
Nemecká	-8	-6	-5	-12	-16	-22	-3	3	-12	-10
Osrblie	-9	2	-4	-3	0	-5	4	-5	-6	-5
Podbrezová	18	-4	9	8	6	-15	-14	-10	-3	0
Pohorelá	-18	-31	-7	-18	-16	-26	3	-14	-9	-19
Pohron.Polhora	-2	-6	9	2	0	0	11	1	5	3
Polomka	5	-10	-19	-6	-5	-13	-9	17	2	4
Predajná	3	3	-7	-9	-4	-12	-3	-11	-6	-2
Ráztoka	0	-5	-8	0	-3	-1	-3	1	0	0
Sihla	-2	-2	1	-2	1	2	0	-2	-2	-2
Šumiac	-11	0	-9	-11	10	-10	-7	-7	-7	0
Telgárt	-1	5	24	10	12	5	8	7	1	2
Valaská	-22	-13	-18	-13	-16	-17	-18	-6	-38	-28
Valkovňa	7	2	5	1	2	-3	3	0	5	-2
Závadka n.Hron.	10	0	1	-12	9	-4	11	-9	11	5

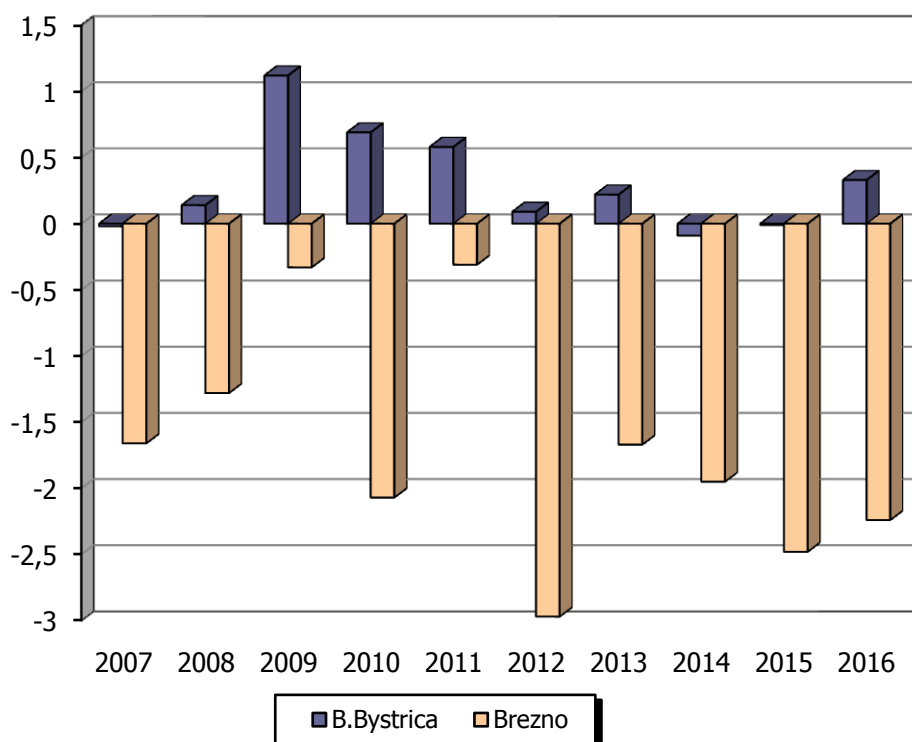
Zdroj informácií: Pracovisko ŠÚ SR v Banskej Bystrici

Tabuľka 10 Prirodzený prírastok/úbytok obyvateľov v okresoch Banská Bystrica a Brezno v rokoch 2007-2016 na 1 000 obyvateľov

Okres	Roky									
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Banská Bystrica	-0,02	0,14	1,12	0,69	0,58	0,09	0,22	-0,09	-0,01	0,33
Brezno	-1,66	-1,28	-0,33	-2,07	-0,31	-2,97	-1,67	-1,95	-2,48	-2,24

Graf 1 Prirodzený prírastok/úbytok obyvateľov v okresoch Banská Bystrica a Brezno v rokoch 2007 – 2016 (na 1 000 obyvateľov)

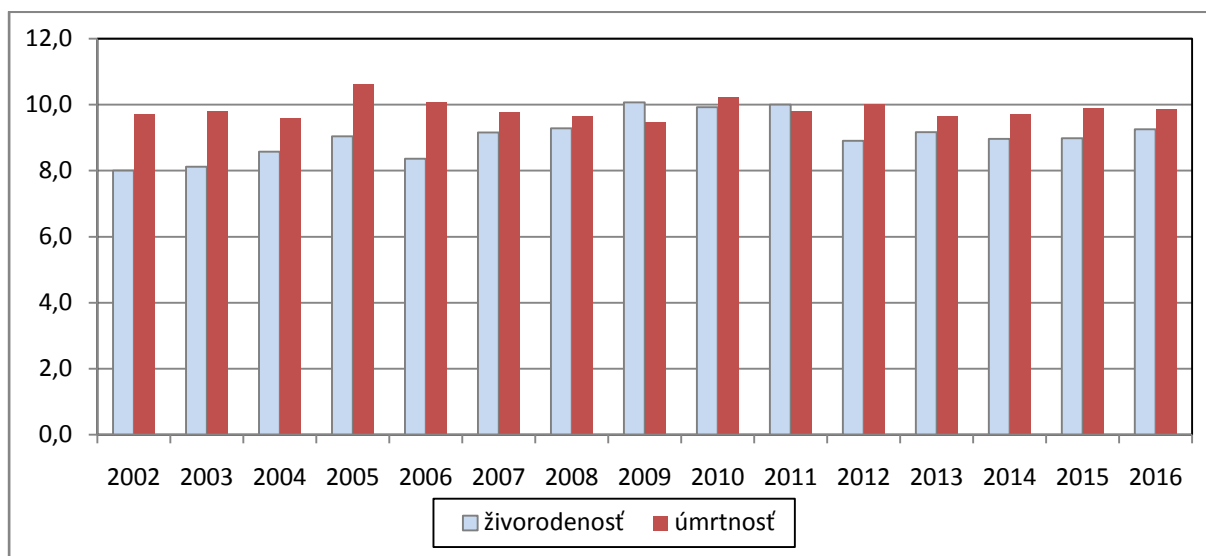
Tabuľka 11 Vývoj živorodenosti a úmrtnosti v okresoch Banská Bystrica a Brezno (spolu) za roky 1992-2016

Roky	Počet obyvateľov okresov*	Počet živonarodených	Živorodenosť	Počet zomretých	Úmrtnosť
1992	178 178	2 313	13,0	1 796	10,1
1993	178 579	2 210	12,4	1 783	10,0
1994	178 842	1 983	11,1	1 730	9,7
1995	179 018	1 799	10,0	1 803	10,1
1996	178 992	1 751	9,8	1 685	9,4
1997	179 089	1 687	9,4	1 704	9,5
1998	178 861	1 647	9,2	1 793	10,0
1999	178 570	1 591	8,9	1 644	9,2
2000	178 353	1 521	8,5	1 776	10,0
2001	178 132	1 401	7,9	1 724	9,7
2002	177 634	1 428	8,0	1 729	9,7
2003	177 119	1 438	8,1	1 711	9,8
2004	176 647	1 514	8,6	1 695	9,6
2005	176 249	1 594	9,04	1 873	10,63
2006	175 849	1 470	8,36	1 772	10,08
2007	175 468	1 608	9,16	1 717	9,78
2008	175 174	1 625	9,28	1 691	9,65
2009	175 116	1 764	10,07	1 661	9,48
2010	174 833	1 734	9,92	1 789	10,23
2011	175 366	1 755	10,01	1 711	9,76
2012	175 050	1 564	8,93	1 744	9,96
2013	174 641	1 600	9,16	1 682	9,63
2014	174 213,5	1 561	8,96	1 694	9,72
2015	173 762,5	1 561	8,98	1 718	9,89
2016	173 379,5	1 604	9,25	1 707	9,85

Zdroj informácií: Pracovisko ŠÚ SR v Banskej Bystrici

Vysvetlivky: * – stredný stav obyvateľov obidvoch okresov spolu k 1.7. príslušného roku
živorodenosť – počet živonarodených na 1 000 obyvateľov stredného stavu
úmrtnosť – počet zomretých na 1 000 obyvateľov stredného stavu

Graf 2 Vývoj živorodenosti a úmrtnosti obyvateľstva v okresoch Banská Bystrica a Brezno (spolu) za roky 2002 – 2016

Tabuľka 12 Počet živorodených a živorodenosť, počet zomretých a úmrtnosť v okresoch Banská Bystrica a Brezno (2011-2016)

Rok	Počet živorodených		Živorodenosť		Počet zomretých		Úmrtnosť	
	BB	BR	BB	BR	BB	BR	BB	BR
2011	1 093	662	9,83	10,32	1 029	682	9,25	10,63
2012	1 005	559	9,04	8,75	995	749	8,95	11,72
2013	995	605	8,95	9,52	971	711	8,74	11,18
2014	1 006	555	9,06	8,79	1 016	678	9,15	10,74
2015	1 024	537	9,23	8,55	1 025	693	9,24	11,04
2016	1 038	566	9,36	9,06	1 001	706	9,02	11,30

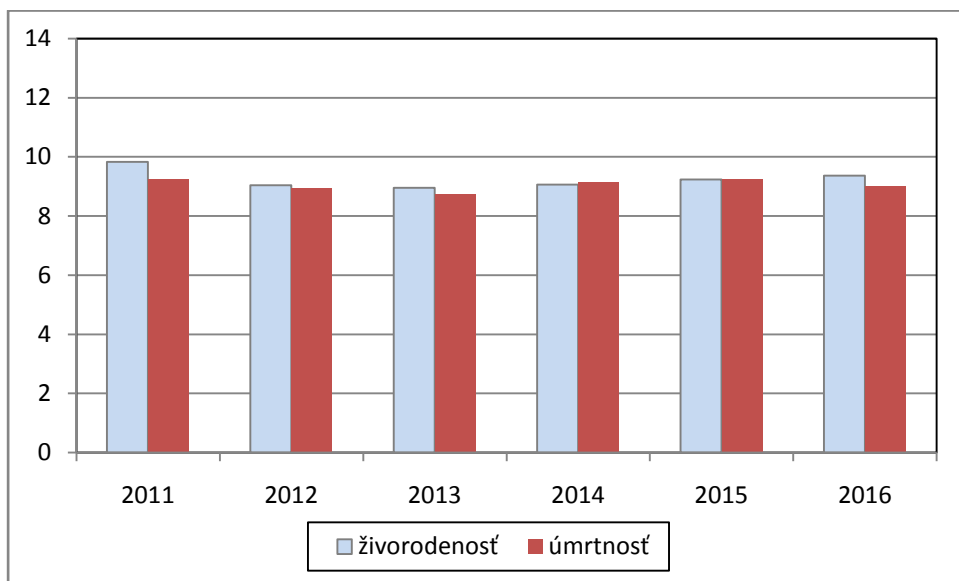
Tabuľka 13 Porovnanie živorodenosti v okresoch Banská Bystrica a Brezno, v Banskobystrickom kraji a v Slovenskej republike (2011–2016)

Rok	Živorodenosť na území			
	okres Banská Bystrica	okres Brezno	Banskobystrický kraj	SR
2011	9,83	10,32	10,14	11,27
2012	9,04	8,75	9,14	10,27
2013	8,95	9,52	9,25	10,13
2014	9,06	8,79	9,24	10,16
2015	9,23	8,55	9,03	10,26
2016	9,36	9,06	9,57	10,60

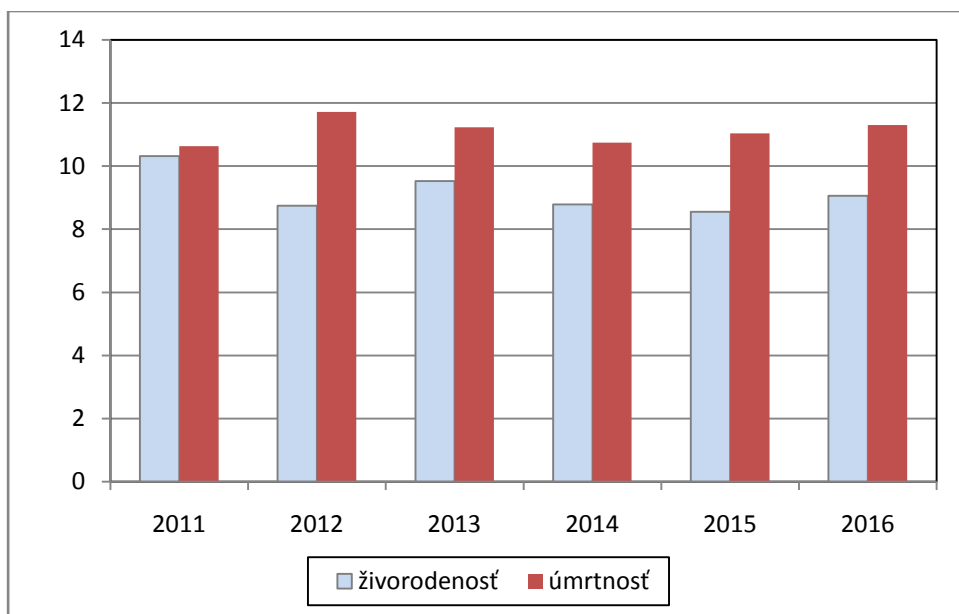
Tabuľka 14 Porovnanie úmrtnosti v okresoch Banská Bystrica a Brezno, v Banskobystrickom kraji a v Slovenskej republike (2011–2016)

Rok	Úmrtnosť na území			
	okres Banská Bystrica	okres Brezno	Banskobystrický kraj	SR
2011	9,25	10,63	10,42	9,61
2012	8,95	11,72	10,63	9,70
2013	8,74	11,18	10,36	9,63
2014	9,15	10,74	10,20	9,48
2015	9,24	11,04	10,81	9,92
2016	9,02	11,30	10,49	9,64

Graf 3 Živorodenosť a úmrtnosť v okrese Banská Bystrica v rokoch 2011 - 2016

Graf 4 Živorodenosť a úmrtnosť v okrese Brezno v rokoch 2011 - 2016

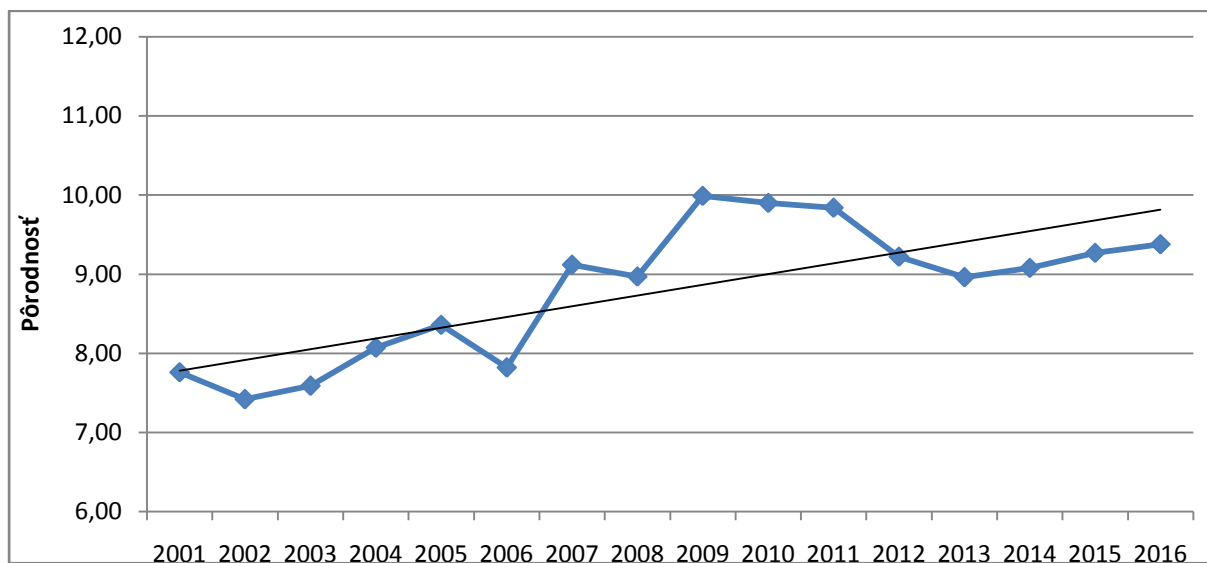
Tabuľka 15 Vývoj pôrodnosti a úmrtnosti v okrese Banská Bystrica v rokoch 2003–2016

Rok	Pôrodnosť	Úmrtnosť
2003	7,59	8,77
2004	8,07	8,81
2005	8,36	9,81
2006	7,82	9,42
2007	9,12	9,10
2008	8,97	8,78
2009	9,99	8,85
2010	9,90	9,17
2011	9,84	9,25
2012	9,22	8,75
2013	8,96	8,74
2014	9,08	9,15
2015	9,27	9,24
2016	9,38	9,02

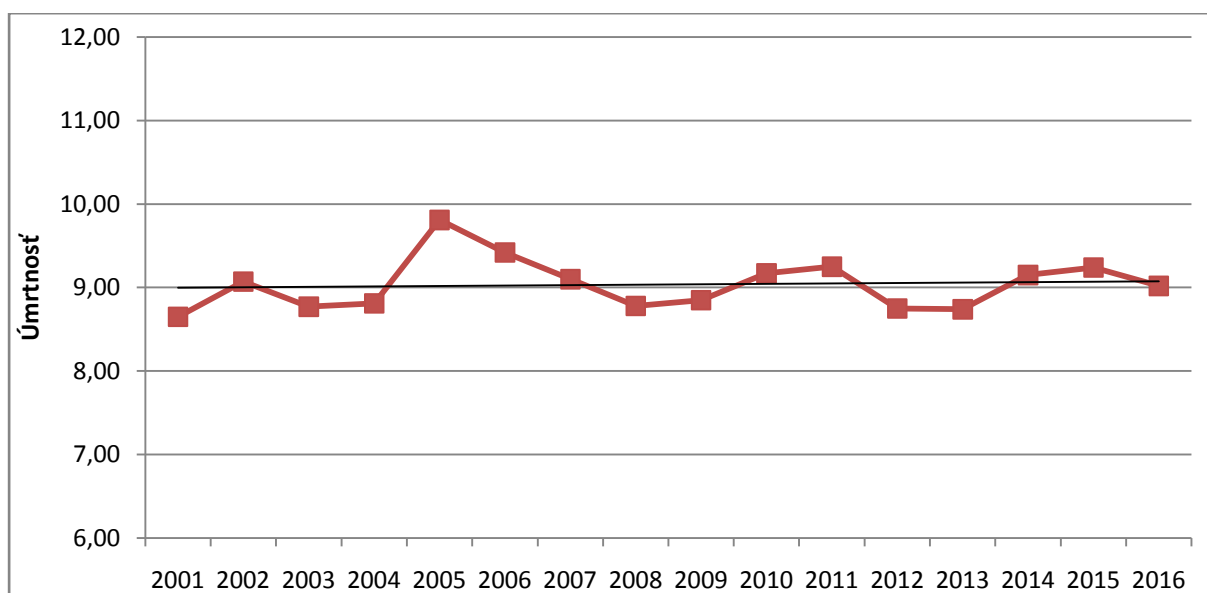
Zdroj informácií: Pracovisko ŠÚ SR v Banskej Bystrici

Vysvetlivky: **pôrodnosť** – počet narodených na 1 000 obyvateľov stredného stavu
úmrtnosť – počet zomretých na 1 000 obyvateľov stredného stavu

Graf 5 Trendový graf pôrodnosti v okrese Banská Bystrica za roky 2001 – 2016

Graf 6 Trendový graf úmrtnosti v okrese Banská Bystrica za roky 2001 – 2016

Tabuľka 16 Štruktúra zomretých podľa pohlavia a obdobia produktivity v okresoch Banská Bystrica a Brezno, v okresných mestách, v Banskobystrickom kraji a v SR v r. 2016

Územie	Spolu	Predprod. vek	Produktívny vek	Poprod. vek	Štruktúra zomretých v %		
					predprod. vek	produkt. vek	poprod. vek
Muži							
okres BB	516	3	204	309	0,58	39,53	59,89
mesto BB	351	2	133	216	0,57	37,89	61,54
okres BR	369	2	137	230	0,54	37,13	62,33
mesto BR	114	0	45	69	0,00	39,47	60,53
BB – kraj	3 451	15	1 272	2 164	0,43	36,86	62,71
SR	26 764	242	9 233	17 289	0,90	34,50	64,60
Ženy							
okres BB	485	1	72	412	0,21	14,85	84,95
mesto BB	333	1	60	272	0,30	18,02	81,68
okres BR	337	1	60	276	0,30	17,80	81,90
mesto BR	103	0	27	76	0,00	26,21	73,79
BB – kraj	3 389	15	587	2 787	0,44	17,32	82,24
SR	25 587	181	3 983	21 423	0,71	15,57	83,73
Spolu							
okres BB	1 001	4	276	721	0,40	27,57	72,03
mesto BB	684	3	193	488	0,44	28,22	71,34
okres BR	706	3	197	506	0,42	27,90	71,68
mesto BR	217	0	72	145	0,00	33,18	66,82
BB – kraj	6 840	30	1 859	4 951	0,44	27,18	72,38
SR	52 351	423	13 216	38 712	0,81	25,24	73,95

Zdroj informácií: Pracovisko ŠÚ SR v Banskej Bystrici

Vysvetlivky: predproduktívny vek 0 - 14 rokov
produktívny vek 15 - 64 rokov
poproduktívny vek 65+ rokov

Tabuľka 17 Priemerný vek zomretých podľa pohlavia v okresoch Banská Bystrica a Brezno, v okresných mestách, v Banskobystrickom kraji a v SR v r. 2016

Územie	Muži	Ženy	Spolu
okres B.Bystrica	67,89	77,80	72,69
mesto B.Bystrica	70,79	78,53	74,75
okres Brezno	68,66	77,31	72,79
mesto Brezno	68,61	75,31	71,79
Banskobystrický kraj	68,80	77,25	72,99
Slovenská republika	69,14	77,43	73,19

Zdroj informácií: Pracovisko ŠÚ SR v Banskej Bystrici

Tabuľka 18 Zomretí a úmrtnosť podľa veku a pohlavia v okrese Banská Bystrica v r. 2016

	Muži		Ženy		Spolu	
	abs.	rel.	abs.	rel.	abs.	rel.
0 roč.	2	3,85	1	1,91	3	2,88
1 – 4	1	0,46	0	0,00	1	0,24
5 – 9	0	0,00	0	0,00	0	0,00
10 – 14	0	0,00	0	0,00	0	0,00
15 – 19	4	1,70	0	0,00	4	0,86
20 – 24	3	0,99	1	0,34	4	0,66
25 – 29	7	1,75	0	0,00	7	0,89
30 – 34	3	0,66	2	0,43	5	0,54
35 – 39	7	1,46	4	0,85	11	1,16
40 – 44	11	2,45	3	0,67	14	1,57
45 – 49	15	4,22	5	1,29	20	2,76
50 – 54	26	6,59	6	1,39	32	3,87
55 – 59	46	12,08	15	3,29	61	7,29
60 – 64	82	20,88	36	7,67	118	13,69
65 – 69	81	27,46	46	12,64	127	19,27
70 – 74	57	32,09	57	21,88	114	26,34
75 – 79	45	41,42	58	30,70	103	34,62
80 – 84	58	87,42	91	67,91	149	74,37
85 +	68	146,87	160	138,71	228	141,05
SPOLU	516	9,75	485	8,36	1 001	9,02

Tabuľka 19 Zomretí a úmrtnosť podľa veku a pohlavia v okrese Brezno v r. 2016

	Muži		Ženy		Spolu	
	abs.	rel.	abs.	rel.	abs.	rel.
0 roč.	0	0,00	1	3,71	1	1,82
1 - 4	2	1,69	0	0,00	2	0,88
5 - 9	0	0,00	0	0,00	0	0,00
10 - 14	0	0,00	0	0,00	0	0,00
15 - 19	2	1,19	0	0,00	2	0,61
20 - 24	2	0,96	0	0,00	2	0,49
25 - 29	0	0,00	0	0,00	0	0,00
30 - 34	0	0,00	3	1,36	3	0,66
35 - 39	4	1,64	3	1,27	7	1,46
40 - 44	7	2,91	0	0,00	7	1,47
45 - 49	12	5,50	5	2,41	17	3,99
50 - 54	27	11,75	11	5,06	38	8,50
55 - 59	25	11,39	14	6,21	39	8,77
60 - 64	58	27,99	24	10,48	82	18,80
65 - 69	48	31,35	23	12,18	71	20,77
70 - 74	46	49,57	33	22,21	79	32,73
75 - 79	52	78,08	51	40,13	103	53,18
80 - 84	45	103,45	66	72,57	111	82,56
85 +	39	154,15	103	137,79	142	141,93
SPOLU	369	12,16	337	10,50	706	11,30

Zdroj informácií: Pracovisko ŠÚ SR v Banskej Bystrici

Vysvetlivky: **abs.** - počet úmrtí
rel. - počet úmrtí na 1 000 obyvateľov stredného priemerného stavu

Tabuľka 20 Úmrtia podľa hlavných príčin smrti v okresoch Banská Bystrica a Brezno (spolu) a v SR v rr. 2009 – 2016

Územie		2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Kardiovaskulárne ochorenia									
okres BB a Brezno	abs.	829	873	847	882	825	824	805	749
	rel.	473,40	499,33	482,99	503,79	472,40	472,98	463,75	432,00
Slovenská republika	abs.	28 265	28 541	27 306	27 773	26 190	25 198	25 906	25 240
	rel.	521,79	525,52	505,82	513,81	483,80	465,00	477,6	464,8
Nádorové ochorenia									
okres BB a Brezno	abs.	370	410	383	389	415	431	423	427
	rel.	211,29	234,51	218,40	222,19	237,63	247,40	243,68	246,28
Slovenská republika	abs.	11 966	12 185	12 071	12 197	13 355	13 467	13 657	13 564
	rel.	220,90	224,36	223,60	225,65	246,70	248,53	251,8	249,8
Ochorenia dýchacej sústavy									
okres BB a Brezno	abs.	139	155	156	137	139	122	114	116
	rel.	79,38	88,66	88,96	78,25	79,59	70,03	65,67	66,91
Slovenská republika	abs.	3 179	3 311	3 269	3 357	3 466	3 279	4 051	3 601
	rel.	58,69	60,96	60,56	62,11	64,03	60,51	74,7	66,3
Choroby tráviacej sústavy									
okres BB a Brezno	abs.	86	99	97	106	84	84	88	118
	rel.	49,11	56,62	55,31	60,55	48,10	48,22	50,70	68,06
Slovenská republika	abs.	2 951	2 845	2 870	2 843	2 592	2 636	2 816	2 833
	rel.	54,48	52,38	53,16	52,60	47,88	48,65	51,9	52,2
Zranenia a otravy									
okres BB a Brezno	abs.	106	109	94	105	94	100	122	104
	rel.	60,53	62,34	53,60	59,97	53,82	57,40	70,28	59,98
Slovenská republika	abs.	2 957	2 947	2 821	2 727	2 826	2 777	3 048	2 737
	rel.	54,59	54,26	52,26	50,45	52,20	51,25	56,2	50,4

Zdroj informácií: Pracovisko ŠÚ SR v Banskej Bystrici

Vysvetlivky: **abs.** - počet úmrtí
rel. - počet úmrtí na 100 000 obyvateľov stredného stavu

Tabuľka 21 Podiel jednotlivých skupín diagnóz na úmrtiach v okresoch Banská Bystrica a Brezno (spolu) a v SR v % v rokoch 2003-2016

Roky	Územie	Počet úmrtí (100%)	KV	N	RES	GI	EXT	OST
2003	B.Bystrica + Brezno	1 711	54,2	20,0	5,6	5,4	8,0	6,7
	Slovenská republika	52 230	54,0	22,2	6,0	5,2	5,9	6,7
2004	B.Bystrica + Brezno	1 695	52,4	22,6	5,7	6,2	5,8	7,3
	Slovenská republika	51 852	54,2	22,3	5,7	5,1	6,0	6,7
2005	B.Bystrica + Brezno	1 873	50,6	23,4	7,0	5,4	7,4	6,2
	Slovenská republika	53 475	54,5	22,2	5,8	5,2	5,9	6,4
2006	B.Bystrica + Brezno	1 772	51,97	21,28	7,05	6,04	6,83	6,83
	Slovenská republika	53 301	54,97	22,01	5,55	5,39	5,74	6,34
2007	B.Bystrica + Brezno	1 717	52,71	20,38	8,04	5,82	6,35	6,70
	Slovenská republika	53 856	54,38	22,03	5,86	5,54	5,51	6,48
2008	B.Bystrica + Brezno	1 691	51,74	22,18	6,98	6,21	5,20	7,69
	Slovenská republika	53 164	53,61	22,56	5,61	5,70	5,97	6,55
2009	B.Bystrica + Brezno	1 661	49,91	22,28	8,37	5,18	6,38	7,89
	Slovenská republika	52 913	53,42	22,61	6,01	5,58	5,59	6,79
2010	B.Bystrica + Brezno	1 789	48,80	22,92	8,66	5,53	6,09	7,99
	Slovenská republika	53 445	53,40	22,80	6,20	5,32	5,51	6,77
2011	B.Bystrica + Brezno	1 711	49,50	22,38	9,12	5,67	5,49	7,84
	Slovenská republika	51 903	52,61	23,26	6,30	5,53	5,44	6,86
2012	B.Bystrica + Brezno	1 744	50,57	22,30	7,86	6,08	6,02	7,17
	Slovenská republika	52 437	52,97	23,26	6,40	5,42	5,20	6,75
2013	B.Bystrica + Brezno	1 682	49,05	24,67	8,26	4,99	5,59	7,44
	Slovenská republika	52 089	50,28	25,64	6,65	4,98	5,43	7,02
2014	B.Bystrica + Brezno	1 694	48,64	25,44	7,20	4,96	5,90	7,86
	Slovenská republika	51 346	49,07	26,23	6,39	5,13	5,41	7,77
2015	B.Bystrica + Brezno	1 718	46,86	24,62	6,64	5,12	7,10	9,66
	Slovenská republika	53 826	48,13	25,37	7,53	5,23	5,66	8,08
2016	B.Bystrica + Brezno	1 707	43,88	25,01	6,80	6,91	6,09	11,31
	Slovenská republika	52 351	48,21	25,91	6,88	5,41	5,23	8,36

Zdroj informácií: Pracovisko ŠÚ SR v Banskej Bystrici

Vysvetlivky: **KV** - kardiovaskulárne ochorenia (srdcovo-cievne ochorenia)
N - nádory
RES - respiračné ochorenia (ochorenia dýchacej sústavy)
GI - gastrointestinálne ochorenia (ochorenia tráviacej sústavy)
EXT - externé príčiny (úrazy, otravy,...)
OST - ostatné

Tabuľka 22 Úmrtia podľa hlavných príčin smrti v r. 2016

Územie	Kardiovask. ochorenia		Nádory		Respirač. ochorenia		Gastroint. ochorenia		Externé príčiny		Ostatné ochorenia		Celk. počet úmrtí
	abs.	rel.	abs.	rel.	abs.	rel.	abs.	rel.	abs.	rel.	abs.	rel.	
Muži													
okres B.Bystrica	185	349,6	151	285,3	35	66,1	41	77,5	38	71,8	66	124,7	516
okres Brezno	152	500,8	88	289,9	33	108,7	31	102,1	34	112,0	31	102,1	369
BB-kraj	1 410	445,8	982	310,5	261	82,5	239	75,6	249	78,7	310	98,0	3 451
Slovenská republika	11293	426,3	7 616	287,5	2 004	75,7	1 717	64,8	1 945	73,4	2 180	82,3	26764
Ženy													
okres B.Bystrica	242	417,3	110	189,7	27	46,6	29	50,0	22	37,9	55	94,8	485
okres Brezno	170	529,5	78	243,0	21	65,4	17	53,0	10	31,1	41	127,7	337
BB-kraj	1 862	554,2	754	224,4	203	60,4	147	43,8	109	32,4	314	93,5	3 389
Slovenská republika	13947	501,3	5 948	213,8	1 597	57,4	1 116	40,1	792	28,5	2 187	78,6	25587
Spolu													
okres B.Bystrica	427	384,8	261	235,2	62	55,9	70	63,1	60	54,1	121	109,1	1 001
okres Brezno	322	515,6	166	265,8	54	86,5	48	76,9	44	70,4	72	115,3	706
BB-kraj	3 272	501,6	1 736	266,1	464	71,1	386	59,2	358	54,9	624	95,7	6 840
Slovenská republika	25240	464,8	13564	249,8	3 601	66,3	2 833	52,2	2 737	50,4	4 376	80,6	52351

Vysvetlivky: **abs** - počet úmrtí
rel. - počet úmrtí na 100 000 obyvateľov stredného stavu

Tabuľka 23 Úmrtia na kardiovaskulárne a nádorové ochorenia podľa pohlavia a vzťahu k ekonomickej aktivite v r. 2016

Územie	Pohl.	Spolu		Predprod. vek		Produkt. vek		Poprod. vek		%		
		abs.	rel.	abs.	rel.	abs.	rel.	abs.	rel.	Pred.	Prod.	Popr.
Kardiovaskulárne ochorenia												
okr. B.Bystrica	M	185	349,6	0	0,0	49	127,9	136	1959,8	0,00	26,49	73,51
	Ž	242	417,3	0	0,0	14	34,6	228	2145,4	0,00	5,79	94,21
okr. Brezno	M	152	500,8	0	0,0	45	203,8	107	2806,2	0,00	29,61	70,39
	Ž	170	529,5	0	0,0	13	60,6	157	2491,5	0,00	7,65	92,35
BB-kraj	M	1 410	445,8	1	2,1	389	169,3	1 020	2673,0	0,07	27,59	72,34
	Ž	1 862	554,2	0	0,0	160	70,4	1 702	2739,7	0,00	8,59	91,41
SR	M	11 293	426,3	5	1,2	2 906	152,2	8 382	2698,8	0,04	25,74	74,22
	Ž	13 947	501,3	5	1,2	950	50,4	12 992	2658,4	0,04	6,81	93,15
Nádorové ochorenia												
okr. B.Bystrica	M	151	285,3	0	0,0	66	171,4	85	1224,9	0,00	43,71	56,29
	Ž	110	189,7	0	0,0	27	66,7	83	781,0	0,00	24,55	75,45
okr. Brezno	M	88	289,9	0	0,0	33	149,5	55	1442,4	0,00	37,50	62,50
	Ž	78	243,0	0	0,0	25	116,6	53	841,1	0,00	32,05	67,95
BB-kraj	M	982	310,5	1	2,1	362	157,6	619	1622,1	0,10	36,86	63,04
	Ž	754	224,4	1	2,1	246	108,2	507	816,1	0,13	32,63	67,24
SR	M	7 616	287,5	17	4,0	2 591	135,7	5 008	1660,6	0,22	34,02	65,76
	Ž	5 948	213,8	8	2,0	1 780	94,4	4 160	851,2	0,13	29,93	69,94

Vysvetlivky: abs - počet úmrtí
rel. - počet úmrtí na 100 000 obyvateľov stredného stavu

Tabuľka 24 Podiel jednotlivých skupín diagnóz na úmrtiach podľa pohlavia v % v r. 2016

Územie	KV	N	RES	GI	EXT	OST	Počet úmrtí (100%)
Muži							
okres Banská Bystrica	35,85	29,26	6,78	7,95	7,36	12,8	516
okres Brezno	41,19	23,85	8,94	8,40	9,21	8,41	369
Banskobystrický kraj	40,86	28,46	7,56	6,93	7,22	8,97	3 451
Slovenská republika	42,19	28,46	7,49	6,42	7,27	8,17	26 764
Ženy							
okres Banská Bystrica	49,90	22,68	5,57	5,98	4,54	11,33	485
okres Brezno	50,45	23,15	6,23	5,04	2,97	12,16	337
Banskobystrický kraj	54,94	22,25	5,99	4,34	3,22	9,26	3 389
Slovenská republika	54,51	23,25	6,24	4,36	3,10	8,54	25 587
Spolu							
okres Banská Bystrica	42,66	26,07	6,19	6,99	5,99	12,10	1 001
okres Brezno	45,61	23,51	7,65	6,80	6,23	10,20	706
Banskobystrický kraj	47,84	25,38	6,78	5,64	5,23	9,13	6 840
Slovenská republika	48,21	25,91	6,88	5,41	5,23	8,36	52 351

Tabuľka 25 Vývoj podielu jednotlivých skupín diagnóz na úmrtiach v % v rokoch 2009 - 2016

Kardiovaskulárne ochorenia

Roky	okres Banská Bystrica	okres Brezno	Banskobystrický kraj	Slovenská republika
2009	47,96	52,72	52,95	53,42
2010	47,05	51,10	53,16	53,40
2011	46,45	54,11	53,70	52,61
2012	47,24	53,67	52,83	52,97
2013	48,30	50,07	50,15	50,28
2014	48,13	49,41	48,61	49,07
2015	46,24	47,76	49,34	48,13
2016	42,66	45,61	47,84	48,21

Nádorové ochorenia

Roky	okres Banská Bystrica	okres Brezno	Banskobystrický kraj	Slovenská republika
2009	24,75	18,70	21,20	22,61
2010	23,77	21,79	21,84	22,80
2011	25,17	18,18	21,19	23,26
2012	24,82	18,96	22,59	23,26
2013	25,23	23,91	24,13	25,04
2014	25,39	25,52	25,80	26,23
2015	25,27	23,67	24,50	25,37
2016	26,07	23,51	25,38	25,91

Respiračné ochorenia

Roky	okres Banská Bystrica	okres Brezno	Banskobystrický kraj	Slovenská republika
2009	8,96	7,51	7,20	6,01
2010	9,63	7,39	6,77	6,20
2011	8,36	10,26	7,25	6,30
2012	7,64	8,14	6,49	6,40
2013	9,06	7,17	7,34	6,65
2014	6,79	7,82	7,00	6,39
2015	6,83	6,35	7,12	7,53
2016	6,19	7,65	6,78	6,88

Gastrointestinálne ochorenia

Roky	okres Banská Bystrica	okres Brezno	Banskobystrický kraj	Slovenská republika
2009	5,19	5,15	5,21	5,58
2010	5,11	6,10	5,25	5,32
2011	5,73	5,57	5,65	5,53
2012	5,93	6,28	5,55	5,42
2013	4,53	5,63	5,27	4,98
2014	5,31	4,42	5,32	5,13
2015	5,46	4,62	5,23	5,23
2016	6,99	6,80	5,64	5,41

Tabuľka 25 pokračovanie**Externé príčiny**

Roky	okres Banská Bystrica	okres Brezno	Banskobystrický kraj	Slovenská republika
2009	5,70	7,36	6,11	5,59
2010	5,89	6,63	5,94	5,51
2011	5,64	5,28	5,45	5,44
2012	5,93	6,14	5,28	5,20
2013	5,15	6,19	5,50	5,43
2014	6,10	5,60	5,77	5,41
2015	6,34	8,23	6,23	5,66
2016	5,99	6,23	5,23	5,23

Ostatné ochorenia

Roky	okres Banská Bystrica	okres Brezno	Banskobystrický kraj	Slovenská republika
2009	7,43	8,54	7,33	6,79
2010	8,55	7,26	7,04	6,77
2011	8,65	6,60	6,76	6,86
2012	8,44	6,81	7,26	6,75
2013	7,73	7,03	7,61	7,02
2014	8,27	7,23	7,50	7,77
2015	9,85	9,38	7,58	8,08
2016	12,10	10,20	9,13	8,36

Tabuľka 26 Mŕtvorodenosť v okresoch Banská Bystrica a Brezno (spolu) v rokoch 2001-2016

Rok	Mŕtvonarodení	Mŕtvorodenosť	Počet narodených
2001	6	4,26	1 407
2002	4	2,79	1 432
2003	6	4,15	1 444
2004	5	3,29	1 519
2005	1	0,63	1 595
2006	5	3,39	1 475
2007	6	3,72	1 614
2008	8	4,90	1 633
2009	6	3,39	1 770
2010	10	5,73	1 744
2011	5	2,84	1 760
2012	7	4,46	1 571
2013	4	2,49	1 604
2014	7	4,46	1 568
2015	10	6,37	1 571
2016	7	4,35	1 611

Zdroj informácií: Pracovisko ŠÚ SR v Banskej Bystrici

Vysvetlivky: mŕtvorodenosť - počet mŕtvonarodených na 1000 narodených detí (živo aj mŕtvo)

Tabuľka 27 Mŕtvorodenosť v okresoch Banská Bystrica a Brezno, v Banskobystrickom kraji a v Slovenskej republike v rokoch 2008 – 2016

Územie	Mŕtvorodenosť								
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
okres Banská Bystrica	5,02	2,70	2,73	0,91	1,99	1,00	1,98	4,86	2,88
okres Brezno	4,70	4,54	10,84	6,01	8,87	4,93	8,93	9,22	7,02
Banskobystrický kraj	3,90	5,47	4,00	2,09	3,64	2,79	3,29	4,55	3,19
Slovenská republika	3,92	3,71	3,12	3,11	3,23	2,96	3,01	3,30	2,77

Zdroj informácií: Pracovisko ŠÚ SR v Banskej Bystrici

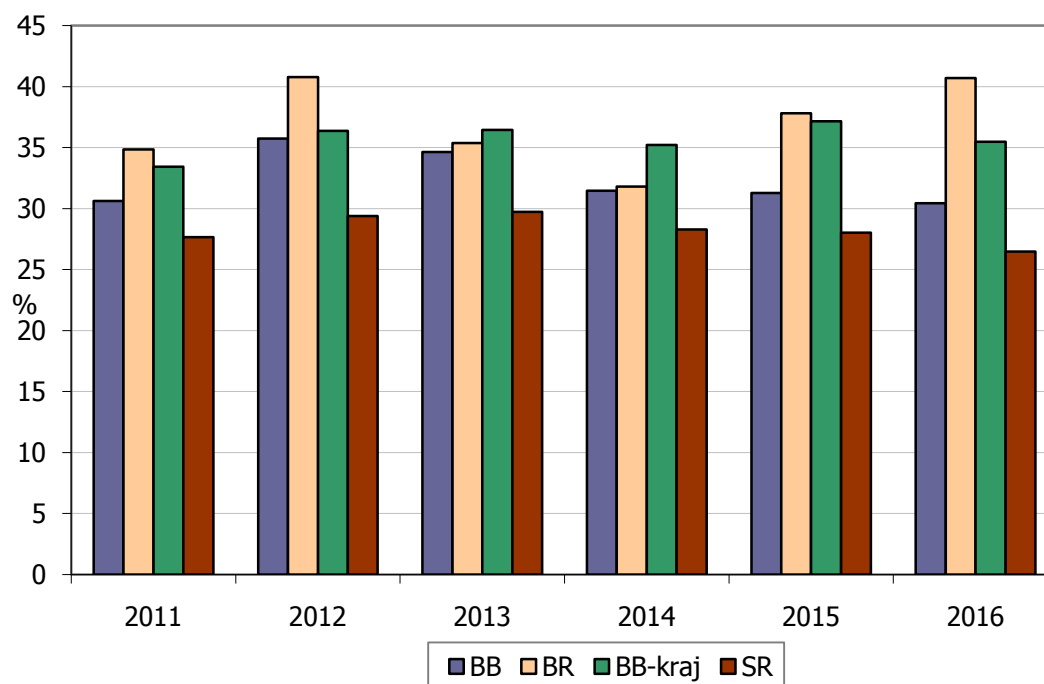
Tabuľka 28 Potraty podľa druhu a územia trvalého bydliska ženy v rokoch 2014 – 2016

Územie trvalého bydliska ženy	Rok	Potraty				
		Spolu	Samo-voľné	UPT	Spolu na 100 narodených	UPT na 100 narodených
okres B.Bystrica	2014	317	82	235	31,45	23,31
	2015	322	95	227	31,29	22,06
	2016	317	70	247	30,45	23,73
okres Brezno	2014	178	33	145	31,79	25,89
	2015	205	35	170	37,82	31,36
	2016	232	41	191	40,70	33,51
Banskobystrický kraj	2014	2 140	546	1 594	35,20	26,22
	2015	2 205	590	1 615	37,16	27,22
	2016	2 222	568	1 654	35,48	26,41
Slovenská republika	2014	15 615	5 033	10 582	28,29	19,17
	2015	15 637	5 579	10 058	28,03	18,03
	2016	15 277	5 867	9 390	26,47	16,27

Zdroj informácií: Pracovisko ŠÚ SR v Banskej Bystrici

Vysvetlivky: UPT - umelo prerušené tehotenstvá
Relatívne údaje sú vypočítané na 100 narodených spolu (živo aj mŕtvo)

Graf 7 Index potratovosti v okresoch Banská Bystrica a Brezno, v Banskobystrickom kraji a v Slovenskej republike v rokoch 2011-2016

Tabuľka 29 Vývoj potratovosti v okresoch Banská Bystrica a Brezno (spolu) v rokoch 1988–2016

Rok	Potraty			
	Spolu	Samovoľné	UPT	Spolu na 100 narodených
1988	2 585	397	2 188	97,1
1989	2 557	347	2 210	99,6
1990	2 596	364	2 232	97,8
1991	2 479	331	2 148	98,5
1992	2 319	381	1 884	100,2
1993	2 153	350	1 767	97,4
1994	1 909	294	1 572	96,2
1995	1 543	204	1 339	85,8
1996	1 390	230	1 070	79,0
1997	1 174	152	979	69,6
1998	1 081	177	788	65,4
1999	1 050	136	795	65,6
2000	946	135	687	56,9
2001	891	152	652	63,3
2002	856	136	720	59,8
2003	809	166	643	56,3
2004	775	172	603	51,02
2005	725	138	587	45,45
2006	667	183	484	45,22
2007	580	172	408	35,94
2008	556	152	404	34,05
2009	534	122	412	30,17
2010	537	121	416	30,79
2011	567	134	433	32,22
2012	590	144	446	37,56
2013	560	113	447	34,91
2014	495	115	380	31,57
2015	527	130	397	33,55
2016	549	111	438	34,08

Zdroj informácií: Pracovisko ŠÚ SR v Banskej Bystrici

Tabuľka 30 Vekové zloženie obyvateľov okresov Banská Bystrica a Brezno k 1.7.2016

Veková skupina	Okres Banská Bystrica			Okres Brezno		
	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy	Spolu
0	519,0	523,0	1 042,0	280,5	269,5	550,0
1 - 4	2 166,0	1 976,0	4 142,0	1 186,5	1 093,0	2 279,5
5 - 9	2 569,0	2 476,5	5 045,5	1 481,0	1 500,0	2 981,0
10 - 14	2 235,0	2 187,0	4 422,0	1 513,5	1 503,5	3 017,0
15 - 19	2 354,5	2 275,5	4 630,0	1 684,5	1 597,5	3 282,0
20 - 24	3 043,0	2 982,5	6 025,5	2 088,5	1 996,5	4 085,0
25 - 29	4 008,0	3 887,0	7 895,0	2 354,5	3 128,5	4 483,0
30 - 34	4 576,5	4 624,0	9 200,5	2 355,0	2 207,0	4 562,0
35 - 39	4 786,5	4 730,5	9 517,0	2 445,0	2 363,0	4 808,0
40 - 44	4 485,0	4 454,5	8 939,5	2 405,5	2 352,0	4 757,5
45 - 49	3 558,5	3 887,5	7 246,0	2 180,5	2 075,5	4 258,0
50 - 54	3 948,0	4 318,5	8 266,5	2 298,5	2 174,5	4 473,0
55 - 59	3 807,5	4 555,0	8 362,5	2 194,0	2 253,5	4 447,5
60 - 64	3 928,0	4 693,5	8 621,5	2 072,0	2 289,0	4 361,0
65 - 69	2 950,0	3 639,5	6 589,5	1 531,0	1 888,0	3 419,0
70 - 74	1 776,5	2 605,5	4 382,0	928,0	1 485,5	2 413,5
75 - 79	1 086,5	1 889,0	2 975,5	666,0	1 271,0	1 937,0
80 - 84	663,5	1 340,0	2 003,5	435,0	909,5	1 344,5
85+	463,0	1 153,5	1 616,5	253,0	747,5	1 000,5
Spolu	52 924,0	57 998,5	110 922,5	30 352,5	32 104,5	62 457,0

Tabuľka 31 Vekové zloženie obyvateľov Banskobystrického kraja a SR k 1.7.2016

Veková skupina	Banskobystrický kraj			SR		
	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy	Spolu
0	3 157,5	2 946,5	6 104,0	29 356,5	27 837,0	57 193,5
1 - 4	12 573,0	12 060,5	24 633,5	117 039,5	111 207,0	228 246,5
5 - 9	16 588,0	16 076,5	32 664,5	147 071,5	140 040,0	287 111,5
10 - 14	16 072,5	15 473,5	31 546,0	135 442,5	128 141,5	263 584,0
15 - 19	17 389,5	16 386,0	33 775,5	144 659,5	137 202,0	281 861,5
20 - 24	20 532,5	19 854,5	40 387,0	174 457,5	166 902,0	341 359,5
25 - 29	24 052,0	22 876,5	46 528,5	203 962,0	196 350,0	400 312,0
30 - 34	26 028,5	24 694,5	50 723,0	223 113,5	211 570,0	434 663,5
35 - 39	27 407,5	25 726,5	53 134,0	234 529,0	221 001,0	455 530,0
40 - 44	25 919,5	25 008,5	50 928,0	217 882,5	208 799,5	426 662,0
45 - 49	21 806,0	21 426,0	43 232,0	178 607,0	175 643,0	354 250,0
50 - 54	22 863,5	23 145,5	46 009,0	181 624,5	184 296,0	365 920,5
55 - 59	22 473,5	23 824,5	46 298,0	179 860,5	189 975,0	369 835,5
60 - 64	21 286,5	24 333,5	45 620,0	170 695,0	194 235,0	364 930,0
65 - 69	15 833,0	19 831,0	35 664,0	127 670,0	160 553,0	288 223,0
70 - 74	9 725,5	14 916,0	24 641,5	78 378,5	116 381,5	194 760,0
75 - 79	6 267,5	11 847,5	18 115,0	52 080,5	91 722,0	143 802,5
80 - 84	3 797,0	8 434,0	12 231,0	31 618,5	65 947,0	97 565,5
85+	2 536,5	7 095,5	9 632,0	20 834,5	54 112,0	74 946,5
Spolu	316 309,5	335 957,0	652 266,5	2 648 883,0	2 781 914,5	5 430 797,5

Zdroj informácií: Pracovisko ŠÚ SR v Banskej Bystrici

Tabuľka 32 Vekové zloženie obyvateľov okresu Banská Bystrica podľa pohlavia k 31.12.2016

Veková skupina	Muži		Ženy		Spolu	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%
0	515	0,97	530	0,91	1 045	0,94
1 - 4	2 142	4,05	1 971	3,40	4 113	3,71
5 - 9	2 642	4,99	2 522	4,35	5 164	4,66
10 - 14	2 219	4,19	2 191	3,78	4 410	3,98
15 - 19	2 336	4,42	2 246	3,87	4 582	4,13
20 - 24	2 896	5,47	2 884	4,97	5 780	5,21
25 - 29	3 965	7,49	3 831	6,60	7 796	7,03
30 - 34	4 552	8,60	4 576	7,89	9 128	8,23
35 - 39	4 736	8,95	4 717	8,13	9 453	8,52
40 - 44	4 587	8,67	4 546	7,84	9 133	8,23
45 - 49	3 554	6,72	3 668	6,32	7 222	6,51
50 - 54	3 933	7,43	4 237	7,30	8 170	7,37
55 - 59	3 736	7,06	4 541	7,83	8 277	7,46
60 - 64	3 939	7,45	4 686	8,08	8 625	7,78
65 - 69	3 071	5,80	3 772	6,50	6 843	6,17
70 - 74	1 810	3,42	2 649	4,57	4 459	4,02
75 - 79	1 121	2,12	1 920	3,31	3 041	2,74
80 - 84	666	1,26	1 343	2,31	2 009	1,81
85+	485	0,92	1 190	2,05	1 675	1,51
Spolu	52 905	100,00	58 020	100,00	110 925	100,00

Tabuľka 33 Vekové zloženie obyvateľov okresu Brezno podľa pohlavia k 31.12.2016

Veková skupina	Muži		Ženy		Spolu	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%
0	285	0,94	282	0,88	567	0,91
1 - 4	1 147	3,79	1 059	3,31	2 206	3,54
5 - 9	1 511	4,99	1 520	4,74	3 031	4,87
10 - 14	1 516	5,01	1 518	4,74	3 034	4,87
15 - 19	1 638	5,41	1 557	4,86	3 195	5,13
20 - 24	2 048	6,77	1 959	6,12	4 007	6,43
25 - 29	2 314	7,65	2 090	6,52	4 404	7,07
30 - 34	2 348	7,76	2 186	6,82	4 534	7,28
35 - 39	2 427	8,02	2 350	7,34	4 777	7,67
40 - 44	2 440	8,06	2 370	7,40	4 810	7,72
45 - 49	2 152	7,11	2 067	6,45	4 219	6,77
50 - 54	2 296	7,59	2 156	6,73	4 452	7,15
55 - 59	2 163	7,15	2 241	7,00	4 404	7,07
60 - 64	2 086	6,89	2 315	7,23	4 401	7,06
65 - 69	1 599	5,28	1 930	6,02	3 529	5,66
70 - 74	932	3,08	1 459	4,55	2 391	3,84
75 - 79	659	2,18	1 305	4,07	1 964	3,15
80 - 84	450	1,49	901	2,81	1 351	2,17
85+	253	0,84	769	2,40	1 022	1,64
Spolu	30 264	100,00	32 034	100,00	62 298	100,00

Zdroj informácií: Pracovisko ŠÚ SR v Banskej Bystrici

Tabuľka 34 Vekové zloženie obyvateľov Banskobystrického kraja podľa pohlavia k 31.12.2016

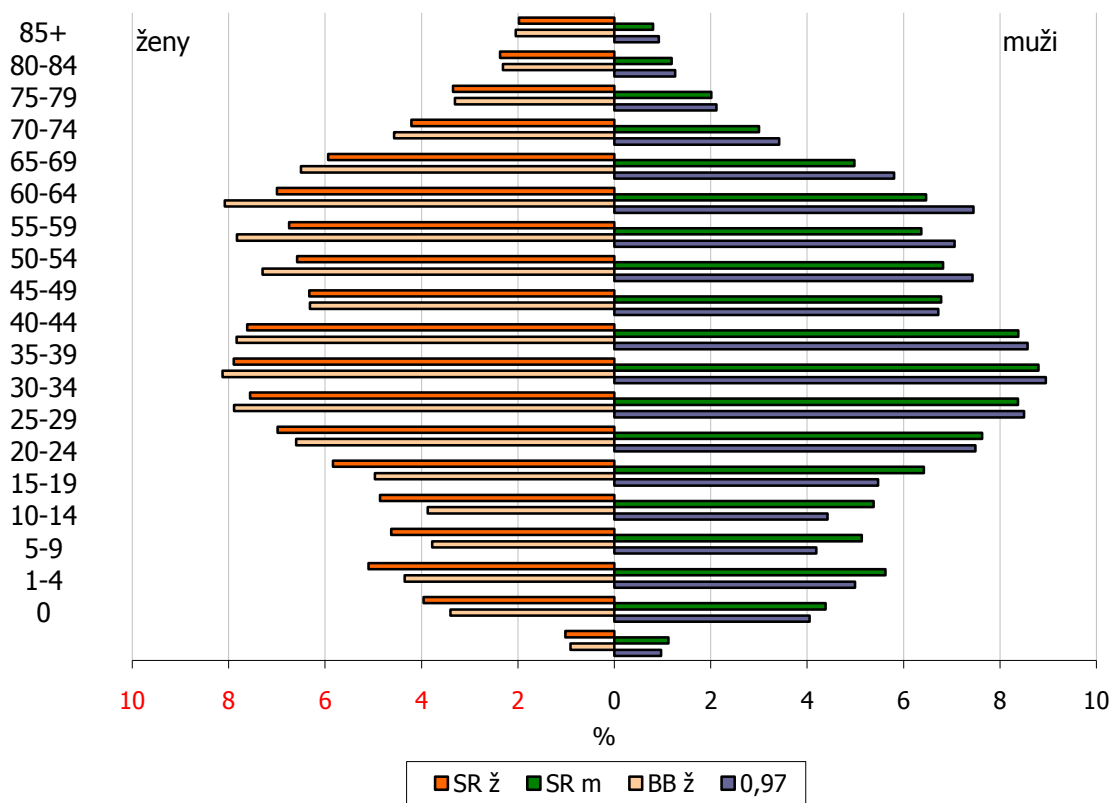
Veková skupina	Muži		Ženy		Spolu	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%
0	3 227	1,02	3 042	0,91	6 269	0,96
1 – 4	12 433	3,93	11 862	3,54	24 295	3,73
5 – 9	16 691	5,28	16 141	4,81	32 832	5,04
10 – 14	16 084	5,09	15 564	4,64	31 648	4,86
15 – 19	17 076	5,40	16 118	4,80	33 194	5,09
20 – 24	20 086	6,36	19 366	5,77	39 452	6,06
25 – 29	23 714	7,50	22 522	6,71	46 236	7,10
30 – 34	25 927	8,20	24 602	7,33	50 529	7,76
35 – 39	27 104	8,58	25 478	7,59	52 582	8,07
40 – 44	26 453	8,37	25 371	7,56	51 824	7,95
45 – 49	21 763	6,89	21 313	6,35	43 076	6,61
50 – 54	22 778	7,21	23 029	6,86	45 807	7,03
55 – 59	22 255	7,04	23 596	7,03	45 851	7,04
60 – 64	21 371	6,76	24 393	7,27	45 764	7,02
65 – 69	16 452	5,21	20 433	6,09	36 885	5,66
70 – 74	9 813	3,11	14 924	4,45	24 737	3,80
75 – 79	6 403	2,03	12 055	3,59	18 458	2,83
80 – 84	3 792	1,20	8 415	2,51	12 207	1,87
85+	2 610	0,83	7 253	2,16	9 863	1,51
Spolu	316 032	100,00	335 477	100,00	651 509	100,00

Tabuľka 35 Vekové zloženie obyvateľov Slovenskej republiky podľa pohlavia k 31.12.2016

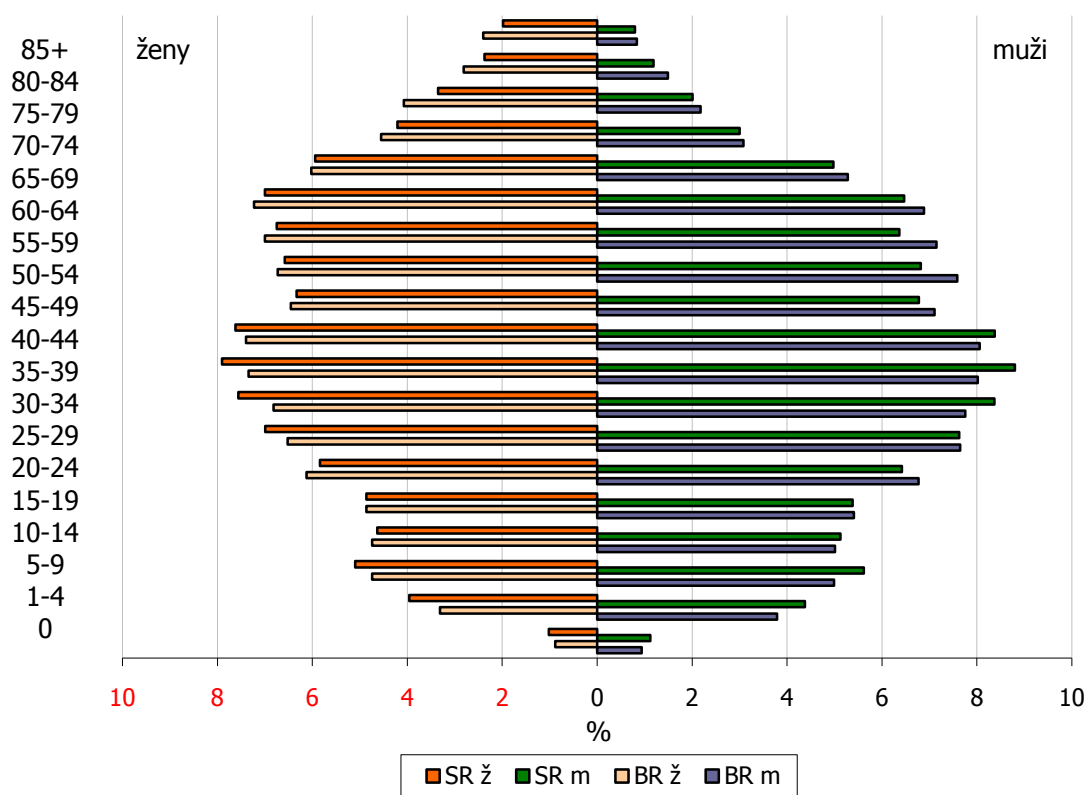
Veková skupina	Muži		Ženy		Spolu	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%
0	29 808	1,12	28 469	1,02	58 277	1,07
1 - 4	116 188	4,38	110 140	3,96	226 328	4,16
5 - 9	148 912	5,62	141 974	5,10	290 886	5,35
10 - 14	135 958	5,13	128 779	4,63	264 737	4,87
15 - 19	142 564	5,38	135 190	4,86	277 754	5,11
20 - 24	170 276	6,42	162 478	5,84	332 754	6,12
25 - 29	202 208	7,63	194 699	6,99	396 907	7,30
30 - 34	222 075	8,37	210 544	7,56	432 619	7,96
35 - 39	233 239	8,80	220 048	7,90	453 287	8,34
40 - 44	222 224	8,38	212 237	7,62	434 461	7,99
45 - 49	179 698	6,78	176 142	6,33	355 840	6,55
50 - 54	180 720	6,82	183 149	6,58	363 869	6,69
55 - 59	178 482	6,73	187 915	6,75	366 397	6,74
60 - 64	171 581	6,47	194 987	7,00	366 568	6,74
65 - 69	132 158	4,98	165 455	5,94	297 613	5,48
70 - 74	79 454	3,00	117 302	4,21	196 756	3,62
75 - 79	53 214	2,01	93 142	3,35	146 356	2,69
80 - 84	31 621	1,19	65 866	2,37	97 487	1,79
85+	21 304	0,80	55 143	1,98	76 447	1,41
Spolu	2 651 684	100,00	2 783 659	100,00	5 435 343	100,00

Zdroj informácií: Pracovisko ŠÚ SR v Banskej Bystrici

Graf 8 Strom života – vekové zloženie obyvateľov k 31.12.2016, okres Banská Bystrica a Slovenská republika

Graf 9 Strom života – vekové zloženie obyvateľov k 31.12.2016, okres Brezno a Slovenská republika

Tabuľka 36 Zloženie obyvateľ'ov podľa vzťahu k ekonomickej aktivite v okresoch Banská Bystrica a Brezno k 31.12.2016

Veková skupina	Okres Banská Bystrica						Okres Brezno					
	Muži		Ženy		Spolu		Muži		Ženy		Spolu	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%
predproduktívny vek 0 - 14 rokov	7 518	14,21	7 214	12,43	14 732	13,28	4 459	14,74	4 379	13,67	8 838	14,19
produktívny vek 15 – 64	38 234	72,27	39 932	68,83	78 166	70,47	21 912	72,40	21 291	66,46	43 203	69,35
poproduktívny vek 65+	7 153	13,52	10 874	18,74	18 027	16,25	3 893	12,86	6 364	19,87	10 257	16,46
s p o l u	52 905	100,00	58 020	100,00	110 925	100,00	30 264	100,00	32 034	100,00	62 298	100,00

Index starnutia	95,14	150,73	122,37	87,31	145,33	116,06
Priemerný vek	40,61	43,83	42,30	39,86	43,29	41,36

Zdroj informácií: Pracovisko ŠÚ SR v Banskej Bystrici

$$index\_starnutia = \frac{pocet\_obyv.\_v\_poproduktivnom\_veku}{pocet\_obyv.\_v\_predproduktivnom\_veku} \times 100$$

Tabuľka 37 Zloženie obyvateľ'ov podľa vzťahu k ekonomickej aktivite v Banskobystrickom kraji a v SR k 31.12.2016

Veková skupina	Banskobystrický kraj						SR					
	Muži		Ženy		Spolu		Muži		Ženy		Spolu	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%
predproduktívny vek 0 - 14 rokov	48 435	15,33	46 609	13,89	95 044	14,59	430 866	16,25	409 362	14,71	840 228	15,46
produktívny vek 15 – 64	228 527	72,31	225 788	67,31	454 315	69,73	1 903 067	71,77	1 877 389	67,44	3 780 456	69,55
poproduktívny vek 65+	39 070	12,36	63 080	18,80	102 150	15,68	317 751	11,98	496 908	17,85	814 659	14,99
s p o l u	316 032	100,00	335 477	100,00	651 509	100,00	2 651 684	100,00	2 783 659	100,00	5 435 343	100,00

Index starnutia	80,66	135,34	107,48	73,75	121,39	96,96
Priemerný vek	39,40	42,80	41,15	38,74	41,91	40,37

Zdroj informácií: Pracovisko ŠÚ SR v Banskej Bystrici

$$index\_starnutia = \frac{pocet\_obyv.\_v\_poproduktívnom\_veku}{pocet\_obyv.\_v\_predproduktívnom\_veku} \times 100$$

Tabuľka 38 Ukazovateľ stredná dĺžka života podľa štandardných vekových skupín a pohlavia v okresoch Banská Bystrica a Brezno v r. 2016

Veková skupina	Stredná dĺžka života			
	okres Banská Bystrica		okres Brezno	
	Muži	Ženy	Muži	Ženy
0	74,76	81,82	71,36	80,09
1 - 4	74,05	81,05	70,56	79,56
5 - 9	70,13	77,07	66,79	75,59
10 - 14	65,15	72,08	61,87	70,59
15 - 19	60,23	67,10	56,99	65,62
20 - 24	55,40	62,16	52,23	60,70
25 - 29	50,63	57,22	47,47	55,78
30 - 34	45,87	52,27	42,65	50,80
35 - 39	41,06	47,36	37,93	45,92
40 - 44	36,32	42,50	33,37	41,17
45 - 49	31,74	37,69	28,87	36,47
50 - 54	27,26	32,97	24,69	31,93
55 - 59	23,03	28,37	20,90	27,46
60 - 64	19,25	23,97	17,49	23,16
65 - 69	15,89	19,71	14,47	19,09
70 - 74	12,81	15,67	11,67	15,15
75 - 79	9,84	12,01	9,19	11,47
80 - 84	7,28	8,74	7,01	8,36
85+	5,58	6,25	5,42	6,20

Zdroj informácií: Pracovisko ŠÚ SR v Banskej Bystrici

Stredná dĺžka života je syntetický ukazovateľ (nazývaný aj nádej na dožitie v určitom veku) - vyjadruje úmrtnostné pomery vo všetkých vekových skupinách. Je to priemerný počet rokov života, ktoré má jednotlivец určitého veku pred sebou za predpokladu úmrtnostných pomerov daného roku. Pre Slovenskú republiku sa na výpočet používajú údaje z jedného roka. Na regionálnej úrovni sa stredná dĺžka života počíta za dlhšie časové obdobie ako jeden rok, aby sa odstránil vplyv sezónnosti úmrtí a veľkosti nižších správnych území, prejavujúci sa nižším počtom obyvateľov a nižším počtom úmrtí podľa pohlavia a veku. Na úrovni krajov sa používajú údaje za obdobie troch rokov a na úrovni okresov údaje za obdobie piatich rokov (tu za roky 2012 - 2016).

Tabuľka 39 Vývoj strednej dĺžky života populácie pri narodení podľa pohlavia v okresoch Banská Bystrica a Brezno od roku 2007

Rok	Stredná dĺžka života			
	okres B. Bystrica		Okres Brezno	
	Muži	Ženy	Muži	Ženy
2007	71,45	78,69	68,12	77,45
2008	71,90	78,92	68,62	77,84
2009	72,04	79,25	68,76	78,38
2010	72,57	79,65	69,28	78,71
2011	73,02	80,05	69,73	79,34
2012	73,39	80,40	69,94	79,25
2013	73,85	80,72	70,12	79,55
2014	74,13	81,07	70,53	79,68
2015	74,51	81,41	71,04	80,16
2016	74,76	81,82	71,36	80,09

Zdroj informácií: ŠÚ SR, pracovisko Banská Bystrica

Tabuľka 40 Vývoj strednej dĺžky života populácie pri narodení podľa pohlavia v Banskobystrickom kraji a v SR od roku 2007

Rok	Stredná dĺžka života			
	kraj Banská Bystrica		SR	
	Muži	Ženy	Muži	Ženy
2007	69,41	77,90	70,51	78,08
2008	69,76	78,07	70,85	78,73
2009	70,03	78,43	71,27	78,74
2010	70,41	78,66	71,62	78,84
2011	70,95	78,86	72,17	79,35
2012	71,32	79,03	72,47	79,45
2013	71,83	79,45	72,90	79,61
2014	72,17	79,84	73,19	80,00
2015	72,36	80,05	73,03	79,73
2016	72,73	80,20	73,71	80,41

Zdroj informácií: ŠÚ SR, pracovisko Banská Bystrica a databáza SLOVSTAT

Tabuľka 41 Podiel mužov a žien na celkovom počte obyvateľ'ov v okresoch B.Bystrica a Brezno, v Banskobystrickom kraji a v SR k 31.12.2016

Územie	Muži		Ženy		Spolu	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%
okres Banská Bystrica	52 905	47,69	58 020	52,31	110 925	100,0
okres Brezno	30 264	48,58	32 034	51,42	62 298	100,0
Banskobystrický kraj	316 032	48,51	335 477	51,49	651 509	100,0
Slovenská republika	2 651 684	48,79	2 783 659	51,21	5 435 343	100,0

Zdroj informácií: ŠÚ SR, pracovisko Banská Bystrica

Tabuľka 42 Vybrané základné údaje o stave obyvateľstva okresov B.Bystrica a Brezno, Banskobystrického kraja a Slovenskej republiky v roku 2016

I. časť

Ukazovateľ		okr. B.Bystrica		okr. Brezno		BB - kraj		SR	
		abs. počet	na 1000 obyv.	abs. počet	na 1000 obyv.	abs. počet	na 1000 obyv.	abs. počet	na 1000 obyv.
narodení a pôrodnosť	spolu	1 041	9,38	570	9,13	6 262	9,60	57 717	10,63
	muži	515	-	286	-	3 235	-	29 571	-
	ženy	526	-	284	-	3 027	-	28 146	-
živonarodení a živorodenosť	spolu	1 038	9,36	566	9,06	6 242	9,57	57 557	10,60
	muži	513	-	284	-	3 225	-	29 479	-
	ženy	525	-	282	-	3 017	-	28 078	-
zomretí a úmrtnosť	spolu	1 001	9,02	706	11,30	6 840	10,49	52 351	9,64
	muži	516	9,75	369	12,16	3 451	10,91	26 764	10,10
	ženy	485	8,36	337	10,50	3 389	10,09	25 587	9,20
prírodný prírastok / úbytok	spolu	37	0,33	-140	-2,24	-598	-0,92	5 206	0,96
	muži	-3	-0,06	-85	-2,80	-226	-0,71	2 715	1,02
	ženy	40	0,69	-55	-1,71	-372	-1,11	2 491	0,90
prírastok / úbytok sťahovaním	spolu	-32	-0,29	-178	-2,85	-917	-1,41	3 885	0,72
	muži	-35	-0,66	-92	-3,03	-329	-1,04	2 887	1,17
	ženy	3	0,05	-86	-2,68	-588	-1,75	998	0,36
celkový prírastok / úbytok	spolu	5	0,05	-318	-5,09	-1 515	-2,32	9 091	1,67
	muži	-38	-0,72	-177	-5,83	-555	-1,75	5 602	2,11
	ženy	43	0,74	-141	-4,39	-960	-2,86	3 489	1,25

Vysvetlivky: **pôrodnosť** – počet narodených na 1 000 obyvateľov stredného stavu
živorodenosť – počet živonarodených na 1 000 obyvateľov stredného stavu
úmrtnosť – počet zomretých na 1 000 obyvateľov stredného stavu
prírodný prírastok – rozdiel medzi počtom živonarodených detí a zomretých osôb
prírastok sťahovaním – rozdiel medzi počtom prisťahovaných a vystávaných osôb
celkový prírastok – súčet prírodného prírastku a prírastku sťahovaním

Poznámka: Relatívne údaje pre prírastok/úbytok sú počítané na 1 000 obyvateľov stredného stavu

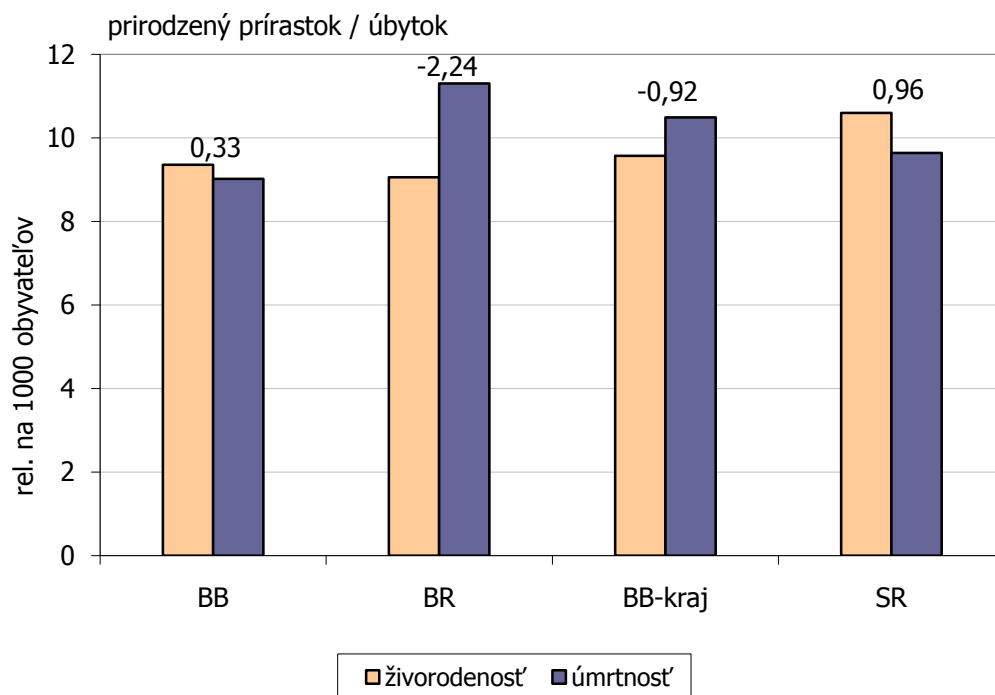
II. časť

Ukazovateľ	okr. B.Bystrica	okr. Brezno	BB-kraj	SR
dojčenská úmrtnosť	2,89	1,77	2,72	5,40
novorodenecká úmrtnosť	0,96	1,77	1,12	2,87
mŕtvorodenosť	2,88	7,02	3,19	2,77
sobášnosť	5,72	4,58	4,90	5,51
rozvodovosť	1,72	1,33	1,77	1,71
rozvodový index	30,13	29,02	36,15	31,06

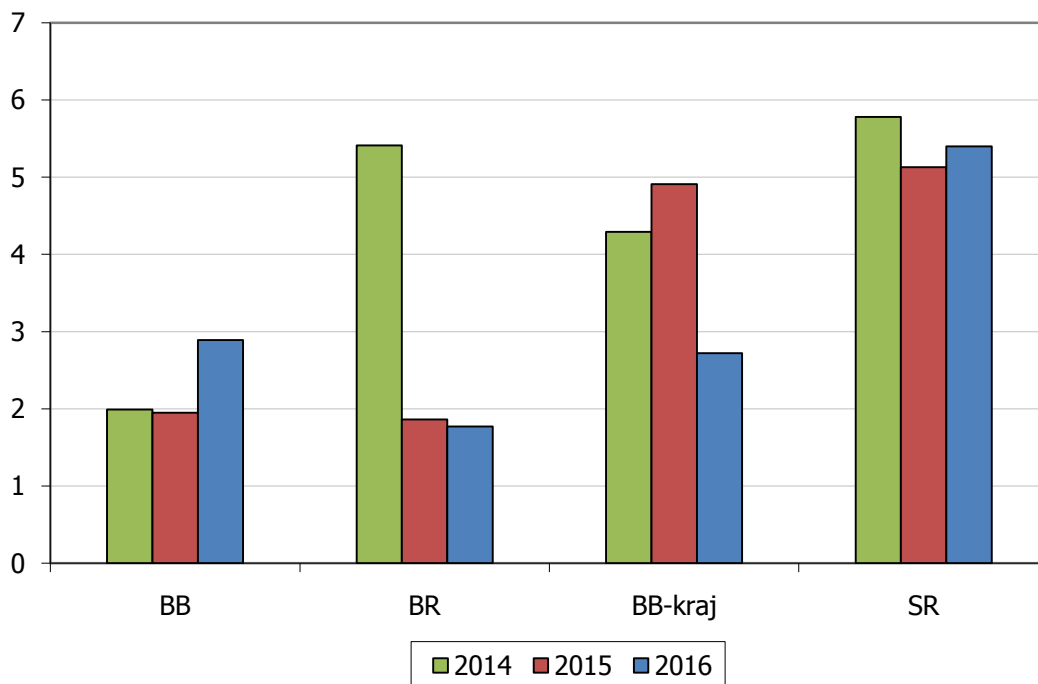
Zdroj informácií: Pracovisko ŠÚ SR v Banskej Bystrici

Vysvetlivky: **dojčenská úmrtnosť** – počet zomretých detí do 1 roka na 1 000 živonarodených v rovnakom období
novorodenecká úmrtnosť – počet zomretých detí do 28 dní na 1 000 živonarodených v rovnakom období
mŕtvorodenosť – počet mŕtvonarodených na 1 000 narodených
sobášnosť – počet uzavretých manželstiev na 1 000 obyvateľov stredného stavu
rozvodovosť – počet rozvedených manželstiev na 1 000 obyvateľov stredného stavu
rozvodový index – počet rozvodov na 100 uzavretých manželstiev

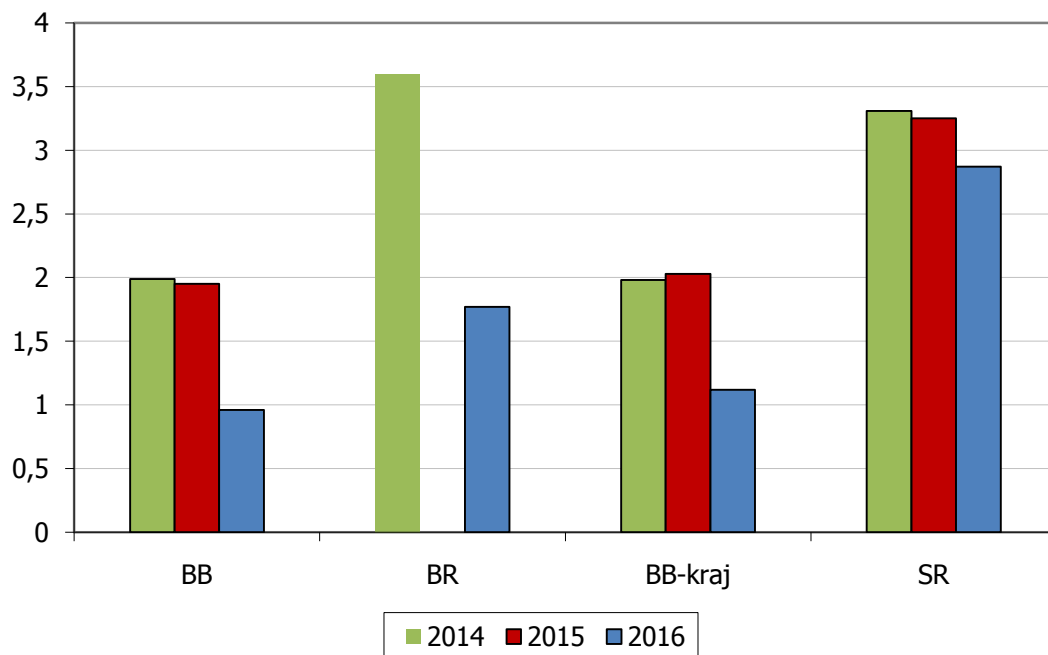
Graf 10 Porovnanie prirodzeného pohybu obyvateľstva okresov B.Bystrica a Brezno, Banskobystrického kraja a Slovenskej republiky v r. 2016 (na 1 000 obyvateľov)

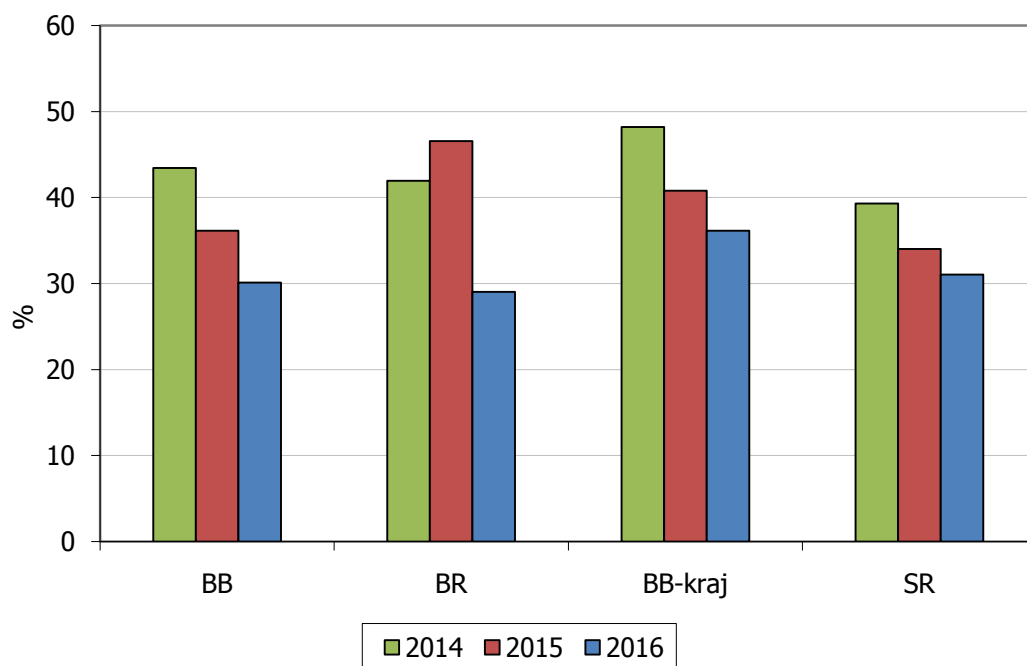
Graf 11 Dojčenská úmrtosť v okresoch B.Bystrica a Brezno, v Banskobystrickom kraji a v Slovenskej republike v rokoch 2014 - 2016

Graf 12 Novorodenecká úmrtnosť v okresoch B. Bystrica a Brezno, v Banskobystrickom kraji a v Slovenskej republike v rokoch 2014 – 2016

Graf 13 Rozvodový index v okresoch B.Bystrica a Brezno, v Banskobystrickom kraji a v Slovenskej republike v rokoch 2014 - 2016

Tabuľka 43 Základné demografické ukazovatele stavu obyvateľov v meste Banská Bystrica za roky 2003 – 2016

I. časť

Rok	Stredný stav obyv.	Manželstvá		Narodení			Potraty	
		uzavreté	rozvedené	živo	mŕtvo	spolu	spolu	z toho UPT
2003	82 215	396	261	617	2	619	400	322
2004	81 769	425	265	648	1	649	334	265
2005	81 411	391	249	673	0	673	338	279
2006	81 082	381	282	622	0	622	305	229
2007	80 632	435	265	736	3	739	240	164
2008	80 218	452	232	726	2	728	211	146
2009	80 015	401	216	814	2	816	263	194
2010	79 883	402	197	805	3	808	245	184
2011	79 915	373	181	797	1	798	273	215
2012	79 738	375	206	733	2	735	310	235
2013	79 476	400	173	741	1	742	279	232
2014	79 198	391	168	744	2	746	249	189
2015	78 892,5	432	155	760	4	764	263	182
2016	78 696,5	473	138	776	3	779	253	195

II. časť

Rok	Zomretí			Prirod. prír./ úbytok	St'ahovanie			Celk. prír./ úbytok	Stav obyv. k 31.12.
	úhrn	z nich do 1 roka			prist'ahovaní	odst'ahovaní	prír./ úbytok		
		spolu	do 28 dní						
2003	629	5	4	-12	862	1 382	-520	-532	81 961
2004	639	4	3	9	853	1 119	-266	-257	81 704
2005	727	3	2	-54	917	1 286	-369	-423	81 281
2006	702	1	1	-80	743	1 414	-471	-551	80 730
2007	674	7	6	62	1 030	1 356	-326	-264	80 466
2008	648	3	1	78	843	1 281	- 438	- 360	80 106
2009	629	2	1	185	786	1 087	- 301	- 116	79 990
2010	665	2	1	140	933	1 244	-311	-171	79 819
2011	697	0	0	100	914	1 293	-379	-279	79 775
2012	675	3	3	58	917	1 167	-250	-192	79 583
2013	675	2	0	66	895	1 176	-281	-215	79 368
2014	697	2	2	47	996	1 384	-388	-341	79 027
2015	695	2	2	65	983	1 317	-334	-269	78 758
2016	684	2	1	92	1 083	1 298	-215	-123	78 635

III. časť

Rok	Pôrodnosť	Živorodnosť	Dojčenská úmrtnosť	Novoroden. úmrtnosť	Mŕtvorodnosť	Úmrtnosť
2003	7,53	7,50	8,10	6,48	3,23	7,65
2004	7,94	7,92	6,17	4,63	1,54	7,81
2005	8,27	8,27	4,46	2,97	0,00	8,93
2006	7,97	7,67	1,61	1,61	0,00	8,66
2007	9,16	9,13	9,51	8,15	4,06	8,36
2008	9,07	9,05	4,13	1,38	2,75	8,08
2009	10,20	10,17	2,46	1,23	2,45	7,86
2010	10,12	10,08	2,48	1,24	3,71	8,32
2011	9,98	9,97	0,00	0,00	1,25	8,72
2012	9,21	9,19	4,09	4,09	2,72	8,47
2013	9,34	9,32	2,70	0,00	1,35	8,49
2014	9,42	9,39	2,69	2,69	2,68	8,80
2015	9,68	9,63	2,63	2,63	5,24	8,81
2016	9,90	9,86	2,58	1,29	3,85	8,69

IV. časť

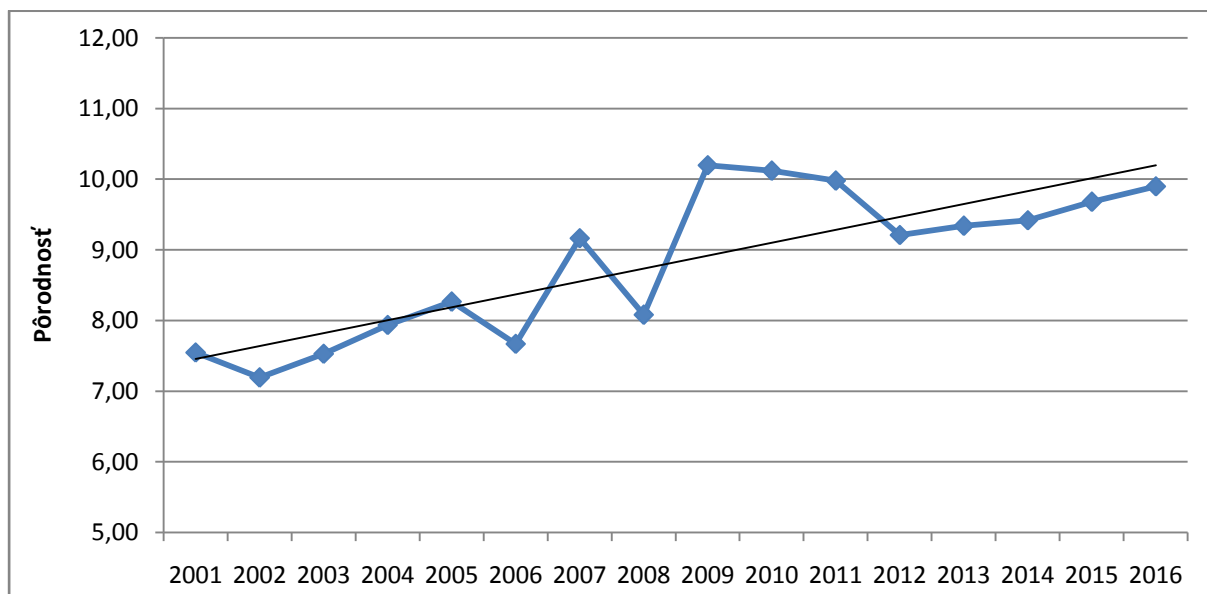
Rok	Sobášnosť	Rozvodovosť	Rozvodový index
2003	4,82	3,17	65,91
2004	5,20	3,24	62,35
2005	4,80	3,06	63,68
2006	4,70	3,48	74,02
2007	5,40	3,29	60,92
2008	5,64	2,89	51,33
2009	5,01	2,70	53,86
2010	5,03	2,47	49,00
2011	4,67	2,26	48,53
2012	4,70	2,58	54,93
2013	5,03	2,18	43,25
2014	4,94	2,12	42,97
2015	5,48	1,96	35,88
2016	6,01	1,75	29,18

Zdroj informácií: Pracovisko ŠÚ SR v Banskej Bystrici

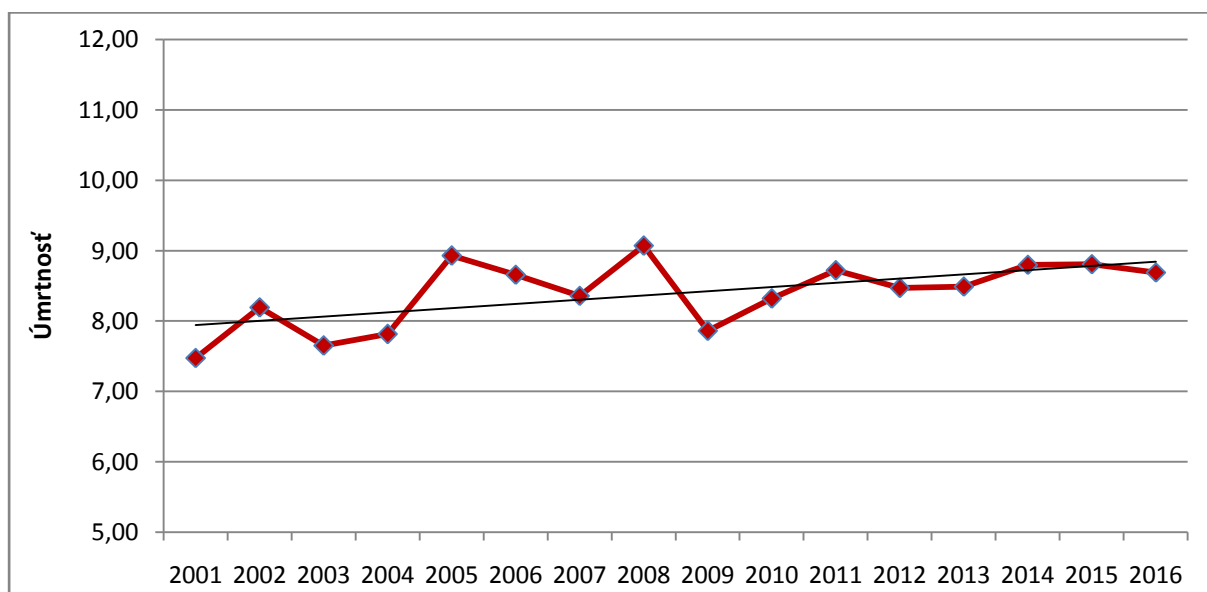
Poznámka: Relatívne údaje sú počítané na 1 000 obyvateľov stredného stavu.

Graf 14 Trendový graf pôrodnosti v meste Banská Bystrica za roky 2001 – 2016

Graf 15 Trendový graf úmrtnosti v meste Banská Bystrica za roky 2001 – 2016

Tabuľka 44 Vývoj úmrtí na vybrané skupiny diagnóz v meste Banská Bystrica

Rok		KV	N	RES	GI	EXT	OST	Úmrtia spolu
2003	abs.	332	139	36	33	44	45	629
	rel.	403,82	169,07	43,79	40,14	53,52	54,73	765,07
2004	abs.	313	153	34	46	40	53	639
	rel.	382,79	187,11	41,58	56,26	48,92	64,82	781,47
2005	abs.	358	188	48	38	42	53	727
	rel.	439,74	230,93	58,96	46,68	51,59	65,10	893,00
2006	abs.	345	152	48	51	49	57	702
	rel.	425,49	187,46	59,20	62,90	60,43	70,30	865,79
2007	abs.	342	132	55	44	48	53	674
	rel.	424,15	163,71	68,21	54,57	59,53	65,73	835,90
2008	abs.	302	160	50	40	30	66	648
	rel.	376,48	199,46	62,33	49,89	37,40	82,28	807,82
2009	abs.	288	163	58	30	42	48	629
	rel.	359,93	203,71	72,49	37,49	52,49	59,99	786,10
2010	abs.	309	151	73	35	41	56	665
	rel.	386,82	189,03	91,38	43,81	51,32	70,10	832,47
2011	abs.	314	181	59	44	39	60	697
	rel.	392,92	226,49	73,83	55,06	48,80	75,08	872,18
2012	abs.	303	172	45	43	48	64	675
	rel.	380,00	215,71	56,43	53,93	60,20	80,26	846,52
2013	abs.	318	176	67	31	34	49	675
	rel.	400,12	221,45	84,30	39,01	42,78	61,65	849,31
2014	abs.	332	182	45	34	45	59	697
	rel.	419,20	229,80	56,82	42,93	56,82	74,50	880,07
2015	abs.	318	180	49	42	42	64	695
	rel.	403,10	228,16	62,11	53,24	53,24	81,12	880,95
2016	abs.	275	190	43	47	40	89	684
	rel.	349,44	241,43	54,64	59,72	50,83	113,09	869,16

Zdroj informácií: Pracovisko ŠÚ SR v Banskej Bystrici

Vysvetlivky: **KV** - kardiovaskulárne ochorenia (srdcovo-cievne ochorenia)
N - nádory
RES - respiračné ochorenia (ochorenia dýchacej sústavy)
GI - gastrointestinálne ochorenia (ochorenia tráviacej sústavy)
EXT - externé príčiny (úrazy, otravy,...)
OST - ostatné
abs. - počet úmrtí
rel. - počet úmrtí na 100 000 obyvateľov stredného stavu (úmrtnosť)

Poznámka: Relatívne údaje sú počítané na 100 000 obyvateľov stredného stavu.

ZAMESTNANOSŤ

Tabuľka 45 Zamestnanci v okrese Banská Bystrica a Brezno v r. 2016

Štatistická odvetvová klasifikácia ekonomických činností	Priemerný evidenčný počet zamestnancov (fyzické osoby)	
	okres B.Bystrica	okres Brezno
Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov	767	610
Priemysel spolu	9 509	4 220
- z toho : Ťažba a dobývanie	-	D
Priemyselná výroba	6 176	4 036
Dodávka elektriny, plynu, pary a studeného vzduchu	273	D
Dodávka vody, čistenie a odvod odpadových vôd, odpady a služby odstraňovania odpadov	3 059	166
Stavebníctvo	2 187	141
Veľkoobchod a maloobchod, oprava motorových vozidiel a motocyklov	7 370	1 281
Doprava a skladovanie	1 654	349
Ubytovacie a stravovacie služby	784	278
Informácie a komunikácia	1 023	109
Finančné a poisťovacie činnosti	864	61
Činnosti v oblasti nehnuteľností	396	D
Odborné, vedecké a technické činnosti	1 506	173
Administratívne a podporné služby	1 055	166
Verejná správa a obrana, povinné socialne zabezpečenie	6 877	938
Vzdelávanie	5 216	1 519
Zdravotníctvo a sociálna pomoc	4 810	704
Umenie, zábava, rekreácia	678	148
Ostatné činnosti	212	D
S P O L U odvetvia ekonomickej činnosti	44 907	10 737

Zdroj informácií: Pracovisko ŠÚ SR v Banskej Bystrici

Vysvetlivky: D – údaj sa nepublikuje

Tabuľka 46 Počet živnostníkov podľa vybraných ekonomických činností v okrese Banská Bystrica a Brezno v r. 2016

Ekonomické činnosti	Počet živnostníkov	
	okres B.Bystrica	okres Brezno
Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov	244	690
Priemysel spolu	615	951
- z toho: Ťažba a dobývanie	2	0
Priemyselná výroba	603	948
Dodávka elektriny, plynu, pary a studeného vzduchu	6	-
Dodávka vody; čistenie a odvod odpadových vôd, odpady a služby odstraňovania odpadov	4	3
Stavebníctvo	1 490	643
Veľkoobchod a maloobchod; oprava motorových vozidiel a motocyklov	1 630	549
Doprava a skladovanie	284	127
Ubytovacie a stravovacie služby	270	158
Informácie a komunikácia	343	74
Finančné a poisťovacie činnosti	102	44
Činnosti v oblasti nehnuteľností	67	15
Odborné, vedecké a technické činnosti	1 113	256
Administratívne a podporné služby	300	106
Verejná správa a obrana, povinné socialne zabezpečenie	0	0
Vzdelávanie	156	34
Zdravotníctvo a sociálna pomoc	55	17
Umenie, zábava, rekreácia	68	22
Ostatné činnosti	462	165
S P O L U odvetvia ekonomickej činnosti	7 199	3 851

Zdroj informácií: Pracovisko ŠÚ SR v Banskej Bystrici

NEZAMESTNANOSŤ

Tabuľka 47 Uchádzači o zamestnanie a disponibilný počet uchádzačov o zamestnanie v okresoch Banská Bystrica a Brezno, v Banskobystrickom kraji a v Slovenskej republike k 31.12.2016

Územie	Ekonomicky aktívne obyvateľstvo ¹⁾	Počet uchádzačov o zamestn. spolu	Uchádzači, ktorí bezprostredne nemôžu nastúpiť do zamestnania			Disponibilný počet uchádzačov o zamestnanie ²⁾
			vzdelávanie a príprava pre trh práce	dočasná prac. neschopnosť a OCR	absolvent. prac.	
BB – okres	59 335	4 081	12	271	12	3 711
BR – okres	30 922	3 962	63	553	3	3 042
BB – kraj	323 483	48 043	188	4 175	276	41 390
SR	2 716 553	276 131	1 245	25 059	2 926	237 977

Zdroj: Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny

¹⁾ ekonomicky aktívne obyvateľstvo s trvalým pobytom na uvedenom území, podľa údajov Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR v spolupráci so ŠÚ SR

²⁾ disponibilný počet uchádzačov o zamestnanie je počet "uchádzačov o zamestnanie spolu" znížený o tých uchádzačov, ktorí bezprostredne nemôžu nastúpiť do zamestnania z dôvodu vzdelávania a prípravy pre trh práce, dočasnej pracovnej neschopnosti, OCR a absolventskej praxe

Tabuľka 48 Miera nezamestnanosti v okresoch Banská Bystrica a Brezno, v Banskobystrickom kraji a v Slovenskej republike k 31.12.2016

Územie	Miera nezamestnanosti - celkový počet EvN v % ¹⁾	Miera nezamestnanosti - disponibilný počet EvN v % ²⁾	Poradie v rámci okresov SR ³⁾ (1. najvyššia miera)
BB – okres	6,88	6,25	53
BR – okres	12,81	9,84	27
BB – kraj	14,85	12,80	x
SR	10,16	8,76	x

Zdroj: Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny

¹⁾ miera nezamestnanosti je vypočítaná ako podiel celkového počtu uchádzačov o zamestnanie k počtu ekonomicky aktívnych osôb

²⁾ miera nezamestnanosti je vypočítaná ako podiel disponibilného počtu uchádzačov o zamestnanie k počtu ekonomicky aktívnych osôb

³⁾počítané v rámci 8 krajov a 79 okresov z disponibilného počtu uchádzačov o zamestnanie

Tabuľka 49 Štruktúra uchádzačov o zamestnanie vzhľadom k dobe evidencie v okresoch Banská Bystrica a Brezno, v Banskobystrickom kraji a v Slovenskej republike k 31.12.2016

Územie	Uchádzači o zamestnanie	v tom podľa doby evidencie v mesiacoch											
		do 3	4-6	7-9	10-12	nad 12	z toho						
							13-18	19-24	25-30	31-36	37-42	43-48	nad 48
okres Banská Bystrica	4 081	849	745	460	301	1 726	383	247	182	142	121	93	558
okres Brezno	3 962	720	582	328	236	2 096	401	256	253	183	122	105	776
Banskobystrický kraj	48 043	7 103	6 737	4 140	2 651	27 412	4 375	2 575	2 056	1 664	1 337	1 236	14 169
Slovenská republika	276 131	48 160	45 300	28 728	16 621	137 322	25 140	15 412	11 457	9 107	7 194	7 131	61 881

Z podkladov Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny

II. Zdravotný stav obyvateľstva

Tabuľka 1 Výskyt vybraných prenosných ochorení v okrese Banská Bystrica v rr. 2009 - 2016 (a-absolútne čísla, r-chorobnosť na 100 000 obyvateľov)

DIAGNÓZA		Rok							
		2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
A01 Brušný týfus a paratýfus	a	0	0	0	0	0	0	0	0
	r	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,0	0,00	0,00
A02 Salmonelóza	a	54	60	58	58	48	64	80	88
	r	48,69	54,06	53,14	52,17	43,19	57,6	72,90	79,34
A03 Šigelóza - bacilová dyzentéria	a	0	0	2	4	0	1	0	0
	r	0,00	0,00	1,80	3,60	0,0	0,9	0,00	0,00
Hnačkové ochorenia ostatné	a	344	428	410	526	548	495	527	797
	r	310,67	385,66	368,70	473,10	493,12	445,7	474,91	718,52
A33 Tetanus	a	0	0	0	0	0	0	0	0
	r	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,0	0,00	0,00
B86 Scabies - svrab	a	3	10	12	0	3	11	5	10
	r	2,70	9,01	10,81	0,00	2,70	9,9	4,51	9,02
A37.0 Pertussis - divý kašeľ	a	0	14	4	1	1	63	5	6
	r	0,00	12,61	3,60	0,90	0,90	56,7	4,51	5,41
A38 Scarlatina - záškrt	a	0	20	12	8	1	5	0	0
	r	0,00	18,02	10,81	7,20	0,90	4,5	0,00	0,00
B01 Varicella – ovčie kiahne	a	457	231	278	247	233	82	126	134
	r	41,15	208,1	250,38	222,16	209,63	73,8	113,5	120,8
B02 Herpes zoster – pásový opar	a	21	25	7	19	13	16	24	31
	r	18,90	22,53	6,30	17,09	11,7	19,4	21,63	27,95
B05 Morbilli - osýpky	a	0	0	0	0	0	0	0	0
	r	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,0	0,00	0,00
B06 Rubeola - ružienka	a	0	0	0	0	0	0	0	0
	r	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,0	0,00	0,00
B26 Parotitis epidemica -mumps	a	0	0	1	0	0	0	0	6
	r	0,00	0,00	0,90	0,00	0,00	0,0	0,00	5,41
B27 Infekčná mononukleóza	a	17	22	18	17	16	24	16	15
	r	15,32	19,81	16,19	15,29	14,40	21,6	14,42	13,5
B15 Akútna vírus. hepatitída A	a	0	25	4	2	4	5	2	4
	r	0,00	22,53	3,60	1,80	3,60	4,5	1,80	3,61
B16 Akútna vírus. hepatitída B	a	2	0	3	1	0	0	3	2
	r	1,80	0,00	2,70	0,90	0,00	0,0	2,70	1,80
B17.1, B18.2 Vírus. hepatitída C	a	0	0	1	3	10	4	4	6
	r	0,00	0,00	0,90	2,70	9,00	3,6	3,60	5,41
A39 Meningokok. meningitída	a	1	0	0	2	1	1	0	0
	r	0,90	0,00	0,00	1,80	0,90	0,9	0,00	0,00
G00 Bakteriálna meningitída	a	3	0	2	1	3	2	2	1
	r	2,7	0,0	1,80	0,90	2,70	1,8	1,80	0,90
A87 Vírusová meningitída	a	2	4	4	1	4	1	4	3
	r	1,80	3,60	3,60	0,90	3,60	0,9	3,60	2,70
A86 Nešpecifikov. vírus. encefalitída	a	1	2	1	0	0	1	1	0
	r	0,90	1,80	0,90	0,00	0,00	0,9	0,90	0,00
A84 Kliešťová encefalitída	a	1	2	0	0	1	5	4	13
	r	0,9	1,80	0,00	0,00	0,90	4,5	3,60	11,72
A69 Lymeská borrelióza	a	8	3	11	11	13	6	16	18
	r	7,2	2,70	9,89	9,89	11,70	5,4	14,41	16,2
B58 Toxoplazmóza	a	0	0	0	0	1	2	3	0
	r	0,00	0,0	0,00	0,00	0,90	1,8	2,70	0,00
J10, J11 Chrípka a akútne resp. ochor.	a	45 063	31 951	27 205	18 021	21 985	18 478	22 927	17 537
	r	112 790,6	96 631,0	100347,8	90 420,91	91 947,00	81 535,37	96 597,10	86 779,1

Zdroj informácií: RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici

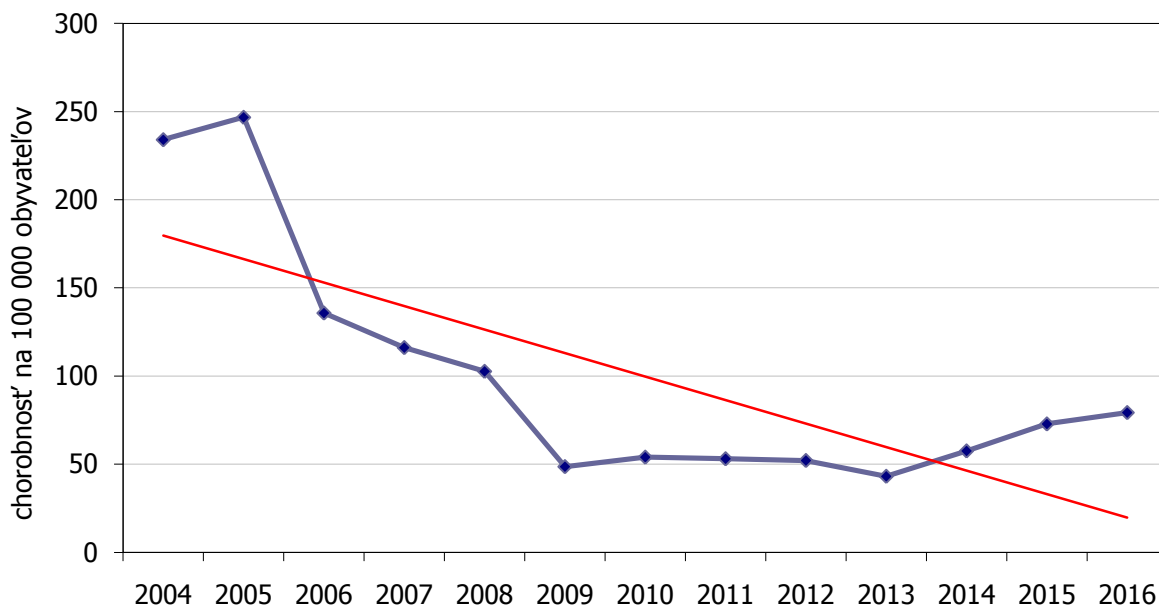

**Tabuľka 2 Výskyt vybraných prenosných ochorení v okrese Brezno v rr. 2009 - 2016
(a-absolútne čísla, r-chorobnosť na 100 000 obyvateľ'ov)**

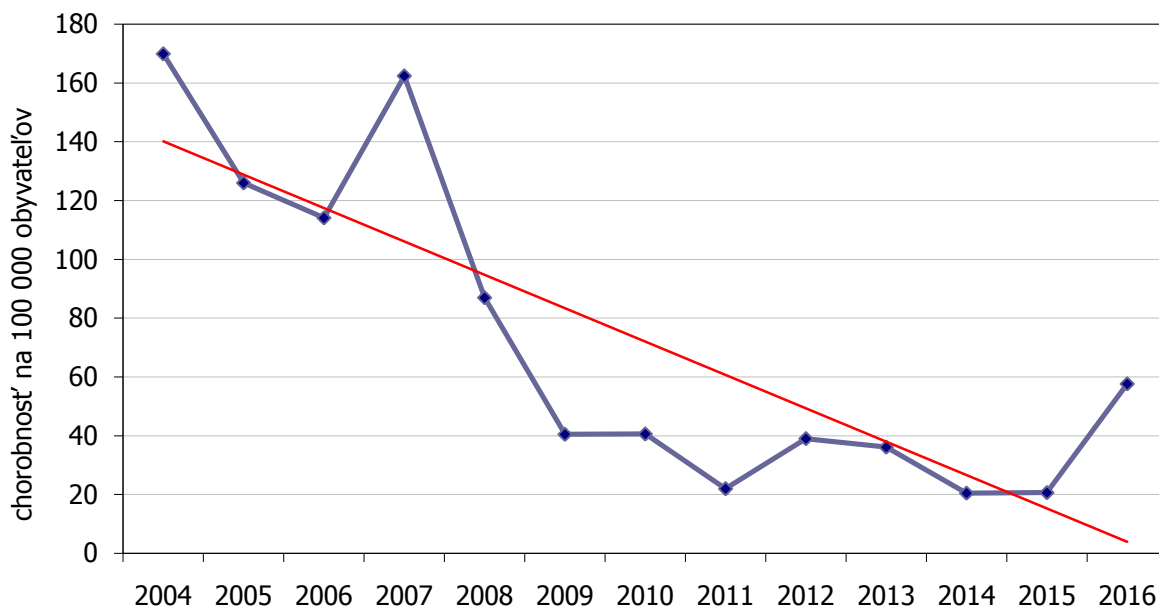
DIAGNÓZA		Rok							
		2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
A01 Brušný týfus a paratýfus	a	0	0	0	0	0	0	0	0
	r	0,00	0,0	0,00	0,00	0,00	0,0	0,00	0,00
A02 Salmonelóza	a	26	26	14	25	23	13	13	36
	r	40,47	40,60	21,98	39,02	36,11	20,47	20,64	57,64
A03 Šigelóza - bacilová dyzentéria	a	0	1	2	6	6	0	0	0
	r	0,00	1,56	3,14	9,36	10,99	0,0	0,00	0,00
Hnačkové ochorenia ostatné	a	41	49	74	85	106	69	81	114
	r	63,82	76,51	115,33	133,04	167,39	109,27	128,99	182,53
A33 Tetanus	a	0	0	0	0	0	0	0	0
	r	0,00	0,0	0,00	0,00	0,00	0,0	0,00	0,00
B86 Scabies - svrab	a	1	8	2	3	18	24	14	9
	r	1,6	12,49	3,14	4,68	28,26	37,79	22,23	14,37
A37.0 Pertussis – divý kašeľ	a	0	0	0	0	0	2	5	11
	r	0,00	0,0	0,00	0,00	0,00	3,15	7,94	17,57
A38 Scarlatina - záškrt	a	0	0	0	0	0	2	0	0
	r	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	3,15	0,00	0,00
B01 Varicella – ovčie kiahne	a	141	12	169	63	59	125	102	40
	r	219,5	18,74	265,30	98,32	92,63	196,81	162,20	64,04
B02 Herpes zoster – pásový opar	a	4	0	6	1	1	6	10	5
	r	6,2	0,0	9,42	1,56	1,57	9,45	15,88	7,99
B05 Morbilli - osýpky	a	0	0	0	0	0	0	0	0
	r	0,00	0,0	0,00	0,00	0,00	0,0	0,00	0,00
B06 Rubeola - ružienka	a	0	0	0	0	0	0	0	0
	r	0,00	0,0	0,00	0,00	0,00	0,0	0,00	0,00
B26 Parotitis epidemica -mumps	a	0	0	0	0	0	6	1	0
	r	0,00	0,0	0,00	0,00	0,00	9,45	1,59	0,00
B27 Infekčná mononukleóza	a	1	1	4	5	1	4	1	1
	r	1,56	1,57	6,24	7,85	1,57	6,35	1,59	1,60
B15 Akútna vírus. hepatitída A	a	1	3	0	0	1	0	0	54
	r	1,56	4,68	0,00	0,00	1,57	0,0	0,00	86,24
B16 Akútna vírus. hepatitída B	a	0	1	0	0	1	1	0	0
	r	0,00	1,56	0,00	0,00	1,57	1,57	0,00	0,00
B17.1, B18.2 Vírus. hepatitída C	a	0	2	0	2	4	1	3	1
	r	0,00	3,12	0,00	3,12	6,28	1,57	4,76	1,60
A39 Meningokok. meningitída	a	1	4	0	0	1	3	0	0
	r	1,6	6,25	0,00	0,00	1,57	4,72	0,00	0,00
G00 Bakteriálna meningitída	a	1	4	0	1	3	1	0	2
	r	1,6	6,25	0,00	1,56	4,71	1,57	0,00	3,19
A87 Vírusová meningitída	a	1	2	1	0	2	2	2	0
	r	1,6	3,12	1,57	0,00	3,14	3,15	3,18	0,00
A86 Nešpecifikov. vírus. encefalitída	a	0	1	0	0	0	0	0	0
	r	0,00	1,56	0,00	0,00	0,00	0,0	0,00	0,00
A84 Kliešťová encefalitída	a	0	0	0	1	2	2	3	2
	r	0,00	0,0	0,00	1,56	3,14	3,15	4,76	3,19
A69.2 Lymeská borrelióza	a	0	0	0	1	0	6	1	1
	r	0,00	0,0	0,00	1,56	0,00	9,45	1,59	1,60
B58 Toxoplazmóza	a	15	8	9	5	2	3	1	1
	r	23,4	12,49	14,13	7,80	3,14	4,72	1,59	1,60
J10, J11 Chrípka a akútne resp. ochor.	a	21 459	14 068	13 856	11 232	16 625	12 272	16 450	14 382
	r	103 361	81 878,9	89 180,3	86 912,14	199546,3	81 413,47	94 078,60	92 920,55

Zdroj informácií: RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici

Graf 1 Výskyt salmonelóz v okrese Banská Bystrica v rr. 2004 – 2016

Graf 2 Výskyt salmonelóz v okrese Brezno v rr. 2004 – 2016

Okres Banská Bystrica

Situácia vo výskyte infekčných ochorení bola priaznivá aj napriek tomu, že počet prípadov ochorenia na niektoré diagnózy bol vyšší, ako v minulých rokoch.

V skupine hnačkových ochorení (salmonelózy, bacilová dizentéria a ostatné hnačkové ochorenia) bolo hlásených 808 prípadov, čo predstavuje chorobnosť 728,4/100 000 obyvateľov. Oproti roku 2015 je to nárast o 200 prípadov. Ochorenia spôsobili salmonely 88 prípadov, pričom 28 prípadov sa vyskytlo v rámci jednej epidémie, 19 prípadov enteropatogénne kmene *E. coli*, 93 prípadov spôsobil *Kampylobacter*, čo je o 30% viac ako v predchádzajúcom roku, 13 ochorení *Yersinia*, čo je 2-násobok oproti výskytu v minulom roku, 57 ochorení *Clostridium difficile*, čo je tiež 2-násobný nárast, 88 ochorení rotavírusy, čo predstavuje pokles o 13,7%, 154 ochorení vírusy Norwalk, čo je nárast o 42,9% 14 prípadov adenovírusy a 241 ochorení bolo etiologicky neobjasnených, čo je o 13,1% viac ako v minulom roku. Okrem toho bolo zaznamenaných 118 prípadov ochorení pod obrazom intoxikácie, bližšie etiologicky neobjasnenej.

V skupine ochorení na vírusové hepatitídy bolo spolu hlásených 17 ochorení, čo je o 4 prípady viac ako v roku 2015. Z toho boli 4 prípady ochorenia na VHA, 2 prípady ochorenia na akútnu VHB, 1 ochorenie na akútnu VHC, 2 na chronickú VHB, 5 na chronickú VHC a 4 nosičstvá HBsAg.

V skupine nákaz preventabilných očkovaním nebolo hlásené žiadne ochorenie na diftériu, tetanus, poliomyelitídu, rubeolu, morbili, závažné ochorenie spôsobené Hemofilom influenzae B. Vyskytlo sa 6 ochorení na parotitídu a 6 ochorení na pertussis.

V skupine neuroinfekcií bolo hlásených 13 ochorení na kliešťovú encefalitídu, 3 ochorenia na vírusovú meningitídu, 1 ochorenie na bakteriálnu meningitídu, 1 ochorenie na herpetickú encefalitídu, 1 ochorenie na vricelovú encefalitídu, 1 prípad ochorenia na parézu nervi facialis. Meningokokové meningitídy ani ochorenia na Creutzfeldt-Jakobovu chorobu neboli zaznamenané.

V skupine ochorení na zoonózy a nákazy s prírodnou ohniskovosťou bolo hlásených 18 prípadov ochorenia na Lymesku boreliózu, 1 ochorenie na hemoragickú horúčku spôsobenú Hanta vírusom a v 12 prípadoch bola vykonávaná vakcinácia proti besnote po poranení zvieratom podozrivým z besnoty. Ochorenie na toxoplazmózu sa nevyskytlo.

V skupine vzduchom prenosných nákaz boli hlásené 1 ochorenie na parapertussis, 134 ochorení na ovčie kiahne, 31 ochorení na Herpes zoster, 15 ochorení na infekčnú mononukleózu, 1 ochorenie spôsobené CMV s prejavmi pneumonie, 1 ochorenie spôsobené vírusom *Herpes simplex*.

Osobitnú kapitolu tvoria akútne respiračné ochorenia a chrípka, ktoré sa hlásia lekármi prvého kontaktu počas celého roka. V priebehu roka 2016 bolo hlásených 17 537 ochorení na ARO, z toho 1 371 prípadov ochorenia na chrípku. Oproti roku 2015 je u ARO pokles počtu hlásených prípadov o 23,5 %, u chrípky pokles o 36 %. Laboratórne boli potvrdené cirkulujúce kmene chrípky typu A 1-krát a B 5-krát.

V skupine ochorení kože bolo hlásené 1 ochorenie na Erysipel a 10 ochorení na svrab.

Z ochorení sexuálne prenosných boli hlásené boli 4 ochorenia na syfilis, 2 ochorenia na Gonokokové infekcie, 58 ochorení močovopohlavného aparátu spôsobené chlamýdiami. Zaznamenaný bol 1 nový prípad positivity HIV s klinickými prejavmi AIDS, ktoré viedli k úmrtiu.

V skupine ochorení na septikémie bolo hlásených 50 prípadov, z toho 47 prípadov bolo hlásených ako nozokomiálne nákazy.

V priebehu roka 2016 sa vyskytli 4 epidémie infekčných ochorení: epidémia hnačkových ochorení pod obrazom intoxikácie (118 prípadov) v troch zdravotníckych zariadeniach, ktoré majú spoločného dodávateľa stravy, epidémia hnačkových ochorení u konzumentov z pizzerie, etiológia Norwalk vírus (5 prípadov), epidémia hnačkových ochorení spôsobených salmonelou u stravníkov jednej banskobystrickej donáškovej služby (28 prípadov), epidémia kliešťovej encefalitídy po konzume ovčieho syra zo spoločného salaša (ochorelo 5 osôb).

Zo zdravotníckych zariadení bolo v priebehu roka 2016 hlásených spolu 529 nozokomiálnych nákaz, čo je oproti predchádzajúcemu roku nárast o 35,3 %.

V priebehu roka 2016 bolo zaznamenané 1 úmrtie na AIDS u dospelého pacienta.

Hlásené boli 4 ochorenia na importované nákazy – jedno ochorenie na salmonelózu importovanú z Číny, 1 ochorenie na rotavírusovú infekciu z Chorvátska, 1 ochorenie na neurologickú formu Lymeskej boreliózy importovanú z Chorvátska a 1 pohryzenie neznámym zvieratom v Egypte.

Okres Brezno

Epidemiologická situácia v okrese Brezno bola v roku 2016 priaznivá.

V skupine hnačkových ochorení bolo hlásených 150 prípadov (chorobnosť 240,17/100 000 obyv.), čo je o 56 prípadov viac ako v predchádzajúcom roku. Hlásených bolo 36 ochorení spôsobených salmonelami, 4 ochorenia spôsobené enteropatogénnymi *Escherichia coli*, 10 ochorení *Campylobacterom*, 29 *Clostridiom*, 3 *Yersíniou*, 29 rotavírusmi, 20 Norwalk vírusmi, 4 adenovírusmi a 1 ochorenie s nezisteným agensom.

V skupine vírusových hepatítid bolo hlásených 56 prípadov. Vyskytlo sa 54 prípadov ochorenia na vírusovú hepatitídu A, 1 prípad ochorenia na chronickú vírusovú hepatitídu B a 1 ochorenie na chronickú VHC. Zistené boli aj 4 nosičstvá HBsAg.

V skupine náraz preventabilných očkovaním sa vyskytlo 11 prípadov ochorenia na Pertussis. Nevyskytol sa tetanus, poliomyelitída, rubeola, parotitída, morbili ani žiadne závažné ochorenie spôsobené invazívnymi kmeňmi *Haemophilus influenzae b* a hemofilmi.

V skupine neuroinfekcií bolo hlásených 8 ochorení, čo je oproti predchádzajúcemu roku pokles o 8 prípadov. Vyskytli sa 2 prípady ochorenia na kliešťovú encefalitídu, 1 ochorenie na bakteriálnu meningitídu spôsobenú stafylokokmi, 1 prípad ochorenia na nešpecifikovanú bakteriálnu meningitídu a 4 ochorenia na parézu nervi facialis.

V skupine zoonóz a náraz s prírodnou ohniskovosťou bolo hlásených 7 ochorení, čo je o 5 prípadov menej oproti predchádzajúcemu roku. Hlásené bolo 1 ochorenie na toxoplazmózu, 3 prípady ochorenia na Lymesku borreliózu a 3 prípady poranenia zvieratom podozrivým z besnoty.

V skupine vzduchom prenosných náraz sa vyskytlo 47 ochorení, čo je o 62 prípadov ochorenia menej oproti roku 2015. Hlásené boli 3 ochorenia na parapertussis, 1 ochorenie na tuberkulózu, 37 prípadov ochorenia na varicellu, z ktorých 1 ochorenie bolo komplikované meningitídou, 5 ochorení spôsobených *Herpes zoster*, z toho 1 prípad s komplikáciou, 1 ochorenie na infekčnú mononukleózu. V priebehu roka bolo hlásených spolu 14 382 akútnych respiračných ochorení, z toho 1 178 prípadov ochorenia na chrípku. Oproti roku 2015 je to pokles absolútneho počtu ochorení na ARO o 12,6 % a u chrípky o 27,9 %.

V skupine septikémií bolo hlásených 9 ochorení, čo je oproti predchádzajúcemu roku pokles o 4 prípady. Všetky ochorenia sa vyskytli ako nozokomiálne nákazy.

V skupine ochorení kože bolo hlásených 9 prípadov ochorenia na svrab a jedno zavšivavenie. Oproti predchádzajúcemu roku je to o 5 prípadov kožných ochorení menej.

V skupine sexuálne prenosných ochorení boli hlásené 2 ochorenia na kvapavku, 10 prípadov ochorení spôsobených chlamýdiami, 1 urogenitálne ochorenie spôsobené trichomonádou.

Zo zdravotníckych zariadení bolo počas roka 2016 nahlásených 55 prípadov ochorení, ktoré sa vyskytli ako nemocničná nákaza. Oproti roku 2015 je to pokles počtu ochorení o 21,4%.

V priebehu roka 2016 bola zaznamenaná proťahovaná epidémia ochorení na vírusovú hepatitídu A spolu 54 prípadov u pacientov v rôznych lokalitách okresu a 5 prípadov ochorení na pertussis u pacientok z Brezna.

Importované nákazy ani úmrtie na infekčnú diagnózu v priebehu roka 2016 nebolo zaznamenané.

Tabuľka 3 Výskyt vybraných prenosných ochorení v Banskobystrickom kraji v rr. 2009 - 2016 (a-absolútne čísla, r-chorobnosť na 100 000 obyvateľov)

DIAGNÓZA		Rok							
		2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
A01 Brušný týfus a paratýfus	a	0	4	0	0	0	0	0	0
	r	0,0	0,61	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
A02 Salmonelóza	a	417	459	579	545	493	423	606	592
	r	63,79	70,27	88,77	82,77	74,87	64,38	92,47	90,66
A03 Šigelóza – bacilová dyzentéria	a	23	48	86	32	26	12	19	17
	r	3,52	7,35	13,19	4,86	3,95	1,83	2,90	2,60
Hnačkové ochorenia ostatné	a	425	650	1 018	1 222	1 046	1 321	1 829	2 106
	r	65,01	99,51	154,11	185,37	159,05	201,35	279,58	322,87
A33 Tetanus	a	0	0	0	0	0	0	0	0
	r	0,0	0,0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
B86 Scabies - svrab	a	126	222	302	261	318	382	240	234
	r	19,27	33,99	46,30	39,64	48,29	58,14	36,62	35,83
A37.0 Pertussis - divý kašeľ	a	2	33	8	4	5	170	27	30
	r	0,31	5,05	1,20	0,61	0,76	25,88	4,12	4,59
A38 Scarlatina - záškrt	a	23	46	38	17	8	12	41	24
	r	3,52	7,04	5,75	2,58	1,21	1,83	6,26	3,68
B01 Varicella – ovčie kiahne	a	1 758	1 710	2 230	1 610	1 449	1 649	1 903	1 928
	r	268,93	262,10	341,95	244,50	220,05	257,84	290,38	295,24
B05 Morbilli - osýpky	a	0	0	0	0	0	0	0	0
	r	0,0	0,0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
B06 Rubeola - ružienka	a	0	0	0	0	0	0	0	0
	r	0,0	0,0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
B26 Parotitis epidemica - mumps	a	0	0	1	0	0	27	13	6
	r	0,0	0,0	0,15	0,00	0,00	4,11	1,98	0,92
B15 Akútne vírus. hepatitída A	a	53	484	98	8	42	133	15	109
	r	8,11	74,10	15,00	1,21	6,38	20,24	2,29	16,69
B16 Akútne vírus. hepatitída B	a	6	2	9	4	6	10	16	12
	r	0,92	0,31	1,40	0,61	0,91	1,52	2,44	1,84
B17.1, B18.2 Vírus. hepatitída C	a	41	13	34	35	65	69	51	53
	r	6,27	1,99	5,15	5,31	9,88	10,52	7,80	8,13
A39 Meningokoková meningitída	a	4	7	0	5	3	10	2	2
	r	0,61	1,07	0,00	0,76	0,46	1,52	0,31	0,31
G00 Bakteriálna meningitída	a	10	4	6	10	14	10	7	6
	r	1,53	0,61	0,90	1,52	2,13	1,52	1,06	0,92
A87 Vírusová meningitída	a	22	27	32	76	38	20	18	24
	r	3,37	4,13	4,90	11,54	5,77	3,04	2,7	3,68
A86 Nešpecifikovaná vírus. encefalitída	a	2	0	1	0	0	2	1	1
	r	0,31	0,0	0,15	0,00	0,00	0,30	0,15	0,15
A84 Kliešťová encefalitída	a	3	8	3	20	23	13	25	60
	r	0,46	1,22	0,46	3,04	3,49	1,98	3,81	9,19
A69.2 Lymeská borrelióza	a	60	101	68	62	69	56	155	144
	r	9,18	15,46	10,43	9,39	10,48	8,52	23,65	22,05
B58 Toxoplazmóza	a	16	11	9	5	4	13	33	14
	r	2,45	1,68	1,38	0,76	0,61	1,98	5,04	2,14
B68 Tenióza	a	0	0	1	0	0	0	0	0
	r	0,0	0,0	0,15	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
J10, J11 Chrípka a akútne respiračné ochorenia	a	310 049	240 527	237 645	209 269	240 553	216 833	228 388	209 317
	r	89 310,3	75 688,5	75 734,0	66 795,2	73 922,4	66 598,1	74 197,8	70 572,4

Zdroj informácií: RÚVZ v Banskej Bystrici

Tabuľka 4 Výskyt vybraných prenosných ochorení v SR v rr. 2009 - 2016 (a-absolútne čísla, r-chorobnosť na 100 000 obyvateľov)

DIAGNÓZA		Rok							
		2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
A01 Brušný týfus a paratýfus	a	2	8	3	1	0	2	0	1
	r	0,04	0,15	0,06	0,02	0,00	0,04	0,00	0,02
A02 Salmonelóza	a	4 519	5 175	4 132	4 973	4 033	4 379	5 103	5 724
	r	83,50	95,39	76,02	92,02	74,54	80,85	94,13	105,5
A03 Šigelóza - dyzentéria	a	404	394	603	480	293	230	199	150
	r	7,46	7,26	11,09	8,88	5,42	4,25	3,67	2,8
Hnačkové ochorenia ostatné	a	12 736	14 029	16 543	16 594	15 893	17 106	20 175	23 325
	r	235,32	258,60	301,13	306,99	293,59	315,69	371,97	429,49
A33 Tetanus	a	0	0	1	1	0	0	0	0
	r	0,0	0,0	0,02	0,02	0,00	0,00	0,00	0,00
B86 Scabies - svrab	a	962	1 022	1 210	1 437	1 704	2 106	2 099	2 283
	r	17,77	18,84	22,26	26,59	31,49	38,88	38,72	42,07
A37.0 Pertussis - divý kašeľ	a	288	1 379	936	950	907	1 123	334	289
	r	5,32	25,42	17,22	17,58	16,76	20,73	6,16	5,33
A38 Scarlatina - záškrt	a	231	223	202	219	272	221	209	306
	r	4,27	4,11	3,72	4,05	5,30	4,08	3,86	5,64
B01 Varicella - ovčie kiahne	a	17736	19 887	18 691	18 286	18 386	16 910	17 745	22 959
	r	327,70	366,59	343,88	338,36	339,80	312,21	327,32	423,17
B05 Morbilli - osýpky	a	0	0	2	1	0	0	0	0
	r	0,0	0,0	0,04	0,02	0,00	0,00	0,00	0,00
B06 Rubeola - ružienka	a	0	0	0	0	0	0	0	0
	r	0,0	0,0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
B26 Parotitis epidemica - mumps	a	5	2	2	5	218	1 559	1 707	203
	r	0,09	0,04	0,04	0,09	4,03	28,78	31,49	3,74
B15 Akútna vírusová hepatitída A	a	1 449	1 453	403	125	204	735	883	1 362
	r	26,77	26,78	7,41	2,31	3,77	13,57	16,29	25,10
B16 Akútna vírusová hepatitída B	a	140	112	93	73	74	85	65	50
	r	2,59	2,06	1,71	1,35	1,37	1,57	1,20	0,9
B17.1, B18.2 Vírusová hepatitída C	a	339	253	304	235	304	402	344	269
	r	6,26	4,66	5,60	4,35	5,62	7,42	6,34	4,95
A39 Meningokoková meningitída	a	44	40	26	41	25	29	30	26
	r	0,81	0,74	0,48	0,76	0,46	0,54	0,55	0,48
G 00 Bakteriálna meningitída	a	80	72	83	81	94	97	90	103
	r	1,48	1,33	1,53	1,50	1,74	1,79	1,66	1,90
A87 Vírusová meningitída	a	123	110	128	174	183	123	88	99
	r	2,27	2,03	2,35	3,22	3,38	1,26	1,62	1,82
A85, A86 Iné a nešpecifikované vírusové encefalitídy	a	28	22	20	15	36	42	20	11
	r	0,52	0,41	0,37	0,28	0,66	0,87	0,37	0,20
A84.1 Kliešťová encefalitída	a	76	91	108	102	162	116	84	173
	r	1,40	1,68	1,99	1,89	2,99	2,14	1,55	3,19
A69.2, G63.0, M01.2 Lymeská borrelióza	a	921	1 054	852	754	998	680	913	1 105
	r	17,02	19,43	15,68	13,95	18,44	12,55	16,84	20,36
B58, P37.1 Toxoplazmóza	a	182	138	77	103	158	187	219	131
	r	3,36	2,54	1,42	1,91	2,92	3,45	4,04	2,41
B68 Tenióza	a	2	4	3	3	0	0	0	0
	r	0,04	0,08	0,06	0,06	0,00	0,00	0,00	0,00

Zdroj informácií: RÚVZ v Banskej Bystrici

Tabuľka 5 Vývoj chorobnosti na vybrané prenosné ochorenia v okresoch B. Bystrica a Brezno (spolu) za posledných 20 rokov na 100 000 obyvateľov

DIAGNÓZA	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Brušný týfus a paratýfus	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Salmonelóza	161,9	279,0	226,8	260,8	257,9	204,1	373,0	210,4	202,7	127,8
Bacilová dyzentéria	6,7	5,0	4,5	118,3	15,7	7,3	4,5	6,22	0,0	2,8
Hnačkové ochorenia ostat.	134,0	97,3	118,7	136,8	115,2	121,8	110,3	163,4	212,9	293,1
Tetanus	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Svrab	36,3	24,6	37,0	36,4	16,9	19,2	9,0	16,4	16,4	14,2
Divý kašeľ	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Scarlatina	6,1	6,7	3,4	1,7	3,4	1,1	0,6	4,52	3,9	4,5
Varicella	116,1	257,7	129,4	67,8	153,4	67,1	166,0	187,5	181,1	53,4
Herpes zoster	34,6	32,4	44,8	44,9	34,8	27,1	30,4	27,71	21,0	19,3
Osýpky	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ružienka	0,0	0,0	1,7	0,0	0,0	0,6	0,0	0,0	0,0	0,0
Mumps	0,0	0,0	9,0	0,0	0,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Akútna vírus. hepatitída A	43,5	20,1	4,5	2,8	1,1	1,1	0,0	3,96	0,0	4,0
Akútna vírus. hepatitída B	4,5	3,4	9,0	3,9	0,6	1,1	0,6	0,0	0,0	0,6
Iné vírusové hepatitídy	0,0	1,1	1,1	0,0	1,1	1,1	1,1	2,26	2,8	2,8
Meningokok. meningitída	2,2	1,1	1,1	0,6	0,0	0,0	1,7	0,56	1,1	0,6
Bakteriálna meningitída	4,5	2,2	3,9	2,8	2,2	4,5	3,4	5,09	3,9	1,1
Vírusová meningitída	1,1	0,6	1,1	6,2	2,2	3,9	2,3	6,22	4,5	6,2
Nešpec. vírus. encefalitída	0,0	0,6	0,6	1,1	2,2	0,0	1,1	0,56	1,7	2,3
Kliešťová encefalitída	0,6	0,0	0,6	0,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,5	1,7
Lymeská borrelióza	3,4	1,7	3,4	5,0	1,1	2,8	3,4	10,18	10,2	1,1
Toxoplazmóza	5,6	5,6	9,0	10,1	3,4	5,1	6,8	1,7	3,9	6,2
Tenioza	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,1	0,0	0,6	0,0
DIAGNÓZA	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Brušný týfus a paratýfus	0,0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Salmonelóza	133,3	96,93	45,67	49,14	41,06	47,41	40,70	44,20	53,52	71,52
Bacilová dyzentéria	4,0	0,57	0,00	0,57	2,28	5,71	3,44	0,57	0,00	0,00
Hnačkové ochorenia ostat.	234,7	239,48	219,81	272,54	275,99	349,00	374,88	323,74	349,90	525,44
Tetanus	0,0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Svrab	6,3	5,70	2,28	10,28	7,98	1,71	12,04	20,09	10,93	10,96
Divý kašeľ	0,0	0,57	0,00	8,00	2,98	0,57	0,57	37,31	5,75	9,81
Scarlatina	1,1	7,98	1,14	5,14	1,71	4,57	0,57	4,02	0,00	0,00
Varicella	70,6	198,43	341,42	138,84	254,90	177,07	167,38	118,82	131,21	100,36
Herpes zoster	15,4	22,81	14,27	14,28	7,41	11,42	8,02	12,63	19,57	20,76
Osýpky	0,0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ružienka	0,0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Mumps	0,0	0,00	0,00	0,00	0,57	0,00	0,00	3,44	0,58	3,46
Akútna vírus. hepatitída A	36,5	4,56	0,57	16,00	2,28	1,14	2,87	2,87	1,15	33,45
Akútna vírus. hepatitída B	0,0	0,57	1,14	0,57	1,71	0,57	0,57	0,57	1,73	1,15
Vírusová hepatitída C	-	-	-	1,14	0,57	2,86	8,02	2,87	4,03	4,04
Iné vírusové hepatitídy	1,1	2,28	0,00	-	-	-	-	-	-	-
Meningokok. meningitída	0,6	2,85	1,14	2,28	0,00	1,14	1,15	2,30	0,00	0,00
Bakteriálna meningitída	2,3	3,42	2,28	2,28	1,14	1,14	3,44	1,72	1,15	1,73
Vírusová meningitída	2,3	8,55	1,71	3,43	2,85	0,57	3,44	1,72	3,45	1,73
Nešpec. vírus. encefalitída	0,6	0,57	0,57	1,71	0,57	0,00	0,00	0,57	0,58	0,00
Kliešťová encefalitída	1,7	0,57	0,57	1,14	0,00	0,57	1,72	4,02	4,03	8,65
Lymeská borrelióza	4,0	2,28	4,57	1,71	6,27	6,85	7,45	6,89	4,03	10,96
Toxoplazmóza	5,1	4,56	8,56	4,57	5,13	2,86	1,72	2,87	2,30	0,77
Tenioza	0,0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Zdroj informácií: RÚVZ v Banskej Bystrici

Tabuľka 6 Chrípka a akútne respiračné ochorenia v okresoch B. Bystrica a Brezno spolu a v SR v rr. 1986 – 2006

Rok	okr. B.Bystrica + Brezno		Slovenská republika	
	Výskyt	Incidenca na 100 000 obyv.	Výskyt	Incidenca na 100 000 obyv.
1986	113 164	66 880,5	2 438 773	46 964,6
1987	94 513	54 535,9	1 722 204	32 969,6
1988	90 784	51 410,6	1 923 115	36 622,9
1989	123 339	69 846,1	2 364 424	44 813,1
1990	71 013	40 316,6	1 746 948	32 975,1
1991	77 826	45 043,6	1 997 116	37 845,1
1992	71 917	40 473,7	1 831 432	34 555,2
1993	84 835	47 583,9	2 096 658	33 205,7
1994	79 718	44 640,2	1 711 141	32 000,1
1995	77 229	43 158,2	2 189 650	40 880,6
1996	40 866	22 837,3	1 562 718	29 175,8
1997	88 465	49 424,3	2 527 662	47 089,4
1998	64 374	36 032,4	2 389 855	44 522,1
1999	68 432	38 322,2	2 356 172	43 894,6
2000	51 590	28 925,8	2 112 919	39 362,9
2001	47 199	26 524,2	2 116 227	39 424,6
2002	35 037	39 380,4	1 585 626	29 539,6
2003	40 411	22 737,4	1 962 248	36 320,8
2004	21 447	12 128,6	1 335 323	24 716,5
2005	24 019	13 641,9	1 341 995	24 901,6
2006	20 695	11 879,1	1 446 284	26 869,7

Zdroj informácií: RÚVZ v Banskej Bystrici

V roku 2007 sa zmenil spôsob výpočtu incidencie chrípky a akútnych respiračných ochorení. Počíta sa pre percento obyvateľov, zhodné s percentom hlásiacich lekárov. Preto ďalej už uvádzame výskyt týchto ochorení zvlášť pre každý okres. Incidenca je vypočítaná na 100 000 obyvateľov.

Tabuľka 7 Chrípka a akútne respiračné ochorenia v okresoch B. Bystrica a Brezno a v SR v rr. 2007 - 2016

Rok	Banská Bystrica		Brezno		Slovenská republika	
	Výskyt	Incidenca	Výskyt	Incidenca	Výskyt	Incidenca
2007	35 675	120 991,2	20 458	141 965,0	2 059 553	85 238,5
2008	31 468	93 729,9	11 868	78 423,6	1 862 119	74 506,0
2009	45 063	112 790,6	21 459	103 361,0	2 391 481	81,011,9
2010	31 951	96 631,0	14 068	81 878,9	1 926 453	66 892,3
2011	27 205	100 347,9	13 856	89 180,3	2 006 172	70 413,8
2012	18 021	90 420,91	11 232	86 912,14	1 874 676	65 895,5
2013	21 985	91 947,00	16 625	199 546,3	2 199 863	75 328,9
2014	18 478	84 535,37	12 272	81 413,47	1 903 793	68 358,9
2015	22 927	96 597,10	16 450	94 078,60	2 119 341	79 535,1
2016	17 537	86 779,1	14 382	92 920,55	1 911 638	75 301,2

Tabuľka 8 Stav očkovania obyvateľov okresov Banská Bystrica a Brezno podľa kontroly ku dňu 31.8.2016 (podľa RÚVZ v Banskej Bystrici)

A/ Pravidelné očkovanie

1. Očkovanie proti osýpkam, mumpsu a ružienke

Ročníky narodenia	okres B.Bystrica			okres Brezno		
	celkový počet detí	zaočkovaných		celkový počet detí	zaočkovaných	
		abs.	%		abs.	%
2014	1 053	980	93,1	508	496	97,6
2013	1 022	946	92,6	561	548	97,7
2012	1 014	941	92,8	481	473	98,3

2. Očkovanie proti diftérij, tetanu, divému kašľu, vírusovej hepatitíde B, hemofilovým invazívnym infekciám a poliomyelitíde

Ročníky narodenia	okres B.Bystrica			okres Brezno		
	celkový počet detí	zaočkovaných		celkový počet detí	zaočkovaných	
		abs.	%		abs.	%
2014	1 053	1 003	95,3	508	502	98,8

3. Preočkovanie proti poliomyelitíde

Ročníky narodenia	okres B.Bystrica			okres Brezno		
	celkový počet detí	zaočkovaných		celkový počet detí	zaočkovaných	
		abs.	%		abs.	%
2002	780	770	98,7	534	531	99,4

Od roku 2013 sa zrušilo pravidelné očkovanie novorodencov proti tuberkulóze a zaradilo sa medzi nepovinné očkovania.

B/ Osobitné, mimoriadne a iné očkovanie

1. Očkovanie novorodencov HBsAg pozitívnych matiek proti vírusovej hepatitíde typu B

Okres	Ročník narod.	Počet detí podliehajúcich očkovaniu	Spolu zaočkovaných		z toho			HBIG** simult. počet detí	
			abs.	%	tromi dávkami	dvomi dávkami	jednou dávkou	abs.	%
Banská Bystrica	2016*	1	1	100,0	-	-	1	1	100,0
	2015	1	1	100,0	-	1	-	-	-
Brezno	2016*	-	-	-	-	-	-	-	-
	2015	-	-	-	-	-	-	-	-

*do 31.8.2016

** hyperimúny ľudský gamaglobulín podaný simultánne proti vírusovej hepatitíde B

2. Očkovanie študentov nadstavbového štúdia zdravotníckeho zamerania proti vírusovej hepatitíde typu B

Okres	Počet študentov podliehajúcich očkovaniu	Očkování	
		spolu	%
B.Bystrica	1	1	100,0
Brezno	-	-	-

3. Očkovanie proti vírusovej hepatitíde typu B u pacientov hemodialyzačných oddelení a pacientov v peritoneálnej dialýze

Okres	Počet pacientov podliehajúcich očkovaniu	Očkování	
		spolu	%
B.Bystrica	34	34	100,0
Brezno	16	16	100,0

4. Očkovanie proti vírusovej hepatitíde B u "kontaktov" s osobami, infikovanými vírusom hepatitídy B

Skupina očkovaných osôb	Okres	Celkový počet	Z toho počet kompletne očkovaných	
			abs.	%
Kontakty chorých na VHB	Banská Bystrica	1	1	100,0
	Brezno	1	1	100,0
Kontakty nosičov HBsAg	Banská Bystrica	3	3 (2 dávkami)	100,0
	Brezno	5	3 (2 dávkami) + 2 (3 dávkami)	100,0

5a. Odporúčané očkovania alebo očkovania na žiadosť rodičov detí do 15 roku života k 31.8.2016 v okrese Banská Bystrica

Očkovanie proti	Spolu	Počet očkovaných detí z toho očkovaných			Revakcinovaných
		1 dávkou	2 dávkami	3 dávkami	
Infekciám vyvolaným H.influenzae b	-	-	-	-	-
Kliešťovej encefalitíde	73	11	23	26	13
Chrípke	od 6 mes. do 3 rokov života	-	-	-	-
	od 3 rokov života	78	77	1	-
Vírusovej hepatitíde typu A	157	72	25	-	-
Vírusovej hepatitíde typu B	-	-	-	-	-
VHA+VHB (kombinovanou vakcínou)	-	-	-	-	-
Meningokokovej meningitíde	38	38	-	-	1
Infekciám vyvolaným S.pneumoniae:	2	1	-	-	1
<i>PVC7 konjugovaná</i>	-	-	-	-	-
<i>PCV23 polysacharidová</i>	-	-	-	-	-
Rotavírusovým infekciám	299	37	216	46	-
Rakovine krčka maternice	22	3	15	4	-
Ovčím kiahňam	23	7	16	-	-

5b. Odporúčané očkovania alebo očkovania na žiadosť rodičov detí do 15 roku života k 31.8.2016 v okrese Brezno

Očkovanie proti	Počet očkovaných detí				
	Spolu	z toho očkovaných			Revakci- novaných
		1 dávkou	2 dávkami	3 dávkami	
Infekciám vyvolaným H.influenzae b	-	-	-	-	-
Kliešťovej encefalitíde	19	3	2	9	5
Chrípke	od 6 mes. do 3 rokov života	1	1	-	-
	od 3 rokov života	305	395	-	-
Vírusovej hepatitíde typu A	71	32	39	-	-
Vírusovej hepatitíde typu B	-	-	-	-	-
VHA+VHB (kombinovanou vakcínou)	-	-	-	-	-
Meningokokovej meningitíde	20	20	-	-	-
Infekciám vyvolaným S.pneumoniae:	-	-	-	-	-
PVC7 konjugovaná	-	-	-	-	-
PCV23 polysacharidová	-	-	-	-	-
Rotavírusovým infekciám	124	44	80	-	-
Rakovine krčka maternice	22	1	7	14	-
Ovčím kiahňam	-	-	-	-	-
TBC	1	1	-	-	-

6. Očkovanie proti chrípke u osôb umiestnených v zariadeniach sociálnych služieb v období od 1.9.2014 do 31.8.2016

Vekové skupiny	okres B. Bystrica			okres Brezno		
	Celkový poč. osôb	zaočkovaných		Celkový poč. osôb	zaočkovaných	
		abs.	%		abs.	%
0 – 5	10	-	-	1	1	100,0
6 - 14	7	3	42,9	4	1	25,0
15 - 19	8	3	42,9	11	11	100,0
20 - 59	48	40	83,3	136	129	94,9
60 a starší	465	287	61,7	236	154	65,3
SPOLU	538	333	61,9	388	296	76,3

Tabuľka 9 Výskyt tuberkulózy v okresoch Banská Bystrica a Brezno (spolu) a v SR v rr. 1996 – 2016

Rok	okr. B.Bystrica + Brezno		Slovenská republika	
	Výskyt	Incidencia na 100 000 obyvateľov	Výskyt	Incidencia na 100 000 obyvateľov
1996	29	16,2	1 499	27,9
1997	20	11,2	1 302	24,2
1998	19	10,6	1 289	23,9
1999	10	5,6	1 218	22,6
2000	28	15,7	1 110	20,5
2001	23	12,9	1 078	20,0
2002	17	9,6	1 069	19,9
2003	10	5,6	983	18,3
2004	18	10,2	713	13,2
2005	19	10,79	743	13,80
2006	12	6,82	732	13,59
2007	16	9,12	708	13,13
2008	14	7,99	652	12,06
2009	20	11,42	513	9,47
2010	4	2,29	443	8,17
2011	9	5,13	399	7,34
2012	9	5,14	345	6,35
2013	3	1,72	401	7,41
2014	8	4,59	336	6,20
2015	6	3,45	317	5,85
2016	1	0,58	296	5,45

Zdroj informácií: Národný register pacientov s tuberkulózou, Vyšné Hágy

Tabuľka 10 Výskyt tuberkulózy v okrese Banská Bystrica a Brezno v rr. 2006-2016

Rok	okres B.Bystrica		okres Brezno	
	Výskyt	Incidencia na 100 000 obyvateľov	Výskyt	Incidencia na 100 000 Obyvateľov
2006	7	6,29	5	7,69
2007	10	9,01	6	9,28
2008	9	8,12	5	7,78
2009	15	13,52	5	7,79
2010	2	1,80	2	3,12
2011	9	8,09	0	0,00
2012	5	4,50	4	6,28
2013	3	2,70	0	0,00
2014	5	4,50	3	4,74
2015	4	3,60	2	3,18
2016	0	0,00	1	1,60

Zdroj informácií: Národný register pacientov s tuberkulózou, Vyšné Hágy

Tabuľka 11 Vývoj výskytu tuberkulózy v okrese Banská Bystrica podľa pohlavia, hlavnej lokalizácie choroby a mikrobiologickej pozitivity v rr. 2005 – 2016

Rok	Spolu	Muži	Ženy	Plúcna tbc	Mimo-plúcna tbc	BK overené	MP pozitívne
2005	14	8	6	12	2	12	6
2006	7	7	0	7	0	5	5
2007	10	9	1	10	0	10	8
2008	9	7	2	7	2	5	5
2009	15	12	3	13	2	13	12
2010	2	2	0	2	0	2	1
2011	9	6	3	8	1	7	6
2012	5	2	3	3	2	4	1
2013	3	2	1	3	1	2	1
2014	5	4	1	4	1	4	1
2015	4	3	1	2	2	1	0
2016	0	0	0	0	0	0	0

Zdroj informácií: Národný register pacientov s tuberkulózou, Vyšné Hágy

Vysvetlivky: BK – bakteriologicky overené
MP – mikroskopicky pozitívne

Tabuľka 12 Vývoj výskytu tuberkulózy u mužov okresu Banská Bystrica podľa vekových skupín v rr. 2006 – 2016

Veková skupina	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
0 - 4	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0
5 - 14	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
15 - 24	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
25 - 34	0	1	1	1	0	0	0	0	0	1	0
35 - 44	0	1	0	3	0	1	0	0	0	0	0
45 - 54	4	4	1	2	1	0	0	1	0	1	0
55 - 64	0	2	1	3	1	4	1	0	2	0	0
65 - 74	1	1	4	3	0	0	0	0	0	1	0
75 +	1	0	0	0	0	1	1	0	2	0	0
spolu	7	9	7	12	2	6	2	2	4	3	0

Zdroj informácií: Národný register pacientov s tuberkulózou, Vyšné Hágy

Tabuľka 13 Vývoj výskytu tuberkulózy u žien okresu Banská Bystrica podľa vekových skupín v rr. 2006 – 2016

Veková skupina	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
0 - 4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5 - 14	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
15 - 24	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
25 - 34	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0
35 - 44	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
45 - 54	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0
55 - 64	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
65 - 74	0	0	2	1	0	1	1	0	0	0	0
75 +	0	0	0	2	0	1	1	0	1	1	0
spolu	0	1	2	3	0	3	3	1	1	1	0

Zdroj informácií: Národný register pacientov s tuberkulózou, Vyšné Hágy

Tabuľka 14 Tuberkulóza v okrese Banská Bystrica podľa diagnóz v zmysle 10. Medzinárodnej klasifikácie chorôb (absolútne počty za rr. 2005 – 2016)

Rok	A15	A16	A17	A18	A19	Spolu
2005	11	1	0	1	1	14
2006	5	2	0	0	0	7
2007	10	0	0	0	0	10
2008	7	0	0	2	0	9
2009	12	1	0	2	0	15
2010	2	0	0	0	0	2
2011	7	2	0	0	0	9
2012	3	1	0	1	0	5
2013	3	0	0	0	0	3
2014	4	0	0	1	0	5
2015	1	1	1	1	0	4
2016	0	0	0	0	0	0

Zdroj informácií: Národný register pacientov s tuberkulózou, Vyšné Hágy

Vysvetlivky:

- A15** - Respiračná tuberkulóza, bakteriologicky alebo histologicky potvrdená
- A16** - Respiračná tuberkulóza, bakteriologicky alebo histologicky nepotvrdená
- A17** - Tuberkulóza nervovej sústavy
- A18** - Tuberkulóza iných ústrojov
- A19** - Miliárna tuberkulóza

Tabuľka 15 Vývoj výskytu tuberkulózy v okrese Brezno podľa pohlavia, hlavnej lokalizácie choroby a mikrobiologickej pozitivity v rr. 2005-2016

Rok	Spolu	Muži	Ženy	Pľúcna tbc	Mimo-pľúcna tbc	BK overené	MP pozitívne
2005	5	3	2	3	2	5	3
2006	5	3	2	4	1	4	3
2007	6	3	3	5	1	2	1
2008	5	4	1	4	1	4	3
2009	5	4	1	5	0	4	2
2010	2	1	1	1	1	1	1
2011	0	0	0	0	0	0	0
2012	4	3	1	4	0	3	3
2013	0	0	0	0	0	0	0
2014	3	3	0	3	0	2	0
2015	2	1	1	1	1	1	1
2016	1	1	0	1	0	1	1

Zdroj informácií: Národný register pacientov s tuberkulózou, Vyšné Hágy

Vysvetlivky: BK – bakteriologicky overené
MP – mikroskopicky pozitívne

Tabuľka 16 Vývoj výskytu tuberkulózy u mužov v okrese Brezno podľa vekových skupín v rr. 2006 – 2016

Veková skupina	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
0 - 4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5 - 14	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
15 - 24	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
25 - 34	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
35 - 44	0	0	1	1	0	0	1	0	0	0	0
45 - 54	2	1	2	2	0	0	1	0	0	0	0
55 - 64	0	1	1	0	1	0	1	0	1	1	0
65 - 74	1	0	0	1	0	0	0	0	2	0	1
75 +	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
spolu	3	3	4	4	1	0	3	0	3	1	1

Zdroj informácií: Národný register tuberkulózy, Vyšné Hágy

Tabuľka 17 Vývoj výskytu tuberkulózy u žien v okrese Brezno podľa vekových skupín v rr. 2005 – 2015

Veková skupina	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
0 - 4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5 - 14	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
15 - 24	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0
25 - 34	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
35 - 44	1	2	0	0	1	0	0	0	0	0	0
45 - 54	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
55 - 64	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
65 - 74	1	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0
75 +	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0
spolu	2	3	1	1	1	0	1	0	0	1	0

Zdroj informácií: Národný register pacientov s tuberkulózou, Vyšné Hágy

Tabuľka 18 Tuberkulóza v okrese Brezno podľa diagnóz v zmysle 10. Medzinárodnej klasifikácie chorôb (absolútne čísla za rr. 2005-2016)

Rok	A15	A16	A17	A18	A19	Spolu
2005	4	0	1	0	0	5
2006	4	1	0	0	0	5
2007	2	3	0	1	0	6
2008	4	0	0	1	0	5
2009	4	1	0	0	0	5
2010	1	0	0	1	0	2
2011	0	0	0	0	0	0
2012	3	1	0	0	0	0
2013	0	0	0	0	0	0
2014	2	1	0	0	0	3
2015	1	0	0	1	0	2
2016	1	0	0	0	0	1

Zdroj informácií: Národný register pacientov s tuberkulózou, Vyšné Hágy

Vysvetlivky:

- A15** - Respiračná tuberkulóza, bakteriologicky alebo histologicky potvrdená
- A16** - Respiračná tuberkulóza, bakteriologicky alebo histologicky nepotvrdená
- A17** - Tuberkulóza nervovej sústavy
- A18** - Tuberkulóza iných ústrojov
- A19** - Miliárna tuberkulóza

Tabuľka 19 Počet chorých na diabetes mellitus dispenzarizovaných v diabetologických ambulanciách okresov Banská Bystrica a Brezno, v Banskobystrickom kraji a v SR v rr. 2014 – 2016 k 31.12.

Územie	Rok	Počty diabetikov		
		Muži	Ženy	Spolu
okres Banská Bystrica	2014	3 924	4 115	8 039
	2015	4 128	4 496	8 624
	2016	4 432	4 892	9 324
okres Brezno	2014	1 739	1 887	3 626
	2015	1 582	1 973	3 555
	2016	1 617	1 931	3 548
Banskobystrický kraj	2014	20 014	22 891	42 905
	2015	20 365	23 362	43 727
	2016	20 845	24 065	44 910
Slovenská republika	2014	158 368	181 051	339 419
	2015	161 133	184 342	345 475
	2016	171 466	196 618	368 084

Zdroj informácií: NCZI Bratislava

Tabuľka 20 Počet chorých na diabetes mellitus dispenzarizovaných v diabetologických ambulanciách okresov Banská Bystrica a Brezno podľa vekových skupín a pohlavia k 31.12.2016

Vekové skupiny	okres Banská Bystrica			okres Brezno		
	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy	Spolu
0 – 4	1	4	5	0	0	0
5 – 9	15	13	28	0	0	0
10 – 14	11	18	29	0	0	0
15 – 19	20	19	39	1	0	1
20 – 24	44	43	87	6	7	13
25 – 29	62	101	163	4	3	7
30 – 34	120	173	293	16	6	22
35 – 39	243	259	502	27	14	41
40 – 44	293	320	613	42	20	62
45 – 49	413	409	822	87	81	168
50 – 54	461	472	933	119	99	218
55 – 59	523	517	1 040	188	141	329
60 – 64	495	500	995	276	229	505
65 – 69	526	574	1 100	270	293	563
70 - 74	430	488	918	205	295	500
75 – 79	348	404	752	172	263	435
80 – 84	199	265	464	107	222	329
85 +	228	314	542	97	258	355
Spolu	4 432	4 892	9 324	1 617	1 931	3 548

Tabuľka 21 Počet chorých na diabetes mellitus s diagnostikovaným ochorením v priebehu roka 2016 v diabetologických ambulanciách okresov Banská Bystrica a Brezno podľa vekových skupín a pohlavia

Vekové skupiny	okres Banská Bystrica			okres Brezno		
	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy	Spolu
0 – 4	0	1	1	0	0	0
5 – 9	0	2	2	0	0	0
10 – 14	0	0	0	0	0	0
15 – 19	2	4	6	1	0	1
20 – 24	2	6	8	1	3	4
25 – 29	6	25	31	1	1	2
30 – 34	12	71	83	3	0	3
35 – 39	24	71	95	4	2	6
40 – 44	26	40	66	12	4	16
45 – 49	25	28	53	12	8	20
50 – 54	37	28	65	16	13	29
55 – 59	27	32	59	16	10	26
60 – 64	22	29	51	10	11	21
65 – 69	29	21	50	17	14	31
70 - 74	11	16	27	17	17	34
75 – 79	5	12	17	4	13	17
80 – 84	4	6	10	3	5	8
85 +	1	1	2	1	2	3
Spolu	233	393	626	105	103	208

Zdroj informácií: NCZI Bratislava

Tabuľka 22 Hlásené akútne ochorenia na vybrané pohlavné choroby v rr. 2014 – 2016

Územie	Rok	SYPHILIS					
		Muži		Ženy		Spolu	
		abs.	rel.	abs.	rel.	abs.	rel.
okres B.Bystrica	2014	2	3,77	0	0,00	2	1,80
	2015	1	1,89	1	1,72	2	1,80
	2016	4	7,56	0	0,00	4	3,60
okres Brezno	2014	0	0,00	0	0,00	0	0,00
	2015	1	3,28	0	0,00	1	1,59
	2016	0	0,00	0	0,00	0	0,00
BB-kraj	2014	14	4,40	5	1,48	19	2,90
	2015	9	2,84	5	1,48	14	2,14
	2016	9	2,85	4	1,19	13	1,99
Slovenská republika	2014	222	8,41	140	5,04	362	6,68
	2015	213	8,06	86	3,09	299	5,51
	2016	236	8,91	124	4,46	360	6,63

Územie	Rok	GONORRHOEA					
		Muži		Ženy		Spolu	
		abs.	rel.	abs.	rel.	abs.	rel.
okres B.Bystrica	2014	3	5,66	1	1,72	4	3,60
	2015	0	0,00	2	3,45	2	1,80
	2016	2	3,78	0	0,00	2	1,80
okres Brezno	2014	1	3,26	3	9,24	4	6,33
	2015	0	0,00	0	0,00	0	0,00
	2016	2	6,59	0	0,00	2	3,19
BB-kraj	2014	22	6,92	10	2,96	32	4,88
	2015	7	2,21	3	0,89	10	1,53
	2016	11	3,48	2	0,60	13	1,99
Slovenská republika	2014	326	12,35	98	3,53	424	7,82
	2015	259	9,80	85	3,06	344	6,34
	2016	210	7,94	70	2,52	280	5,16

Zdroj informácií: NCZI Bratislava

Vysvetlivky: rel. - incidencia vypočítaná na 100 000 obyvateľov stredného stavu

Od roku 2014 sa hlásenie pohlavnej choroby zasiela len do Registra infekčných ochorení cez Epidemiologický informačný systém, prevádzkovaný Regionálnym úradom verejného zdravotníctva v Banskej Bystrici, nakoľko zbiera údaje od všetkých poskytovateľov zdravotnej starostlivosti. Národné centrum zdravotníckych informácií doposiaľ získavalo údaje len z dermatologických ambulancií a oddelení. Táto zmena metodiky zberu údajov viedla k získaniu presnejšieho obrazu o počte ochorení. Spracovanie štatistických výstupov bolo realizované v NCZI.

Tabuľka 23 Počet novohlásených prípadov HIV pozitIVITY v Banskobystrickom kraji v rr. 2001 - 2016

Rok	Počet HIV pozitívnych
2001	1
2002	2
2003	2
2004	1
2005	3
2006	1
2007	5
2008	3
2009	1
2010	1
2011	2
2012	2
2013	3
2014	1
2015	4
2016	3

Zdroj informácií: RÚVZ SR Bratislava

Novovzniknuté prípady HIV pozitIVITY sa v Slovenskej republike začali sledovať v roku 1985. Od tej doby bolo v Banskobystrickom kraji zaznamenaných spolu 39 HIV pozitívnych obyvateľov, z toho 7 prípadov ochorenia na AIDS.

V roku 2016 nebolo v Banskobystrickom kraji hlásené žiadne ochorenie na AIDS. Zaznamenané boli 3 nové prípady HIV pozitIVITY a to 2 prípady v okrese Banská Bystrica a 1 v okrese Brezno. Všetky 3 prípady sa vyskytli u mužov.

Poradňu prevencie HIV/AIDS v RÚVZ v Banskej Bystrici navštívilo v priebehu roka 2016 celkom 107 klientov, ktorým bola odobratá vzorka krvi na zistenie protilátok proti HIV. Z nich bolo 30 klientov na vlastné želanie vyšetrených anonymne. Poradenstvo prostredníctvom telefonického linky poradne využilo 112 klientov, čo je o 25 klientov menej ako v predchádzajúcom roku.

Tabuľka 24 Hlásené vrodené chyby podľa územia trvalého bydliska matky v r. 2016 v okresoch Banská Bystrica, Brezno, v Banskobystrickom kraji a v SR

Územie	Spolu	z toho		
		živonarodené deti	mŕtvonarodené deti	UPT z dôvodu prenatálne zistenej vrodenej chyby
okres Banská Bystrica	30	30	0	2
okres Brezno	17	17	0	2
Banskobystrický kraj	176	176	0	5
SR	2 056	2 056	5	32

Tabuľka 25 Vývoj počtu živonarodených detí s vrodenou chybou na 10 000 živonarodených detí podľa územia trvalého bydliska matky v rr. 2008 - 2016 v okresoch Banská Bystrica, Brezno, v Banskobystrickom kraji a v SR

Územie	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
okr. B.Bystrica	242,42	126,58	164,38	137,24	447,76	180,90	228,63	400,39	289,02
okr. Brezno	94,49	121,58	156,49	166,16	214,67	231,40	324,32	242,09	300,35
BB-kraj	155,15	138,97	154,55	173,21	264,03	154,50	245,92	297,95	281,96
SR	218,27	233,10	239,86	242,88	346,09	278,17	272,56	354,84	357,21

Zdroj informácií: NCZI Bratislava

Tabuľka 26 Ochorenia na zhubné nádory (dg C00 – C97 a D00 – D09) u mužov – hlásené z okresov Banská Bystrica, Brezno, z Banskobystrického kraja a zo SR v r. 2010

Územie	Registrované ochorenia			Mikroskopicky potvrdené		Doplnené z úmrtného listu - DCO	
	abs.	relat.	štand.	abs.	%	abs.	%
okres B.Bystrica	280	531,2	359,1	254	90,7	4	1,4
okres Brezno	158	508,8	340,5	145	91,8	4	2,5
BB - kraj	1 908	605,7	422,6	1 753	91,9	43	2,3
Slovenská republika	16 251	615,6	443,2	15 200	93,5	203	1,2

Tabuľka 27 Ochorenia na zhubné nádory (dg C00 – C97 a D00 – D09) u žien – hlásené z okresov Banská Bystrica, Brezno, z Banskobystrického kraja a zo SR v r. 2010

Územie	Registrované ochorenia			Mikroskopicky potvrdené		Doplnené z úmrtného listu - DCO	
	abs.	relat.	štand.	abs.	%	abs.	%
okres B.Bystrica	325	558,0	315,4	311	95,7	8	2,5
okres Brezno	162	493,6	301,8	152	93,8	3	1,9
BB - kraj	1 881	556,9	312,8	1 768	94,0	35	1,9
Slovenská republika	15 795	565,9	330,9	14 895	94,3	161	1,0

Vysvetlivky:

abs. – absolútny počet ochorení

relat. – hrubá (skutočná) incidencia - počet ochorení pripadajúcich na 100 000 obyvateľov daného územného celku (CR)

štand. – štandardizovaná incidencia - hodnoty incidence prepočítané priamou metódou na svetovú štandardnú populáciu na 100 000 obyvateľov (WSR)

% - percento z absolútneho počtu všetkých hlásených ochorení

Tabuľka 28 Hlásenie vybraných ochorení na zhubné nádory v okrese Banská Bystrica, Brezno a v SR v r. 2010 podľa pohlavia a lokalizácie

Kód	Diagnóza slovom	Územie	MUŽI				ŽENY			
			abs.	%	rel. CR	štan. WSR	abs.	%	rel. CR	štan. WSR
C16	Zhubný nádor žalúdka	okr. BB	8	2,9	15,2	10,3	6	1,8	10,3	4,5
		okr. BR	8	5,1	25,8	18,8	6	3,7	18,3	10,4
		SR	565	3,5	21,4	15,2	368	2,3	13,2	6,6
C18	Zhubný nádor hrubého čreva	okr. BB	30	10,7	56,9	37,7	17	5,2	29,2	13,8
		okr. BR	9	5,7	29,0	19,4	6	3,7	18,3	8,7
		SR	1 279	7,9	48,4	34,5	995	6,3	35,6	18,5
C20	Zhubný nádor konečníka	okr. BB	16	5,7	30,4	20,2	11	3,4	18,9	10,2
		okr. BR	6	3,8	19,3	12,9	1	0,6	3,0	1,8
		SR	714	4,4	27,0	19,2	403	2,6	14,4	7,9
C22	Zhubný nádor pečene a vnútro-pečeňových žilcových ciest	okr. BB	5	1,8	9,5	6,6	-	-	-	-
		okr. BR	2	1,3	6,4	4,8	1	0,6	3,0	1,5
		SR	276	1,7	10,5	7,7	143	0,9	5,1	2,7
C34	Zhubný nádor priedušiek a pľúc	okr. BB	22	7,9	41,7	29,5	13	4,0	22,3	11,0
		okr. BR	20	12,7	64,4	41,7	7	4,3	21,3	9,9
		SR	1 979	12,2	75,0	53,4	699	4,4	25,0	13,8
C43	Malígny melanóm kože	okr. BB	11	3,9	20,9	13,6	13	4,0	22,3	12,0
		okr. BR	4	2,5	12,9	9,3	7	4,3	21,3	16,4
		SR	353	2,2	13,4	9,8	365	2,3	13,1	8,1
C44	Iné zhubné nádory kože	okr. BB	35	12,5	66,4	44,5	38	11,7	65,2	36,8
		okr. BR	10	6,3	32,2	21,9	10	6,2	30,5	14,4
		SR	2 685	16,5	101,7	70,8	2 909	18,4	104,2	53,8
C50	Zhubný nádor prsníka	okr. BB	1	0,4	1,9	1,4	51	15,7	87,6	47,1
		okr. BR	1	0,6	3,2	2,1	31	19,1	94,4	60,6
		SR	21	0,1	0,8	0,6	2 766	17,5	99,1	61,1
C53	Zhubný nádor krčka maternice	okr. BB	-	-	-	-	14	4,3	24,0	17,3
		okr. BR	-	-	-	-	12	7,4	36,6	24,2
		SR	-	-	-	-	593	3,8	21,2	15,0
C54	Zhubný nádor tela maternice	okr. BB	-	-	-	-	25	7,7	42,9	23,9
		okr. BR	-	-	-	-	13	8,0	39,6	25,3
		SR	-	-	-	-	931	5,9	33,4	19,8
C61	Zhubný nádor predstojnice (prostaty)	okr. BB	27	9,6	51,2	34,5	-	-	-	-
		okr. BR	18	11,4	58,0	36,1	-	-	-	-
		SR	2 051	12,6	77,7	54,9	-	-	-	-

Podklady k tabuľkám 26, 27 a 28 a nasledujúci komentár boli čerpané z publikácie Diba, Ch. S., Hlava, P., a kol.: Incidencia zhubných nádorov v Slovenskej republike 2010, ktorú vydal Národný onkologický register SR, Národné centrum zdravotníckych informácií Bratislava.

Údaje v spomínanej publikácii poukazujú naďalej na kontinuálne zvyšovanie počtu nových prípadov onkologických ochorení ročne, čo platí aj pre vzostup nemelanómových zhubných nádorov kože. V roku 2010 bolo na Slovensku hlásených a zaregistrovaných spolu 32 046 nových prípadov. Z toho bolo 16 251 prípadov ochorení u mužov a 15 795 prípadov u žien.

U mužov významnú, a v súčasnosti dominantnú, lokalizáciu predstavujú zhubné nádory kolorekta a trvale narastajúce hodnoty incidence zhubných nádorov prostaty. Tento vývoj súvisí s priemernou dĺžkou života u mužov, resp. s rastúcou proporciou príslušníkov starších vekových skupín mužskej populácie. S trvalým vzostupom zhubných nádorov prostaty treba u nás počítať i v budúcnosti vzhľadom na starnutie populácie. Na druhej strane, napriek tomuto demografickému aspektu, sa u mužov v posledných rokoch stabilizoval výskyt zhubných nádorov pľúc.

U žien tvoria trvale významnú prioritu zhubné nádory prsníka. Hodnoty štandardizovanej incidence sú na Slovensku pomerne vysoké, ale v porovnaní s vyspelými krajinami západnej Európy stále priemerné. S trvalým rastom incidence týchto nádorov u žien vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti treba počítať i v budúcnosti. Potešiteľným zistením je skutočnosť, že na Slovensku v posledných rokoch dochádza k stabilizácii úmrtnosti týchto pacientov. Takýto stav sa podarilo dosiahnuť iba v niektorých vyspelých štátoch s celoplošným skríningom a mamografiou. Priaznivý vývoj mortality na zhubný nádor prsníka na Slovensku sa popri poklese zastúpenia pokročilých štádií, pripisuje hlavne veľmi dobrej terapii s dlhodobým sledovaním pacientiek. Incidencia zhubných nádorov kolorekta u žien vykazuje i naďalej vzostupný vývoj rovnako ako u mužov, avšak s nižším počtom prípadov. Zvýšenú pozornosť treba venovať i stúpajúcim hodnotám incidence zhubných nádorov tela maternice, pričom treba pozitívne hodnotiť klesajúcu mortalitu napriek stúpajúcej incidencii. Pozitívnym zistením vo vývoji ochorení na zhubné nádory u žien je klesajúca tendencia zhubných nádorov krčka maternice a z nich zvýšenie počtu prípadov v štádiu in situ krčka maternice i napriek absencii celoplošného skríningu.

Existencia dlhodobých a kvalitných údajov o hodnotách a trendoch incidence a mortality u zhubných nádorov umožňuje vyjadriť sa k súčasnému i budúcu vývoju onkologických ochorení na Slovensku. Celkovo treba očakávať stúpanie výskytu týchto ochorení vzhľadom na vzostup strednej dĺžky života populácie, a tým i narastanie počtu osôb vo vyšších vekových skupinách. Až 70% zhubných nádorov sa vyskytuje u osôb vo veku nad 50 rokov).

V **okrese Banská Bystrica** aj v **okrese Brezno** došlo v roku 2010 v porovnaní s rokom 2009 k poklesu celkového výskytu nádorových ochorení u mužov aj u žien. Pokles bol zaznamenaný v počte ochorení aj v incidencii.

Tabuľka 29 Prehľad prešetrovaných podozrení na chorobu z povolania v okresoch Banská Bystrica a Brezno v r. 2016 podľa diagnostických skupín a profesie

Diagnostická skupina	Profesia	Počet prešetroaní
Kožné choroby (22)	ťahač rúr	1
	pomocný robotník	1
	montážny robotník v strojárскеj výrobe	1
	strojár – obrábač kovov	1
Choroby z vibrácií (28)	zlievarenský robotník	1
	pracovník v ťažbovej a pestovnej činnosti	1
	manipulačný robotník na drevosklade	1
	robotníčka (kosmetik-vysprávka)	1
Choroby z DNJZ (29)	pekárka	1
	zlievarenský robotník	1
	prevádzkový zámočník – predák/zvárač kovov	1
	nástrojár	1
	manipulačný robotník na drevosklade	1
	pomocná kuchárka	1
Fibróza pľúc (33)	zlievarenský robotník (čistič kanála AFL,, vytriasač, obsluha roštov AFL)	1
Spolu		15

Tabuľka 30 Prehľad priznaných chorôb z povolania v okresoch Banská Bystrica a Brezno (spolu) v rokoch 2007 – 2016

Skupina dg	Počet priznaných chorôb z povolania									
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Intoxikácie	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kožné choroby (22)	0	4	0	0	13	1	0	8	2	1
Infekcie vrátane zoonóz (24 +26)	1	2	2	1	0	2	-	-	-	-
Infekčné ochorenia (24)	-	-	-	-	-	-	0	0	0	0
Zoonózy (26)	-	-	-	-	-	-	3	1	0	0
Choroby z vibrácií (28)	13	9	2	4	1	3	2	3	0	1
Choroby z DNJZ* (29)	3	6	0	1	0	1	0	3	2	0
Fibróza pľúc (33)	0	2	0	0	0	3	0	1	1	0
Astma bronchiálne	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Poškodenie sluchu z hluku (38)	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0
Poškodenie hlasiviek	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Nádorové choroby** (46)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Iné poškodenie zdravia (47)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Spolu	18	23	4	6	15	10	6	16	5	2

Zdroj informácií: RÚVZ Banská Bystrica

Vysvetlivky: DNJZ - dlhodobé nadmerné jednostrané zaťaženie

** - nádorové choroby ako dôsledok pracovnej expozície karcinogénnym faktorom

V roku 2016 vykonali odborní pracovníci RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici 15 prešetrení podozrení na profesionálne poškodenie zdravia v podnikoch a organizáciách na území **okresov Banská Bystrica a Brezno**. Z uvedeného počtu prešetrení bola príčinná súvislosť medzi vykonávanou prácou a ochorením dokázaná v 2 prípadoch, v 7 prípadoch nebola dokázaná jednoznačná súvislosť ochorenia s vykonávanou prácou – prešetrovaný nepracoval za podmienok, kedy môže vzniknúť choroba z povolania, v 5 prípadoch bola súvislosť medzi ochorením a vykonávanou prácou nejednoznačná alebo sporná – dva z týchto prípadov boli postúpené na došetrenie na regionálnej alebo celoslovenskej komisii na posudzovanie chorôb z povolania. Jeden prešetrovaný prípad v danom roku nebol doriešený

Najvyšší počet prešetrení bol, rovnako ako za niekoľko predchádzajúcich rokov, zaznamenaný pri podozrení na profesionálne **ochorenia z DNJZ** – celkom 6 prešetrení. Jednalo sa o sporadické prípady v podnikoch v rôznych odvetviach. Na pracoviskách neboli zistené závažné nedostatky, prípadne porušenie povinnosti zo strany zamestnávateľa. Jednoznačný predpoklad profesionálnej súvislosti nebol vyslovený ani v jednom prípade. Pri sledovaní vývoja, v porovnaní s predchádzajúcimi rokmi, vyplýva, že vyšší výskyt ochorení je evidovaný u pracovníkov v profesiách v lesnom hospodárstve a zlievárenskej výrobe.

V súvislosti s podozrením na **profesionálne kožné ochorenie** boli vykonané 4 prešetrenia. Príčinná súvislosť ochorenia a vykonávanej práce bola vo všetkých prípadoch nejednoznačná a 2 prípady boli posunuté na došetrenie.

Pri podozrení na profesionálne ochorenia končatín z vibrácií (pol.č.28) boli vykonané 4 prešetrenia u pracovníkov v lesnom hospodárstve - ťažba dreva, robotník na drevosklade, v zlievárni - zlievárenský robotník a pri spracovaní dreva - robotníčka. Príčinná súvislosť vykonávanej práce a ochorenia bola dokázaná v jednom prípade.

Prešetrovanie podozrenia - choroba zaprášenia pľúc (pol.č.33) – silikóza u zlievárenského robotníka súvisela s expozíciou kremičitému piesku pri čistení vytriasacích roštov.

Choroba z povolania bola v roku 2016 priznaná len v 2 prípadoch.

ORGANIZÁCIA A ČINNOSŤ ODDELENIA PODPORY ZDRAVIA RÚVZ SO SÍDLOM V BANSKEJ BYSTRICI

Oddelenie podpory zdravia (OPZ) je od roku 2014 podľa novej organizačnej schémy začlenené pod odbor epidemiológie. Poradňa zdravia je naďalej súčasťou OPZ a pracuje tak ako doposiaľ už od roku 1993. Je určená všetkým obyvateľom, ktorí majú záujem o svoje zdravie a chcú poznať svoje individuálne riziká vzniku chronických neinfekčných ochorení, najmä srdcovocievnych a nádorových. Zabezpečený je výjazd základnej poradne zdravia do Brezna 1-krát mesačne, kde v priestoroch klubu dôchodcov poskytuje základnú poradňu svoje služby pre Brezno a okolie.

Poradňa zdravia poskytuje minimálne spektrum vyšetrení, ktoré orientačne určia hladinu individuálneho rizika klienta. Ich analýza umožní odporúčať optimálne zmeny:

- vo výžive a spotrebe alkoholu,
- vo fajčiarskych návykoch,
- vo fyzickej aktivite,
- v zvládaní stresu,
- v prípade potreby sa v zmysle štandardných diagnostických postupov odporučí klientovi návšteva ošetrojúceho lekára a ďalšie potrebné vyšetrenia.

Poradňa zdravia má okrem základnej poradne aj nadstavbové poradne, ktoré sú špecializované na zvládnutie najzávažnejších rizikových faktorov, ktoré majú potenciál iniciovať proces ústiaci do vzniku závažných poškodení zdravia:

- Poradňa pre zdravú výživu
- Poradňa pre odvykanie od fajčenia
- Poradňa pre optimalizáciu pohybovej aktivity
- Poradňa pre deti a rodiny
- Poradňa pre problematiku AIDS
- Poradňa pre ochranu a podporu zdravia pri práci
- Poradňa environmentálneho zdravia

Programy a projekty, na ktorých riešení OPZ RÚVZ v Banskej Bystrici participovalo, vychádzajú z priorit "Národného programu podpory zdravia" aktualizovaného podľa dokumentov Svetovej zdravotníckej organizácie – "Zdravie pre všetkých v 21.storočí". Od roku 1993 prioritou bol Celostátny integrovaný program intervencie proti neinfekčným chorobám – CINDI.

- Strednodobý cieľ programu - zlepšiť zdravotný stav obyvateľov Slovenska (v našom podieli obyvateľov okresov Banská Bystrica a Brezno) - znížiť chorobnosť a úmrtnosť na vybrané ochorenia obehovej sústavy a onkologické ochorenia vhodnými formami intervencie, zameranej na znižovanie výskytu prioritných rizikových faktorov civilizačných ochorení.
- Krátkodobý cieľ - znížiť prevalenciu osôb s rizikovým životným štýlom a to najmä prevalenciu fajčiarov, osôb nezdravo sa stravujúcich, osôb s nedostatočnou pohybovou aktivitou, nadmerným užívaním alkoholu a s neschopnosťou zvládať stres. Zvýšiť informovanosť obyvateľstva o následkoch rizikových faktorov a o možnostiach pozitívne zmeniť životný štýl.

Aktivity tohto projektu sú zamerané na dve hlavné úlohy:

1. Intervenciu v optimalizácii rizikových faktorov životného štýlu obyvateľov – a to pôsobením na klientov poradní zdravia pri RÚVZ v SR a najmä skupinovú a mediálnu formou rozšírenou o vybrané skupiny obyvateľov žijúcich v zhoršených sociálnych a ekonomických podmienkach. Objektívnym zhodnotením rizikových faktorov zdravia, akými sú fajčenie, hypertenzia, obezita, nedostatočná fyzická aktivita a stres sa poskytuje cieleňé poradenstvo.
2. Monitorovanie efektívnosti intervenčných aktivít vo forme skríningu prevalencie rizikových faktorov v populačnej vzorke produktívneho veku vrátane analýz prioritných ukazovateľov zdravotného stavu v rámci zdravotníckej štatistiky. Stratégiou projektu je integrácia aktivít s inými programami, resp. inštitúciami, podporujúcimi zdravie.

Z ďalších aktivít Oddelenia podpory zdravia uvádzame ešte aspoň niektoré:

Zabezpečiť priority NPPZ:

- Rozvíjať ľudské zdroje pre zdravie
- Zabezpečiť zdravie rodiny
- Žiť zdravší kvalitnejší život

- Odstrániť zdraviu škodlivé vplyvy
- Zapojiť zdravotníkov, najmä v primárnej zdravotnej starostlivosti
- Poradenské centrá zdravotnej výchovy a podpory zdravia
- Informovanosť, vzdelávanie, propagácia
- Program ozdravenie výživy

Realizácia projektov:

- Zabezpečiť zdravé pracoviská
- Školy podporujúce zdravie a zdravé materské školy
- Celoslovenská kampaň "Vyzvi srdce k pohybu"
- Projekt "VIEM ČO ZJEM", ktorý je súčasťou celoslovenského programu na podporu zdravej výživy detí v školskom veku 9 – 12 rokov "Nestlé Healthy Kids Global Programme".

Od r. 2000 do konca roka 2013 sa poskytovalo poradenstvo o zdravom životnom štýle a screeningové vyšetrenia obyvateľom mesta a pracovníkom MÚ v budove Mestského úradu. Z finančných dôvodov v januári 2014 MÚ Banská Bystrica od zmluvy s RÚVZ odstúpil.

V roku 2016 bolo v základnej poradni zdravia vyšetrených za štandardných podmienok 436 klientov. Je to o 26% viac, ako v predchádzajúcom roku. Z toho bolo prvovýšetrených 192 klientov (47 mužov a 145 žien), na opakovanú kontrolu prišlo 244 klientov (56%). Za celý rok bolo zrealizovaných 38 výjazdov Základnej poradne zdravia, počas ktorých bolo vyšetrených 715 klientov. O služby Poradne zdravia mali záujem predovšetkým klienti s ukončeným vysokoškolským vzdelaním (42%) a so stredoškolským vzdelaním s maturitou (39 %).

Pri prvej návšteve poradne zdravia bol u 68 klientov zistený zvýšený krvný tlak, 42 klientov hodnotu svojho TK nepoznalo, 50 klientov malo v osobnej anamnéze uvedenú hypertenziu, ale len 43 z nich sa farmakologicky liečilo.

Analýza dynamiky vybraných parametrov životosprávy opakovane vyšetrených klientov zaznamenala u 37% mužov zlepšenie vo výžive, u 44% vo zvýšení pohybovej aktivity a 6% mužov prestalo fajčiť. U žien sa zistilo že 25% si upravilo stravovanie, 36 % zvýšilo pohybovú aktivitu a 13% prestalo fajčiť. Klienti v strednom a vysokom riziku rozvoja KVCH boli pozývaní podľa zistených hodnôt rizikových faktorov na opakované vyšetrenie v intervale 3 a 6 mesiacov. Klienti vo vysokom riziku s hodnotami rizikových faktorov, u ktorých nebolo možné dosiahnuť cieľové hodnoty len nefarmakologicky, t.j. úpravami životného štýlu, bolo odosielaní k svojmu ošetrovateľskému lekárovi na ďalšie liečebné riešenie stavu v súlade s príslušnými štandardnými terapeutickými postupmi v SR.

Na dosiahnutie cieľových hodnôt boli klientom odporúčané zmeny v životnom štýle týkajúce sa fajčenia, stravovania, pohybovej aktivity, pitia alkoholu, zvládania stresových situácií atď. a kombinácie daných odporúčaní.

V nadstavbových poradniach boli poskytnuté odborné poradenstvá 685 klientom.

Poradňa ochrany a podpory environmentálneho zdravia poskytuje poradenstvo prostredníctvom internetu.

Počet a spektrum klientov, vyšetrených v roku 2016 uvádzajú tabuľky 31 až 34.

Tabuľka 31 Prehľad o počte výkonov Poradenského centra ochrany a podpory zdravia RÚVZ Banská Bystrica za rok 2016

Poradňa a zabezpečujúci odbor	Spolu
Základná poradňa (OPZ) - prvovýšetrení	102
Poradňa zdravej výživy (HV)	10
Poradňa odvykania od fajčenia (OPZ)	3
Poradňa optimalizovania pohybovej aktivity (OPZ)	87
Poradňa ochrany a podpory zdravia pri práci (OPPLaT)	77
Poradňa nefarmakologického ovplyvňovania vysokého krvného tlaku (OPZ)	19
Protidrogová a HIV/AIDS poradňa (EPID)	219
S P O L U	517

Vysvetlivky:

- OPZ** – Oddelenie podpory zdravia
- HV** – Oddelenie hygieny výživy
- OPPLaT** – Oddelenie preventívneho pracovného lekárstva a toxikológie
- EPID** – Oddelenie epidemiológie
- HŽPaZ** – Oddelenie hygieny životného prostredia a zdravia

Tabuľka 32 Návštevnosť základnej poradne za obdobie od 1.1.2016 do 31.12.2016 podľa veku a pohlavia

Základné – prvé vyšetrenie

Veková skupina	MUŽI		ŽENY		SPOLU	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%
0 – 14	0	0,0	0	0,0	0	0,0
15 – 19	2	4,3	27	18,6	29	15,1
20 – 24	5	10,6	9	6,2	14	7,3
25 – 34	4	8,5	17	11,7	21	10,9
35 – 44	8	17,0	29	20,0	37	19,3
45 – 54	19	19,1	26	17,9	35	18,2
55 – 64	15	31,9	21	14,5	36	18,8
65 a viac	4	8,5	16	11,0	20	10,4
S P O L U	47	100,0	145	100,0	192	100,0

Kontrolné vyšetrenie

Veková skupina	MUŽI		ŽENY		SPOLU	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%
0 – 14	0	0,0	0	0,0	0	0,0
15 - 19	1	1,7	6	2,6	7	2,4
20 - 24	1	1,7	7	3,0	8	2,7
25 - 34	2	3,4	5	2,1	7	2,4
35 - 44	12	20,3	36	15,4	48	16,4
45 - 54	9	15,3	57	24,4	66	22,5
55 - 64	17	28,8	60	25,6	77	26,3
65 a viac	17	28,8	63	26,9	80	17,3
S P O L U	59	100,0	234	100,0	293	100,0

Tabuľka 33 Spektrum klientov vyšetrených v poradni zdravia za obdobie od 1.1.2016 do 31.12.2016 podľa vzdelania

Vzdelanie	Muži		Ženy		Spolu	
	Počet	%	Počet	%	Počet	%
Neukončené základné	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Základné	1	1,0	40	11,9	41	9,5
Učňovské	9	9,3	26	7,8	35	8,1
Stredoškolské s maturitou	38	39,2	129	38,5	167	38,7
Vysokoškolské	45	46,4	136	40,6	181	41,9
Neregistrované	4	4,1	4	1,2	8	1,9
S P O L U	97	100,0	335	100,0	432	100,0

Tabuľka 34 Výsledky celkového cholesterolu a krvného tlaku u klientov, vyšetrených v poradni zdravia v Banskej Bystrici v r. 2016

	Muži	Ženy		Muži	Ženy	Spolu vyšetrení
TK do 140/90	42	226	TK>140/90	29	38	335
Celk.cholesterol 5,1 až 6,3	32	108	Celk.cholesterol viac ako 6,3	6	51	197

III. Životné prostredie a zdravie

PITNÁ VODA V OKRESOCH BANSKÁ BYSTRICA A BREZNO

Hromadné zásobovanie pitnou vodou z verejných vodovodov je v obidvoch okresoch už dlhšiu dobu stabilné a na dobrej úrovni a v zásobovaní obyvateľov pitnou vodou nedošlo v roku 2016 k výrazným zmenám oproti predchádzajúcim rokom. V každom sídle v obidvoch okresoch sa obyvatelia môžu napojiť na verejný vodovod. V obidvoch okresoch sa na hromadné zásobovanie využívajú hlavne podzemné zdroje vody. Z povrchových zdrojov (potokov) sú zásobovaní obyvatelia časti obce Čierny Balog a obyvatelia obce Pohronská Polhora. RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici monitoruje kvalitu vody v 53 verejných vodovodoch v okrese Banská Bystrica a v 48 vodovodoch v okrese Brezno. V priebehu roka 2016 nedošlo k vážnejším problémom v hromadnom zásobovaní obyvateľov obidvoch okresov pitnou vodou z verejných vodovodov z hľadiska kvality pitnej vody a jej dodávania k spotrebiteľom v dostatočnom množstve. Regulácia v dodávke pitnej vody v letných mesiacoch z dôvodu jej nedostatku bola vyhlásená na vodovode Brezno–Rohozná.

V **okrese Banská Bystrica** je podiel obyvateľov zásobovaných pitnou vodou z verejných vodovodov 99,46 %. Zo 42 obcí v okrese v 13 nie je dosiahnutý 100 %-ný podiel zásobovaných obyvateľov pitnou vodou z verejných vodovodov. Sú to obce Bačín, Dolný Hermanec, Horná Mičíná, Lučatín, Ľubietová, Malachov, Oravce, Riečka, Selce, Slovenská Ľupča, Staré Hory, Tajov a Vlkanová. Obyvatelia, ktorí nie sú napojení na verejný vodovod, používajú väčšinou vlastné studne. Oproti minulému roku bol zaznamenaný pokles v počte zásobovaných obyvateľov o 15. Vodu s nesledovanou kvalitou používa 587 osôb.

V **okrese Brezno** je podiel obyvateľov zásobovaných pitnou vodou z verejných vodovodov 98,23 %. V 14 sídlach v okrese nie je dosiahnutý 100 %-ný podiel zásobovaných obyvateľov z verejných vodovodov – sú to obce Bacúch, Beňuš, Bravčovo, Čierny Balog, Dolná Lehota, Drábsko, Horná Lehota, Michalová, Mýto pod Ďumbierom, Osrblie, Podbrezová, Pohorelá, Pohronská Polhora a Sihla. Oproti minulému roku bol zaznamenaný pokles v počte zásobovaných obyvateľov o 9. Vodu s nesledovanou kvalitou používa 1 083 osôb.

V priebehu roka 2016 nebola v okrese Banská Bystrica a v okrese Brezno udelená žiadna výnimka na používanie vody, ktorá dlhodobo nespĺňa hygienické limity chemických ukazovateľov.

Ani v jednom z okresov nebol zaznamenaný výskyt infekčných ochorení ani iných poškodení zdravia v súvislosti s používaním vody určenej na ľudskú spotrebu z verejných vodovodov.

Tabuľka 1 Prehľad kvality pitnej vody z verejných vodovodov podľa výsledkov monitoringu v roku 2016, okres Banská Bystrica

Obec Názov vodovodu	Počet vyšetrených vzoriek		Z toho nevyhovujúcich			
	PM	KM	spolu	FaCH	MaB	R
Banská Bystrica (Sásová, Rudlová, Pršianska terasa, Podlavice, Uhlisko, Senica, sídl. Sever, Fončorda stará)-Nemce-Kynceľová-Selce(Kopanica)-Malachov (PSV-Jergalská vetva)	7	27	3	0	1	2
Banská Bystrica (Rakytovce, Iliáš, Kremnička, Kráľová, Kostiviarska, Jakub, Karlovo, Nový svet, Uľanka)-Badín-Harmanec (PSV-Harmanecká vetva)	3	17	0	0	0	0
Banská Bystrica (Radvaň, Fončorda nová) (PSV-Jergalská vetva+Tajov 1-6)	1	8	1	1	0	-
Banská Bystrica (Laskomer, staré mesto) (Laskomer)	1	7	0	0	0	0
Banská Bystrica (Skubín) (Tajov 1-6+prameň 1)	1	2	0	0	0	0
Banská Bystrica (Šalková, Majer, sídlisko, Uhlisko)-Slovenská Ľupča (Biotika, Príboj) (Ľadová studňa)	2	8	0	0	0	0
Banská Bystrica (Stará Sásová) (Štepnica)	1	2	1	0	1	0
Banská Bystrica (Šachtičky)	1	1	0	0	0	0
Vlkanová-Hronsek	1	4	0	0	0	0
Priechod-Selce-Slovenská Ľupča (Ľupčica)	2	6	1	0	1	0
Čačín-Čerín-Sebedín-Bečov	1	3	0	0	0	0
Hiadeľ- Ľubietová-Lučatín	1	7	0	0	0	0
Baláže	0	2	0	0	0	-
Brusno	1	3	0	0	0	-
Dolná Mičiná	1	1	0	0	0	0
Dolný Harmanec	0	2	0	0	0	-
Donovaly	1	2	0	0	0	0
Donovaly-Hanesy	0	2	0	0	0	-
Donovaly-Mistríky	0	1	0	0	0	-
Donovaly-Bully+Polianka	1	1	1	1	1	-
Dúbravica	1	1	1	1	1	0
Horná Mičiná	1	2	1	0	1	0
Horné Pršany	0	3	0	0	0	-
Hrochoť	1	3	1	0	1	0
Kordíky	1	2	0	0	0	0
Králiky (Stádo)	0	3	0	0	0	-
Králiky (Čutková)	0	2	0	0	0	-
Ľubietová (Vápenica)	1	1	0	0	0	0
Ľubietová (Ženská dolina)	0	3	0	0	0	-
Medzibrod	1	3	0	0	0	-

Obec Názov vodovodu	Počet vyšetrených vzoriek		Z toho nevyhovujúcich			
	PM	KM	spolu	FaCH	MaB	R
Moštenica	1	1	0	0	0	0
Motyčky	1	1	0	0	0	0
Môlča (Dolná)	0	2	0	0	0	-
Môlča (Horná)	0	2	0	0	0	-
Oravce	1	1	2	2	1	0
Podkonice	0	3	0	0	0	-
Pohronský Bukovec	1	1	0	0	0	0
Ponická Huta	0	2	1	1	1	-
Ponická Lehôtka	1	3	0	0	0	0
Poniky	1	3	4	4	1	0
Povrazník	0	2	2	2	0	-
Priechod (Pod Sokolom)	0	2	0	0	0	-
Riečka	0	3	0	0	0	-
Selce (Jelšiny)	0	1	0	0	0	-
Staré Hory (Prostredná)	1	2	1	0	1	0
Staré Hory (Prostredná+Jergaly)	0	2	1	1	0	-
Strelníky (Genzlová)	0	3	1	1	0	-
Špania Dolina	1	1	0	0	0	0
Špania Dolina (vodovod OÚ)	1	1	0	0	0	0
Tajov (starý)	1	1	0	0	0	0
Tajov (nový)	0	1	0	0	0	-
Tajov (Tajov 1-6)	1	1	0	0	0	0
Turecká	1	1	1	1	0	0
Spolu	44	169	23	15	11	2

Vysvetlivky:

PM – preverovací monitoring

KM – kontrolný monitoring

FaCH – fyzikálne a chemické ukazovatele

MaB – mikrobiologické a biologické ukazovatele

R – rádiologické ukazovatele (vyšetrovali sa len v rámci preverovacieho monitoringu)

Poznámky:

Ak sú v jednom riadku tabuľky uvedené názvy viacerých obcí, jedná sa o zásobovanie z jedného vodného zdroja.

V rámci monitoringu kvality pitnej vody z 53 verejných vodovodov v okrese Banská Bystrica, ktorý vykonáva RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici, bolo u spotrebiteľa odobratých celkom 213 vzoriek vody. Z toho bolo 23 vzoriek nevyhovujúcej kvality, čo predstavuje 10,8 % zo všetkých odobratých vzoriek. Rádiologické ukazovatele sa vyšetrovali len v rámci preverovacieho monitoringu (44 vzoriek).

Tabuľka 2 Prehľad kvality pitnej vody z verejných vodovodov podľa výsledkov monitoringu v roku 2016, okres Brezno

Obec Názov vodovodu	Počet vyšetrených vzoriek		Z toho nevyhovujúcich			
	PM	KM	spolu	FaCH	MaB	R
Brezno, Tále (Trangoška)	1	6	2	2	0	0
Bystrá-Valaská-Podbrezová-Brezno (Tále-chlórovňa)	2	12	4	4	0	0
Brezno (Vagnár)	1	3	2	0	2	0
Brezno (u Medved'a)	1	1	2	1	1	0
Brezno (Rovne)	1	1	1	0	1	0
Brezno-Rohozná	0	2	1	1	0	-
Brezno-Podkoreňová	0	2	2	2	1	-
Jasenie-Predajná-Nemecká (Rastová)	1	10	2	2	0	0
Hronec-Osrblie	2	5	1	0	1	0
Dolná Lehota-Vajsková-Podbrezová-Lopej	1	6	0	0	0	0
Bacúch	1	2	0	0	0	0
Beňuš (vodovod OÚ)	0	3	0	0	0	-
Beňuš (vodovod StVPS)	1	1	0	0	0	0
Beňuš-Filipovo-Gašparovo	0	3	1	0	1	-
Braväcovo (Hájenka)	1	2	3	3	0	0
Braväcovo (Hudcová)	0	2	2	2	0	-
Braväcovo (Srnkovo)	1	1	2	2	0	0
Čierny Balog-Fajtov	1	1	2	1	1	0
Čierny Balog-Medveďovo, Krám	1	2	1	0	1	0
Čierny Balog-Jánošovka, pod OÚ	1	3	0	0	0	0
Čierny Balog-Latky	1	1	1	0	1	0
Čierny Balog-Závodie	1	1	1	1	1	0
Čierny Balog-Dobroč, Komov, Jánošovka	1	4	3	2	1	0
Lom nad Rimavicou-Drábsko	1	3	0	0	0	0
Lom nad Rimavicou (Vrchlom)	1	1	1	1	0	0
Nemecká (nad Hronom)	0	2	1	1	0	-
Heľpa	1	3	1	1	0	0
Horná Lehota	1	2	0	0	0	0
Jarabá	1	1	1	1	0	0
Michalová	1	3	2	0	2	0
Mýto pod Ďumbierom (Frljazová)	0	2	0	0	0	-
Mýto pod Ďumbierom (Mlynná)	0	2	1	1	0	-
Podbrezová (vodovod ŽP)	1	3	0	0	0	0
Pohorelá	0	3	0	0	0	-
Pohorelská Maša-Pohorelá (dolný koniec)	0	3	1	0	1	-
Pohronská Polhora	0	3	2	2	1	-
Polomka (horný koniec)	0	4	0	0	0	-

Obec Názov vodovodu	Počet vyšetrených vzoriek		Z toho nevyhovujúcich			
	PM	KM	Spolu	FaCH	MaB	R
Polomka (dolný koniec)	0	2	0	0	0	-
Polomka-Hámor	1	1	1	0	1	0
Ráztoka	1	1	1	0	1	0
Sihla	0	2	1	1	0	-
Šumiac (Široký Bán)	0	2	1	1	0	-
Šumiac (Potôčky)	2	1	0	0	0	0
Šumiac-Červená Skala	1	1	1	0	1	0
Telgárt (Valentov kút)	0	3	0	0	0	-
Telgárt (Pšolnica)	0	4	0	0	0	-
Valkovňa	1	1	0	0	0	0
Závadka nad Hronom	1	4	1	0	1	0
Spolu	34	131	49	32	20	0

Zdroj informácií: RÚVZ Banská Bystrica

V rámci monitoringu kvality pitnej vody zo 48 verejných vodovodov v okrese Brezno, ktorý vykonáva RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici, bolo u spotrebiteľa odobratých celkom 165 vzoriek vody. Z toho bolo 49 vzoriek nevyhovujúcej kvality, čo predstavuje 29,7 % zo všetkých odobratých vzoriek. Rádiologické ukazovatele sa vyšetrovali len v rámci preverovacieho monitoringu (34 vzoriek).

VODA NA KÚPANIE

Prírodné kúpacie oblasti

V okresoch **Banská Bystrica** a **Brezno** sa nenachádzajú vody určené na kúpanie (vyhlásené prírodné kúpacie oblasti).

V roku 2016 bola sledovaná kvalita vody v jazere v rekreačnej oblasti Horná Lehota – Krpáčovo, ktoré sa využíva na neorganizovanú rekreáciu, je bez prevádzkovateľa, sprch a zariadení na osobnú hygienu. Kvalita vody bola sledovaná aj v umelo vytvorenom jazere na Plážovom kúpalisku v meste Banská Bystrica. Jazero je napúšťané vodou z Tajovského potoka, voda sa mechanicky predčisťuje v sedimentačnom odberovom objekte a na otvorenom pieskovom filtri. Jazero je prietočné, prívod vody je nepretržitý. Z tohto jazera boli, z časti určenej pre kúpajúcich, počas letnej sezóny odobraté 4 vzorky vody a z jazera na Krpáčove 3 vzorky vody. Vo všetkých 7 vzorkách bola detekovaná prítomnosť rias a v 3 vzorkách bola detekovaná prítomnosť cyanobaktérií s bunkami < 2 µm. Pri odbere vzorky vody z jazera na plážovom kúpalisku v meste Banská Bystrica dňa 17.08.2016 bola nameraná nízka priehľadnosť vody pod 1,0 m. Voda v jazeroch v ostatných stanovených ukazovateľoch vyhovovala požiadavkám na kvalitu vody na kúpanie podľa vyhlášky MZ SR č. 308/2012 Z. z.

V spolupráci s RÚVZ v Rimavskej Sobote, RÚVZ v Lučenci, RÚVZ v Žiari nad Hronom, laboratóriami RÚVZ Banská Bystrica a ÚVZ SR Bratislava bol monitorovaný výskyt enterovírusov vo vodnej nádrži Teplý Vrch, vo vodnej nádrži Ružiná, vo Veľkom Kolpašskom jazere, Vindšachtskom jazere a Počúvadlianskom jazere. V auguste 2016 bolo spolu odobratých 7 vzoriek vody, určenej na kúpanie.

Umelé kúpaliská so sezónnou prevádzkou

V 9 sezónnych rekreačných zariadeniach v okresoch Banská Bystrica a Brezno, ktoré boli prevádzkované počas letnej turistickej sezóny 2016 sa na kúpanie využívalo 18 bazénov (z toho 5 kúpalísk a 6 bazénov pri ubytovacích zariadeniach).

V **okrese Banská Bystrica** bolo v prevádzke Plážové kúpalisko v meste Banská Bystrica (na kúpanie sa využívalo celkom 7 bazénov) a Obecné kúpalisko v obci Strelníky (2 bazény).

V **okrese Brezno** boli v prevádzke 2 vonkajšie bazény pri penzióne "Schweintaal" v obci Braväcovo, nekrytý vonkajší nadzemný bazén pri hoteli Polianka na Krpáčove, vonkajší nadzemný bazén pri hoteli Biela medvedica v obci Bystrá, vonkajší nadzemný bazén pri chate Limba v obci Bystrá, verejné kúpalisko v obci Jasenie, letné kúpalisko v obci Podbrezová a verejné kúpalisko Aqua relax Lívia v meste Brezno, miestna časť Zadné Hálly.

Pracovníci RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici vykonali 42 kontrol v rámci výkonu štátneho zdravotného dozoru na kúpaliskách so sezónnou prevádzkou a vydali 9 rozhodnutí na uvedenie priestorov kúpalísk a bazénov do prevádzky.

Z 18 bazénov bolo odobratých celkom 70 vzoriek vody na kúpanie na stanovenie fyzikálno-chemických, mikrobiologických a biologických ukazovateľov v zmysle vyhlášky MZ SR č. 308/2012 Z. z. Z odobratých vzoriek bolo 39 vzoriek nevyhovujúcich (prekročená limitná hodnota aspoň v jednom ukazovateli), čo predstavuje 55,71 %. V 18 vzorkách boli prekročené limitné hodnoty mikrobiologických ukazovateľov, z biologických ukazovateľov bola v 2 vzorkách prekročená medzná hodnota producentov, vo fyzikálno-chemických ukazovateľoch nevyhovelo 13 odobratých vzoriek.

Kvalita poskytovaných služieb, funkčnosť a čistota zariadení na osobnú hygienu boli na požadovanej úrovni. Menšie nedostatky boli odstránené prevádzkovateľmi ihneď po upozornení zo strany pracovníkov RÚVZ.

Letná sezóna v okresoch Banská Bystrica a Brezno prebehla bez vážnejších nedostatkov. Zo strany RÚVZ neboli uplatnené žiadne sankcie ani opatrenia vo forme zákazov na prevádzkovanie sezónnych kúpalísk a bazénov. Návštevnosť jednotlivých kúpalísk bola oproti roku 2015 oveľa ižšia.

Termálne kúpaliská sa v okresoch Banská Bystrica a Brezno nenachádzajú.

Umelé kúpaliská s celoročnou prevádzkou

V okresoch Banská Bystrica a Brezno bola v roku 2016 sledovaná kvalita vody na kúpanie v 53 bazénoch s celoročnou prevádzkou. Z nich je 8 plaveckých, 17 neplaveckých, 19 vírivých, 3 detské, 3 oddychové, 2 ochladzovacie a 1 bazén je určený pre dočatá a batolátá. V **okrese Banská Bystrica** bolo v prevádzke 28 bazénov s celoročnou prevádzkou, v **okrese Brezno** 25 bazénov.

Z uvedených bazénov bolo v priebehu roka 2016 odobratých spolu 212 vzoriek vody, z toho 151 vzoriek bolo odobratých na základe objednávok jednotlivých prevádzkovateľov, 8 vzoriek predložili prevádzkovatelia celoročných bazénov z iných akreditovaných laboratórií. V rámci výkonu ŠZD bolo odobratých 53 vzoriek vody, z toho 31 vzoriek bolo kontrolných na stanovenie ukazovateľov, u ktorých došlo k prekročeniu v predchádzajúcej vzorke vody.

Zo 212 vzoriek bolo 121 vzoriek nevyhovujúcich (prekročená limitná hodnota aspoň v jednom ukazovateli), čo predstavuje 57,08 %. Prekročené boli limitné hodnoty fyzikálno-chemických ukazovateľov (viazaný chlór, voľný chlór, chemická spotreba kyslíka manganistanom, nedodržaná požadovaná hodnota pH 6,5 a nízka hodnota teploty vody – pod 18°C). K prekročeniu limitných hodnôt mikrobiologických ukazovateľov došlo v 41 vzorkách, čo je 19,34 %. V 35 vzorkách vody bola prekročená limitná hodnota kultivovateľných mikroorganizmov pri 36±1 °C, v 21 vzorkách bol zistený nález *Pseudomonas aeruginosa*, v 1 vzorke bola prekročená medzná hodnota *Escherichia coli* a v 1 vzorke limitná hodnota črevných enterokokov.

O nevyhovujúcej kvalite vody v jednotlivých bazénoch boli prevádzkovatelia včas informovaní zo strany RÚVZ, nakoľko väčšina vzoriek vôd bola odoberaná na základe celoročných objednávok pracovníkmi RÚVZ a vzorky boli laboratórne vyšetrované v laboratóriách RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici. Na základe informácií o nevyhovujúcej kvalite vody v bazénoch prijímali prevádzkovatelia okamžité opatrenia na zlepšenie jej kvality.

V rámci výkonu štátneho zdravotného dozoru bolo pracovníkmi RÚVZ vykonaných celkom 133 kontrol zameraných na kvalitu vody v bazénoch, dodržiavanie prevádzkovej hygieny, prevádzkového poriadku a predpisov na ochranu zdravia.

V roku 2016 nebol v okresoch Banská Bystrica a Brezno zaznamenaný výskyt infekčných ochorení ani iných poškodení zdravia v súvislosti s využívaním vody na kúpanie.

Všetky údaje o kvalite vody v jednotlivých bazénoch, správa o pripravenosti prírodných a umelých kúpalísk na letnú turistickú sezónu 2016, informácie o priebehu LTS v týždňových intervaloch -

o stave jednotlivých kúpalísk, o zisteniach pri výkone ŠZD boli zadávané do informačného systému – Voda na kúpanie (dostupný na internetovej stránke Úradu verejného zdravotníctva SR Bratislava www.uvzsrf.sk).

ZDROJE HLUKU V ŽIVOTNOM PROSTREDÍ

Zdrojmi nadmerných hladín hluku vo vonkajších chránených priestoroch a chránených miestnostiach v okresoch Banská Bystrica a Brezno sú automobilová doprava a stacionárne zdroje hluku v prípadoch ich nevyhovujúceho umiestnenia, resp. bez technického zabezpečenia opatrení na znižovanie hluku.

V roku 2016 bolo na Regionálnom úrade verejného zdravotníctva so sídlom v Banskej Bystrici zaevidovaných 11 podnetov na obťažovanie hlukom a riešenie nadmernej hličnosti. Niektoré z podnetov už boli riešené v predchádzajúcich rokoch (Elektrárň Vlkánová, Lesy SR – Medzibrod-realizácia protihlukových opatrení v riešení) a napriek vykonaným opatreniam a preukázaniu dodržania prípustných určujúcich veličín hluku boli opakovane dôvodom na podávanie podnetov. Z nových podnetov boli prešetrované podnety na hlučnosť z klimatizačných jednotiek, priemyselných prevádzok a hluk z hudobného podujatia.

HYGIENA VÝŽIVY

Tabuľka 3 Hygienická situácia v potravinárskych zariadeniach za rok 2016 v okresoch Banská Bystrica a Brezno

Druh zariadenia	Počet zariadení	Počet kontrol		Počet vzoriek potravín		
		ŠZD	ÚK	odobratých	nevyhovujúcich	% nevyhovujúcich
výroba výživových doplnkov	1	0	0	0	0	0
výroba hotových mrazených a chladených pokrmov	1	1	2	21	0	0
špecializované sklady a distribúcia potravín	3	0	0	0	0	0
špecializované predajne potravín	37	1	9	6	1	17
lekárne, drogérie	63	7	10	12	2	17
predajne obalov a predmetov	3	0	2	0	0	0
nemocnice - kuchyne	3	8	7	16	0	0
nemocnice – výdajne stravy, čajové kuchynky	1	1	0	0	0	0
závodné stravovanie - kuchyne	18	15	18	34	2	6
závodné stravovanie – výdajne stravy	33	13	2	0	0	0
závodné stravovanie - bufety	5	3	3	0	0	0
domovy sociálnej starostlivosti - kuchyne	16	14	11	0	0	0
domovy sociálnej starostlivosti - výdajne stravy	14	9	0	0	0	0
rehabilitačné zariadenia - kuchyne	2	2	2	4	0	0
zariadenia s prípravou jedál (reštaurácie, pizzérie,...)	379	273	239	218	18	8
zariadenia bez prípravy jedál (hostince, bary, kaviarne)	547	165	106	26	7	27
predaj občerstvenia (rýchle občerstvenie, bufety, sezónne zariadenia)	117	56	53	30	12	40
krátkodobý stánkový predaj (pri hromadných akciách)	152	86	5	6	0	0
výroba a predaj zmrzliny (stánky)	27	10	43	69	11	16
M e d z i s ú č e t	1 422	664	512	442	53	12
výroba ostatných výrobkov	69	5	0	0	0	0
baliareň ostatných výrobkov	1	0	0	0	0	0
ostatné prevádzkarne (ostatné sklady)	85	3	0	0	0	0
ostatné potravinárske predajne	939	45	28	28	0	0
novinové stánky	35	0	0	0	0	0
M e d z i s ú č e t	1 129	53	28	28	0	0
S p o l u	2 551	717	540	470	53	11

Vysvetlivky: ŠZD - štátny zdravotný dozor

ÚK - úradná kontrola

% nevyhovujúcich - percentuálne vyjadrenie počtu nevyhovujúcich vzoriek zo vzoriek odobratých na kontrolu

Posudková činnosť

V rámci posudkovej činnosti, týkajúcej sa potravinárskych objektov a zariadení spoločného stravovania, pripravil RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici podklady pre vydanie 66 záväzných stanovísk (k návrhom na územné konanie, kolaudáciu a zmenu v užívaní stavby), 255 rozhodnutí (k návrhom na

uviedenie priestorov do prevádzky, zmenu v prevádzkovaní priestorov a na schválenie prevádzkového poriadku), v 36 prípadoch bolo konanie prerušené a v 13 zastavené. Najčastejšie boli vydávané rozhodnutia pri zmene prevádzkovateľov zariadení spoločného stravovania (vrátane zariadení poskytujúcich zároveň aj ubytovacie služby) a rozhodnutia k stánkovému a inému ambulantnému predaju potravín a rýchleho občerstvenia počas hromadných akcií. Posudzované boli aj priestory novovzniknutých prevádzkárňí, či prevádzkárňí v priestoroch, ktoré pôvodne slúžili na iný účel. Všetky vydané rozhodnutia boli súhlasné, nesúhlasné boli 3 záväzné stanoviská.

Zariadenia s osobitným významom v roku 2016 neboli uvádzané do prevádzky.

Kontrolná činnosť

V zariadeniach spoločného stravovania otvoreného typu bolo v roku 2016 vykonaných v rámci štátneho zdravotného dozoru 645 kontrol, vrátane kontrol pri uvádzaní priestorov do prevádzky. Nedostatky, ktoré boli pri kontrolách zistené, boli dôvodom pre uloženie opatrení na mieste podľa § 55 zákona č. 355/2007 Z.z., blokových pokút, ale aj pokút za správny delikt uložených rozhodnutím podľa zákona č. 355/2007 Z.z.. Najčastejšie boli zisťované tieto nedostatky v hygiene prevádzky (zlý technický stav, znečistené a poškodené pracovné plochy, podlahy, stropy, chladiace a mraziace zariadenia, skorodované police v kuchyni a mriežky v chladničkách, výskyt plesne na stenách, nezabezpečená teplá voda v umývadlách a drezoch), pri skladovaní potravín (spoločné skladovanie nezlučiteľných druhov potravín, porušenie chladiaceho a teplotného reťazca pri skladovaní potravín a pokrmov), v dokumentácii, zavedení a dodržiavaní systému HACCP, v dodržiavaní postupov pri výrobe pokrmov a nápojov podľa zásad správnej výrobnjej praxe, v monitoringu kritických kontrolných bodov, chýbajúce, resp. formálne vedené evidencie, používané iné formuláre, aké sú v dokumente SVP, nedostatky pri manipulácii s odpadom.

Štátny zdravotný dozor bol vykonávaný aj v zariadeniach spoločného stravovania uzavretého typu. Kontrolované boli 3 nemocnice - FNsP F. D. Roosevelta v Banskej Bystrici, Stredoslovenský ústav srdcových a cievnych chorôb v Banskej Bystrici a NsP v Brezne, zariadenia pre seniorov a zariadenia poskytujúce závodné stravovanie. Spolu bolo vykonaných 65 kontrol.

V zariadeniach poskytujúcich závodné stravovanie bolo vykonaných 31 kontrol, pri ktorých bolo zisťovaných menej nedostatkov ako pri kontrolách v otvorenom systéme stravovania, nakoľko v týchto zariadeniach je stabilnejší a odborne vzdelaný personál. Ojedinele boli zistené nedostatky technického charakteru. Prevádzkárňí poskytujúcich klasické závodné stravovanie naďalej ubúda, buď sa stávajú kombinovanými s otvoreným systémom stravovania alebo ich nahrádzajú výdajne stravy, prípadne zariadenia otvoreného typu, poskytujúce aj donáškovú službu.

V domovoch sociálnych služieb, domovoch dôchodcov a v zariadeniach pre seniorov bolo vykonaných spolu 25 kontrol. Zistené boli nedostatky pri prevoze stavu do výdajní - predovšetkým nedodržanie požadovanej limitovanej teploty.

V priebehu roka bolo vykonaných aj 508 kontrol dodržiavania ustanovení zákona č. 377/2004 Z. z. o ochrane nefajčiarov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení noviel. Porušenie citovaného zákona bolo zistené v jednom stravovacom zariadení.

Na RÚVZ v Banskej Bystrici bolo spolu zaevidovaných 37 podnetov na výkon ŠZD alebo úradnej kontroly potravín, 8 podnetov bolo odstúpených iným kontrolným orgánom, prípadne podľa miestnej príslušnosti iným RÚVZ. Vykonaných bolo 29 kontrol na základe podnetov. Z toho bolo 13 opodstatnených podnetov a 16 neopodstatnených.

Podľa zákona č. 355/2007 Z.z. bolo vykonaných 27 kontrol, z toho bolo 13 opodstatnených. Išlo o podnety na základe uvádzania zdravotných problémov spočívajúcich v žalúdočných ťažkostiach, nedostatky v prevádzkovej hygiene, skladovaní surovín, nesprávnej manipulácii s potravinami a hotovými pokrmami.

Podľa zákona č. 152/1995 Z.z. boli vykonané 2 kontrol na základe podnetov a to podnet, týkajúci sa internetového predaja výživových doplnkov a podnet na nevyhovujúcu manipuláciu s potravinami.

V prípade opodstatnených podnetov boli uložené opatrenia na mieste, udelené blokové pokuty a pokuty za správny delikt uložené rozhodnutím podľa zákona č. 355/2007 Z.z..

Úradná kontrola

V rámci úradnej kontroly potravín bolo vykonaných spolu 94 kontrol pri výrobe a manipulácii so zmrzlinou, minerálnymi a pramenitými vodami, potravinami na osobitné výživové účely vrátane dojčenskej a detskej výživy, aditívnymi látkami, obalmi a materiálmi prichádzajúcimi do styku s potravinami, pri ktorých boli zistené spolu 3 nezhody.

Výroba a predaj zmrzliny sa v roku 2016 v okrese Banská Bystrica a Brezno realizovala v 27 prevádzkarňach. Vykonaných bolo 43 kontrol (vrátane kontrol s odberom vzoriek). Vykonané boli aj úradné kontroly materiálov a predmetov určených na styk s potravinami, 2 kontroly boli zamerané na obalové materiály bez odberu vzoriek. Pri uvedených kontrolách neboli zistené nezhody.

V nadväznosti na 7 hlásení o výskyte zdravotne škodlivých potravín a materiálov prichádzajúcich do styku s potravinami v systéme RASFF boli vykonané kontroly v zariadeniach, ktorých sa varovné oznámenia týkali.

Kontrola v zariadeniach spoločného stravovania

V roku 2016 bolo evidovaných 1 287 zariadení spoločného stravovania, v ktorých bolo vykonaných 446 kontrol podľa zákona č. 152/1995 Z. z. o potravinách. Pri kontrolách boli najčastejšie zisťované nedostatky v hygiene prevádzky, porušenie teplotného reťazca pri skladovaní potravín a pokrmov, najmä zmrazovanie potravín (mäso) dodaných do zariadenia v chladenom stave, rozmrazovanie potravín za účelom ich manipulácie, nedodržanie dátumz spotreby a pod. Za porušenie povinností ustanovených v uvedenom zákone bolo uložených 11 blokových pokút v celkovej sume 1305€. Zároveň bolo vydaných 5 opatrení na mieste.

Zdravotná neškodnosť potravín

V roku 2016 bolo odobratých a laboratórne vyšetrených 470 vzoriek potravín, pokrmov obalových materiálov a predmetov prichádzajúcich do styku s potravinami. 53 vzoriek (11,28 %) nevyhovovalo stanoveným požiadavkám.

Mikrobiologické hodnotenie potravín – z celkového počtu odobratých vzoriek bolo po stránke mikrobiologickej analyzovaných 389 vzoriek, z toho bolo 46 vzoriek (11,83 %) nevyhovujúcich stanoveným požiadavkám.

Chemické hodnotenie potravín – z celkového počtu odobratých vzoriek bolo 176 vzoriek analyzovaných chemicky. Z tohto počtu nevyhoveli 3 vzorky (1,7 %).

Zabezpečenie turistickej sezóny

Počas letnej turistickej sezóny je najväčšia pozornosť venovaná stravovacím zariadeniam na kúpaliskách. Zariadenia spoločného stravovania v turistických centrách sú kontrolované priebežne. Na Plážovom kúpalisku v Banskej Bystrici a v areáli kúpaliska v Podbrezovej bolo vykonaných 15 kontrol. Odobraté boli 4 vzorky pokrmov na mikrobiologickú analýzu – všetky v sledovaných ukazovateľoch vyhoveli požiadavkám uvedeným v Potravinovom kódexe SR.

Kontrola rekreačných a stravovacích zariadení počas zimnej sezóny bola vykonaná v najnavštevovanejších zimných turistických strediskách na Králikoch, Donovaloch, Táloch, Bystrej, Mýte pod Dumbierom, Selciach – Čachove a Osrbí. Spolu bolo vykonaných 22 kontrol. Nezhody boli zistené pri skladovaní potravín, pri dokladovaní odbornej spôsobilosti zamestnancov a technické nedostatky, za čo boli uložené 3 blokové pokuty.

Hromadné akcie

V priebehu roka 2016 bolo ohlásených 20 hromadných krátkodobých akcií. V rámci štátneho zdravotného dozoru boli kontrolované stánky, poskytujúce stravovacie služby. Počas konania

príležitostného trhu "Vianoce 2016" boli odobratých 6 vzoriek pokrmov na mikrobiologickú analýzu. Vzorky v sledovaných ukazovateľoch vyhoveli požiadavkám uvedeným v Potravinovom kódexe SR.

Poradne správnej výživy

Poradňa správnej výživy pri RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici poskytuje klientom odborné poradenstvo na základe retrospektívnej nutričnej anamnézy a dotazov klientov. Konzultácie z oblasti výživy boli poskytované ústne, telefonicky a elektronickou poštou. Išlo najmä o informácie o spôsoboch znižovania nadváhy, zásadách správnej výživy, o nízkocholesterovej diéte, redukčných diétach, alternatívnych spôsoboch stravovania a informácie o obsahu vitamínov, minerálov a stopových prvkov v konkrétnych potravinách.

Sledovanie výživových zvyklostí a výživových faktorov v dennej spotrebe bolo vykonávané u 10 klientov.

SITUÁCIA NA ÚSEKU HYGIENY DETÍ A MLÁDEŽE

Tabuľka 4 Prehľad o základných stavebných podmienkach a o úrovni prevádzky zariadení pre deti a mládež v okrese Banská Bystrica v r. 2016

Druh zariadenia	Počet zariadení		Hodnotenie zariadení							
	1	2	A		B		C		D	
			abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%
Prevádzkárne do 6 rokov*	16	15	13	81,3	3	18,8	-	-	-	-
Materské školy	61	12	30	49,2	29	47,5	2	3,3	-	-
Základné školy	34	6	19	55,9	14	41,2	1	2,9	-	-
Gymnázia	6	2	2	33,3	4	66,7	-	-	-	-
Stredné odborné školy	10	-	6	60,0	4	40,0	-	-	-	-
Jazykové školy	13	13	8	61,5	5	38,5	-	-	-	-
Pracoviská praktického výcviku a strediská praktického výcviku	139	134	85	61,2	54	38,8	-	-	-	-
Špeciálne školy	4	1	2	50,0	2	50,0	-	-	-	-
Fakulty VŠ	12	2	10	83,3	2	16,7	-	-	-	-
Zariadenia a prevádzky mimoškolskej výchovy a vzdelávania + ZUŠ	54	17	27	50,0	27	50,0	-	-	-	-
Ubytovacie zariadenia	22	3	13	59,1	9	40,9	-	-	-	-
Zariadenia sociálnych služieb a sociálnej kurately	20	11	15	75,0	4	20,0	1	5,0	-	-
Špeciálne výchovné zariadenia	3	2	1	33,3	2	66,7	-	-	-	-
Zotavovacie podujatia a školy v prírode	128	15	125	97,7	3	2,3	-	-	-	-
Zariadenia školského stravovania	125	29	88	70,4	36	28,8	1	0,8	-	-
Zariadenia rýchleho občerstvenia	39	38	38	97,4	1	2,6	-	-	-	-
Telocvične pri školách	85	4	45	52,9	40	47,1	-	-	-	-
Ostatné	43	36	27	62,8	16	37,2	-	-	-	-
S P O L U	814	340	554	68,0	255	31,4	5	0,6	-	-

Zdroj informácií: RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici

Vysvetlivky:

1 = celkový počet zariadení

2 = počet neštátnych zariadení (z celkového počtu)

A = zariadenia zodpovedajúce všetkým stanoveným požiadavkám

B = zariadenia s drobnými nedostatkami, ktoré pravdepodobne neovplyvňujú zdravie detí a mládeže

C = zariadenia s nedostatkami, u ktorých možno predpokladať nepriaznivý vplyv na zdravie detí a mládeže

D = zariadenia so závažnými nedostatkami, ktoré ohrozujú zdravie detí a mládeže

* - detské jasle a prevádzkárne starostlivosti o deti do 6 rokov veku

** - telocvične pri ZŠ, SŠ a VŠ, bazény, vonkajšie telovýchovné plochy, športoviská a pod.

Tabuľka 5 Prehľad o základných stavebných podmienkach a o úrovni prevádzky zariadení pre deti a mládež v okrese Brezno v r. 2016

Druh zariadenia	Počet zariadení		Hodnotenie zariadení							
	1	2	A		B		C		D	
			abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%
Prevádzkárne do 6 rokov*	1	1	1	100	-	-	-	-	-	-
Materské školy	34	1	16	47,1	17	50,0	1	2,9	-	-
Základné školy	21	-	13	61,9	7	33,3	1	4,8	-	-
Gymnázia	2	1	1	50,0	1	50,0	-	-	-	-
Stredné odborné školy	5	2	3	60,0	2	40,0	-	-	-	-
Jazykové školy	2	2	-	-	2	100	-	-	-	-
Pracoviská praktického výcviku a strediská praktického výcviku	48	36	29	60,4	19	38,6	-	-	-	-
Špeciálne školy	4	-	-	-	3	75,0	1	25,0	-	-
Fakulty VŠ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Zariadenia a prevádzky mimoškolskej výchovy a vzdelávania + ZUŠ	32	-	18	56,3	12	37,5	2	6,3	-	-
Ubytovacie zariadenia	4	1	2	50,0	2	50,0	-	-	-	-
Zariadenia sociálnych služieb a sociálnej kurately	12	0	9	75,0	3	25,0	-	-	-	-
Špeciálne výchovné zariadenia	0	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Zotavovacie podujatia a školy v prírode	265	41	198	74,7	67	25,3	-	-	-	-
Zariadenia školského stravovania	52	2	31	59,6	21	40,4	-	-	-	-
Zariadenia rýchleho občerstvenia	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Telocvične pri školách	45	3	27	60,0	16	35,6	2	4,4	-	-
Ostatné	13	1	10	76,9	3	23,1	-	-	-	-
S P O L U	540	91	358	66,3	175	32,4	7	1,3	-	-

Zdroj informácií: RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici

Vysvetlivky:

1 = celkový počet zariadení

2 = počet neštátnych zariadení (z celkového počtu)

A = zariadenia zodpovedajúce všetkým stanoveným požiadavkám

B = zariadenia s drobnými nedostatkami, ktoré pravdepodobne neovplyvňujú zdravie detí a mládeže

C = zariadenia s nedostatkami, u ktorých možno predpokladať nepriaznivý vplyv na zdravie detí a mládeže

D = zariadenia so závažnými nedostatkami, ktoré ohrozujú zdravie detí a mládeže

* - detské jasle a prevádzkárne starostlivosti o deti do 6 rokov veku

** - telocvične pri ZŠ, SŠ a VŠ, bazény, vonkajšie telovýchovné plochy, športoviská a pod.

Tabuľka 6 Vytáženost' vybraných ubytovacích zariadení pre deti a mládež v okrese Banská Bystrica v roku 2016

Druh zariadenia		Celkový počet ubytovacích zariadení	Celková kapacita ubytovacích zariadení	Počet ubytovaných	% vytáženosti	Počet ubyt. zariadení s prekročenou kapacitou
Ubytovacie zariadenia	gymnázia	2	246	265	107,7	2
	SOŠ	7	2003	1908	95,3	2
	konzervatóriá	1	93	99	106,5	1
	VŠ	11	2473	2511	101,5	2
Ubytovacie zariadenia pri špeciálnych školách	MŠ	-	-	-	-	-
	ZŠ	-	-	-	-	-
	SŠ	-	-	-	-	-
	Praktické OU	1	52	53	101,9	1
Ubytovacie zariadenia pri ostatných špecializovaných zariadeniach pre deti a mládež		-	-	-	-	-
S P O L U		22	4 867	4 836	99,4	8

Tabuľka 7 Vytáženost' vybraných ubytovacích zariadení pre deti a mládež v okrese Brezno v roku 2016

Druh zariadenia		Celkový počet ubytovacích zariadení	Celková kapacita ubytovacích zariadení	Počet ubytovaných	% vytáženosti	Počet ubyt. zariadení s prekročenou kapacitou
Ubytovacie zariadenia	gymnázia	-	-	-	-	-
	SOŠ	3	246	249	96,3	1
	konzervatóriá	-	-	-	-	-
	VŠ	-	-	-	-	-
Ubytovacie zariadenia pri špeciálnych školách	MŠ	-	-	-	-	-
	ZŠ	-	-	-	-	-
	SŠ	-	-	-	-	-
	Praktické OU	1	39	27	56,4	-
Ubytovacie zariadenia pri ostatných špecializovaných zariadeniach pre deti a mládež		-	-	-	-	-
S P O L U		4	285	276	90,8	1

Tabuľka 8 Prehľad zásobovania pitnou vodou v zariadeniach pre deti a mládež v okrese Banská Bystrica v r. 2016 (podľa RÚVZ v Banskej Bystrici)

Druh zariadenia	Počet zariadení								
	celkový	napojených na				s donáškou vody		s nevyhovujúcou kvalitou vody	
		verejný vodovod		individuálny vodný zdroj		abs.	%	abs.	%
		abs.	%	abs.	%				
Prevádzkarne do 6 rokov	16	16	100,0	-	-	-	-	-	-
Materské školy	61	61	100,0	-	-	-	-	-	-
Základné školy	34	34	100,0	-	-	-	-	-	-
Gymnázia	6	6	100,0	-	-	-	-	-	-
Stredné odborné školy	10	10	100,0	-	-	-	-	-	-
Jazykové školy	13	13	100,0	-	-	-	-	-	-
Pracoviská praktického výcviku a strediská praktického výcviku	139	139	100,0	-	-	-	-	-	-
Špeciálne školy	4	4	100,0	-	-	-	-	-	-
Fakulty VŠ	12	12	100,0	-	-	-	-	-	-
Zariadenia a prevádzky mimoškolskej výchovy a vzdelávania + ZUŠ	54	54	100,0	-	-	-	-	-	-
Ubytovacie zariadenia	22	22	100,0	-	-	-	-	-	-
Zariadenia sociálnych služieb a sociálnej kurately	20	20	100,0	-	-	-	-	-	-
Špeciálne výchovné zariadenia	3	3	100,0	-	-	-	-	-	-
Zotavovacie podniky a školy v prírode	128	93	72,7	35	27,3	-	-	-	-
Zariadenia školského stravovania	125	125	100,0	-	-	-	-	-	-
Zariadenia rýchleho občerstvenia	39	39	100,0	-	-	-	-	-	-
Telocvične pri školách	85	85	100,0	-	-	-	-	-	-
Ostatné	43	43	100,0	-	-	-	-	-	-
S P O L U	814	779	95,7	35	4,3	-	-	-	-

Tabuľka 9 Prehľad zásobovania pitnou vodou v zariadeniach pre deti a mládež v okrese Brezno v roku 2016 (podľa RÚVZ v Banskej Bystrici)

Druh zariadenia	Počet zariadení								
	celkový	napojených na				s donáškou vody*		s nevyhovujúcou kvalitou vody	
		verejný vodovod		individuálny vodný zdroj		abs.	%	abs.	%
		abs.	%	abs.	%				
Prevádzkárne do 6 rokov	1	1	100,0	-	-	-	-	-	-
Materské školy	34	34	100,0	-	-	-	-	-	-
Základné školy	21	21	100,0	-	-	-	-	-	-
Gymnázia	2	2	100,0	-	-	-	-	-	-
Stredné odborné školy	5	5	100,0	-	-	-	-	-	-
Jazykové školy	2	2	100,0	-	-	-	-	-	-
Pracoviská praktického výcviku a strediská praktického výcviku	48	48	100,0	-	-	-	-	-	-
Špeciálne školy	4	4	100,0	-	-	-	-	-	-
Fakulty VŠ	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Zariadenia a prevádzky mimoškolskej výchovy a vzdelávania + ZUŠ	32	32	100,0	-	-	-	-	-	-
Ubytovacie zariadenia	4	4	100,0	-	-	-	-	-	-
Zariadenia sociálnych služieb a sociálnej kurately	12	12	100,0	-	-	-	-	-	-
Špeciálne výchovné zariadenia	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Zotavovacie podniky a školy v prírode	265	192	72,5	73	27,5	-	-	-	-
Zariadenia školského stravovania	52	52	100,0	-	-	-	-	-	-
Zariadenia rýchleho občerstvenia	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Telocvične pri školách	45	45	100,0	-	-	-	-	-	-
Ostatné	13	13	100,0	-	-	-	-	-	-
S P O L U	540	467	86,5	73	13,5	-	-	-	-

* Ako prechodné riešenie v niektorých zariadeniach

Tabuľka 10 Spôsob zabezpečenia stravovania detí a mládeže v okrese Banská Bystrica v roku 2016 (podľa RÚVZ v Banskej Bystrici)

Zariadenia pre deti a mládež		S vlastným stravovacím zariadením		Strava dovážaná		Strava v inom účelovom zariadení		Stravovanie nezabezpečené	
Druh	Počet	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%
Prevádzkarne do 6 rokov	16	3	18,7	13	81,3	-	-	-	-
Materské školy	61	38	62,3	13	21,3	10	16,4	-	-
Základné školy	34	26	76,4	4	11,8	4	11,8	-	-
Gymnázia	6	2	33,3	2	33,3	2	33,3	-	-
Stredné odborné školy, konzervatóriá a jazykové školy	10	3	30,0	4	40,0	3	30,0	-	-
Špeciálne školy	4	1	25,0	2	50,0	1	25,0	-	-
Fakulty VŠ	12	3	25,0	3	25,0	5	41,7	1	8,3
Ubytovacie zariadenia	22	4	18,2	2	9,1	14	63,6	2	9,1
Špeciálne výchovné zariadenia	3	1	33,3	1	33,3	-	-	1	33,3
Zotavovacie podujatia a školy v prírode	128	-	-	-	-	128	100	-	-
Ostatné	39	-	-	-	-	-	-	39	100
S P O L U	335	81	24,2	44	13,1	167	49,9	43	12,8

Tabuľka 11 Spôsob zabezpečenia stravovania detí a mládeže v okrese Brezno v roku 2016 (podľa RÚVZ v Banskej Bystrici)

Zariadenia pre deti a mládež		S vlastným stravovacím zariadením		Strava dovážaná		Strava v inom účelovom zariadení		Stravovanie nezabezpečené	
Druh	Počet	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%
Prevádzkarne do 6 rokov	1	1	100	-	-	-	-	-	-
Materské školy	34	10	29,4	16	47,1	8	23,5	-	-
Základné školy	21	17	81,0	2	9,5	2	9,5	-	-
Gymnázia	2	-	-	-	-	2	100	-	-
Stredné odborné školy, konzervatóriá a jazykové školy	5	2	40,0	1	20,0	2	40,0	-	-
Špeciálne školy	4	1	25,0	1	25,0	2	50,0	-	-
Fakulty VŠ	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ubytovacie zariadenia	4	1	25,0	-	-	3	75,0	-	-
Špeciálne výchovné zariadenia	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Zotavovacie podujatia a školy v prírode	265	-	-	-	-	265	100	-	-
Ostatné	-	-	-	-	-	-	-	-	-
S P O L U	336	32	9,5	20	6,0	284	84,5	-	-

V okresoch Banská Bystrica a Brezno bolo v roku 2016 evidovaných spolu 112 **predškolských zariadení**. V okrese Banská Bystrica bolo 61 materských škôl a 16 opatrovateľských centier pre starostlivosť o deti do 6 rokov. V priebehu roka pribudlo 1 opatrovateľské centrum pre deti do 6 rokov. V okrese Brezno bolo 34 materských škôl a 1 opatrovateľské centrum.

Celkový počet **základných škôl** bol 55. V okrese Banská Bystrica bolo evidovaných 34 ZŠ, v okrese Brezno 21 základných škôl. Základné školy navštevovalo 12 954 školopovinných detí. V porovnaní s predchádzajúcim školským rokom sa počet školopovinných detí zvýšil o 285 žiakov. Počet žiakov v 1. ročníku bol 1 704, čo je o 86 detí viac ako v minulom školskom roku. Zmennosť na ZŠ v okresoch Banská Bystrica a Brezno nie je evidovaná.

Počet **gymnázií** sa v porovnaní s predchádzajúcim rokom nezmenil. V meste Banská Bystrica je 6 gymnázií, z toho 2 neštátne. V okrese Brezno sú 2 gymnáziá, z toho 1 neštátne.

Počet **SOŠ** zostal rovnaký ako v predchádzajúcom roku. V okrese Banská Bystrica bolo v prevádzke 10 zariadení (9 SOŠ, 1 konzervatórium), v okrese Brezno 5 zariadení, z toho 2 neštátne.

Počet **fakúlt VŠ** v okrese Banská Bystrica sa v roku 2016 nezmenil. Z celkového počtu 12 fakúlt sú 2 neštátne zariadenia. V okrese Brezno fakulty vysokých škôl nie sú.

Hygienická situácia v zariadeniach pre deti a mládež v okresoch Banská Bystrica a Brezno bola v roku 2016 uspokojivá. Detské a dorastové zariadenia sú stabilizované čo do počtu i hygienického štandardu. Pri hodnotení pracovných podmienok pre školskú prácu možno konštatovať zlepšujúci sa trend. Nové účelové zariadenia nepribúdajú. Zriaďovatelia zariadení pre deti a mládež sa ale snažia získavať finančné prostriedky na vylepšenie hygienickej úrovne jestvujúcich zariadení, čo vedie k postupnému zlepšovaniu podmienok najmä mikroklimatických (oprava okien, oprava elektrických svietidiel, výmena vykurovacích telies, oprava striech, zateplovanie atď.). Mnohé zariadenia sa vybavujú novým vhodným školským nábytkom a zvýšená pozornosť sa venuje aj údržbe prostredia.

Zásobovanie pitnou vodou v zariadeniach pre deti a mládež v okresoch Banská Bystrica a Brezno je dlhodobou na dobrej úrovni. Všetky predškolské, školské a ostatné zariadenia poskytujúce starostlivosť o deti a mládež sú napojené na verejný vodovod s dostatočným množstvom pitnej vody. Zásobovanie pitnou vodou z vlastného vodného zdroja bolo riešené pri 18 organizovaných zotavovacích podujatiach. Počas roka 2016 neboli riešené žiadne prípady s nedostatkom prípadne nevyhovujúcou kvalitou pitnej vody.

V priebehu roka 2016 došlo k niekoľkým zmenám v prevádzkovaní **zariadení spoločného stravovania detí a žiakov**, ako aj k uvedeniu nových prevádzkárni stravovacích služieb do prevádzky. Do prevádzky bolo uvedených 5 nových zariadení zabezpečujúcich stravovacie služby pre deti a žiakov. Išlo o novovybudované zariadenia školského stravovania: 3 výdajné školské jedálne pri súkromných materských školách, 1 výdajňa jedál v zariadení starostlivosti o deti do 6 rokov a 1 bufet pre študentov na UMB Banská Bystrica. V priebehu roka dochádzalo k zmenám prevádzkovateľov zariadení, hlavne v podnikateľskej sfére – prevádzkovanie školských bufetov, študentských kaviarní a klubov. Tri zariadenia v priebehu roka ukončili svoju činnosť – dva bufety v priestoroch vysokých škôl a jedna výdajňa jedál pre študentov UMB Banská Bystrica.

V priebehu roka pokračovalo preskúšavanie pracovníkov školských stravovacích zariadení pri obnove a záskanásvedčenia odbornej spôsobilosti pre výkon prác v epidemiologicky závažných činnostiach – pri príprave, manipulácii a uvádzaní do obehu potravín Celkovo bolo na RÚVZ v Banskej Bystrici vydaných 45 osvedčení o odbornej spôsobilosti na vykonávanie epidemiologicky závažnej činnosti.

Počas roka bol vykonávaný štátny zdravotný dozor v prevádzkach zariadení školského stravovania. Celkovo bolo vykonaných 279 kontrol. Najčastejšie boli zisťované nedostatky hlavne z dôvodu nevyhovujúceho stavebno-technického charakteru. Pri kontrolách bolo odobratých 29 sterov zo stravovacej prevádzky na zisťovanie mikrobiologickej kontaminácie kuchynského prostredia a predmetov bežného užívania.

V súvislosti s kontrolou dodržiavania zákona na ochranu nefajčiarov bolo celkovo v zariadeniach pre deti a mládež vykonaných 319 kontrol.

Zotavovacích podujatí pre deti a mládež sa v roku 2016 zúčastnilo spolu 18 904 detí (6 228 v okrese Banská Bystrica a 12 181 v okrese Brezno), čo je výrazne vyšší počet odrekreovaných detí oproti minulým rokom. Ide o nárast až o 7 437 detí oproti roku 2015. Počet dospelých osôb činných na zotavovacích podujatiach bol 2 310 osôb, čo je nárast o 844 osôb oproti roku 2015. Na uvedenom náraste sa významnou mierou podpísala možnosť finančnej podpory štátu na uskutočnenie lyžiarskych výchovnovýcvikových kurzov a škôl v prírode. Celkovo bolo RÚVZ v Banskej Bystrici evidovaných 392 zotavovacích podujatí (128 v okrese Banská Bystrica, 264 v okrese Brezno) v 439

turnusoch. Vzhľadom na vyššie citovanú finančnú výpomoc štátu bol záujem škôl o realizáciu týchto podujatí výrazne vyšší oproti minulým rokom. Počet zotavovacích podujatí vzrástol oproti roku 2015 o 170 a počet turnusov vzrástol o 179. Organizátormi podujatí boli v prevažnej miere školské zariadenia (MŠ, ZŠ, gymnáziá a stredné školy). V 56 prípadoch išlo o iných organizátorov – cestovné kancelárie, občianske združenia, súkromné detské zariadenia a centrá a pod.). Tak ako po minulé roky, aj v roku 2015 bolo sporadicky zisťované, že usporiadatelia akcií pre deti ako aj prevádzkovatelia rekreačných zariadení nedodržiavali dôsledne platnú legislatívu ohľadom organizovania zotavovacích podujatí. Pri kontrolách boli zisťované najmä nedostatky v prevádzkovej hygiene stravovacej časti zariadení, v uvádzaní do obehu potravín po dobe spotreby a dátume minimálnej trvanlivosti. Zo strany organizátorov nie sú dodržiavané 30-dňové lehoty podania pred samotnou akciou, a tým je sťažené šetrenie pred vydaním rozhodnutia zvlášť v prípade zariadení, ktoré sú zásobované vodou z vlastného vodného zdroja.

Výskyt hromadných gastrointestinálnych ochorení v kolektívnych zariadeniach pre deti a mládež na území okresov Banská Bystrica a Brezno nebol v roku 2015 zaznamenaný.

RIZIKOVÉ PRÁCE

RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici vykonáva štátny zdravotný dozor a eviduje rizikové práce na území okresov Banská Bystrica a Brezno. Z hľadiska vplyvu faktorov práce a pracovného prostredia na zdravie zamestnancov sú v **okrese Banská Bystrica** významné hlavne podniky charakteru priemyselnej výroby – dominujú drevospracujúce, farmaceutické a strojárské prevádzky. Obyvatelia mesta Banská Bystrica ako administratívneho a vzdelávacieho centra Banskobystrického kraja sú väčšinou zamestnaní v oblasti verejnej správy a v oblasti školstva a vzdelávania. V **okrese Brezno** je väčšina obyvateľov zamestnaná v priemyselnej výrobe, kde má najvýznamnejšie zastúpenie hutníctvo a strojárstvo. Najvýznamnejším prosperujúcim podnikom z hľadiska počtu zamestnancov a zároveň aj s najvyšším počtom zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce sú Železiarne Podbrezová a.s., Podbrezová. Významná je aj zlivarenská spoločnosť ZLH Plus a.s. Hronec. Ďalším významným odvetvím v okrese, čo sa týka počtu zamestnancov a charakteru výroby, je drevárska výroba.

V roku 2016 došlo v oboch okresoch k hospodárskemu oživeniu. Situácia sa zlepšila v strojárskom odvetví. Pretrváva snaha subjektov o zachovanie primeraného pracovného prostredia a podmienok pre zamestnancov.

Plnenie povinností vyplývajúcich z legislatívy v oblasti ochrany zdravia pri práci zamestnávateľmi zodpovedá právnomu vedomiu v organizáciách, ale aj ich finančnej situácii. Najnižšie znalosti legislatívy majú podnikatelia v malých prevádzkarňach, ale najmä živnostníci v oblasti legalizácie prevádzok, ale aj v oblasti hodnotenia zdravotných rizík pri práci.

Pokračoval pokles počtu žiadostí na uvedenie chránených pracovísk a chránených dielní do prevádzky z dôvodu sprísnenia kritérií na priznanie štatútu pre chránenú dielňu a chránené pracovisko.

Údaje o rizikových prácach z hľadiska zdravotných rizík a počte exponovaných zamestnancov sú od roku 2012 spracovávané v informačnom systéme ASTR (automatizovaný systém triedenia rizík) za obidva okresy spolu.

Tabuľka 12 Počet pracovníkov vykonávajúcich rizikové práce podľa prevažujúcej činnosti a kategórie rizikového faktora v okrese Banská Bystrica a Brezno v roku 2016 (1.stupeň)

Prevažujúca činnosť	Počet exponovaných pracovníkov					
	3. kategória		4. kategória		spolu	
	celkom	ženy	celkom	ženy	celkom	ženy
Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov	140	0	24	0	164	0
Ťažba a dobývanie	17	0	2	0	19	0
Priemyselná výroba	3 225	728	198	14	3 423	742
Dodávka elektriny, plynu, pary a studeného vzduchu	1	0	0	0	1	0
Dodávka vody, čistenie a odvod odpadových vôd, odpady a služby odstraňovania	76	0	13	0	89	0
Stavebníctvo	47	0	0	0	47	0
Zdravotníctvo a sociálna pomoc	403	261	0	0	403	261
Umenie, zábava, rekreácia	48	15	0	0	48	15
Ostatné činnosti	4	2	0	0	4	2
S p o l u	3 961	1 006	237	14	4 198	1 020

Podľa uvedeného triedenia celkový počet pracovníkov vykonávajúcich rizikové práce v 3. a 4. kategórii v okresoch Banská Bystrica a Brezno k 31.12.2016 bol 4 198 fyzických osôb, z toho 1 020 žien. V 3. kategórii najviac zamestnancov vykonávalo rizikové práce v priemyselnej výrobe - až 81%, v zdravotníctve 10% a v poľnohospodárstve a lesníctve 3,5%. Aj do 4. kategórie rizika bolo najviac

zamestnancov zaradených v priemyselnej výrobe – až 83,5%. V porovnaní s rokom 2015 (celkový počet 4 710 zamestnancov v riziku, z toho 1 083 žien) bol zaznamenaný pokles počtu zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce o 512 osôb, z toho počet žien vykonávajúcich rizikové práce sa znížil o 63 osôb. K zníženiu počtu zamestnancov zaradených do rizika došlo vo všetkých činnostiach v oboch kategóriách. Celkový počet zamestnancov vykonávajúcich práce zaradené do 3. kategórie rizika sa znížil o 479 osôb, z toho 44 žien. Celkový počet zamestnancov vykonávajúcich práce zaradené do 4. kategórie sa znížil o 33 osôb, z toho 17 žien. Dôvodom zníženia počtu zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce boli technické opatrenia na zníženie zdravotného rizika zamestnancov, súvisiaceho s expozíciou fyzikálnym faktorom práce. Tiež boli vykonané opatrenia na zníženie fyzickej záťaže zamestnancov spočívajúce v organizácii práce.

Tabuľka 13 Počet pracovníkov vykonávajúcich rizikové práce podľa druhu a kategórie rizikového faktora v okrese Banská Bystrica a Brezno v roku 2016 (1. stupeň)

Rizikový faktor (1.stupeň)	Počet exponovaných pracovníkov					
	3. kategória		4. kategória		spolu	
	celkom	ženy	celkom	ženy	celkom	ženy
Biologické faktory	55	44	0	0	55	44
Elektromagnetické polia	1	0	0	0	1	0
Fyzická záťaž	140	10	0	0	140	10
Hluk	3 453	744	225	14	3 678	758
Chemické látky a zmesi	423	204	16	0	439	204
Ionizujúce žiarenie	164	82	0	0	164	82
Optické žiarenie	126	36	0	0	126	36
Vibrácie	204	5	3	0	207	5
Záťaž teplom a chladom	134	0	0	0	134	0

Podľa druhu a kategórie rizikových faktorov, ktorým sú zamestnanci pri práci vystavení, je v prvom stupni triedenia na prvom mieste hluk, ktorému bolo exponovaných až 3 453 osôb. Prevažne sa jednalo o profesie obsluha a operátor drevoobrábacích a kovoobrábacích strojov. Na druhom mieste sú chemické látky a zmesi. Týmto dvom faktorom bolo exponovaných najviac zamestnancov aj v predchádzajúcom roku.

U samostatne zárobkovo činných osôb ako aj u samostatne hospodáriacich roľníkov je zrovnateľná situácia pri určovaní rizikových prác s predchádzajúcimi rokmi. V tejto oblasti nedošlo k žiadnym zmenám. Ani v kalendárnom roku 2016 nebol na RÚVZ predložený nový návrh na zaradenie prác do kategórie rizika samostatne zárobkovo činnou osobou alebo samostatne hospodáriacim roľníkom. Návrh na zaradenie prác do kategórie rizika podávajú spoločnosti, na ktorých pracoviskách na základe uzavretej dohody o vykonaní činnosti (alebo inej zmluvy) pracujú okrem ich zamestnancov aj samostatne zárobkovo činné osoby. Technologické a strojné vybavenie pracovísk, ktoré využívajú, je vlastníctvom spoločnosti. Spoločnosti realizujú na pracoviskách opatrenia na zníženie expozície všetkých pracovníkov faktorom práce a informujú všetkých pracovníkov o rizikách, ochranných a preventívnych opatreniach na ich zníženie, vrátane používania osobných ochranných prostriedkov. Uvedeným realizujú opatrenia aj na ochranu zdravia samostatne zárobkovo činných osôb, ktorí vykonávajú činnosť na ich pracoviskách a využívajú pri práci ich technologické a strojné zariadenia.

Zabezpečovanie pracovnej zdravotnej služby

V priebehu roka 2015 bola v rámci štátneho zdravotného dozoru, vykonávaného RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici, kontrolovaná aj povinnosť zamestnávateľov zabezpečiť pracovnú zdravotnú službu (PZS) za účelom dohľadu nad pracovnými podmienkami a nad zdravím zamestnancov. Zo

záverov kontrol vyplynulo, že sa v období posledných rokov postupne zvyšoval počet subjektov s vyhlásenými rizikovými prácami, ktoré si splnili zákonnú povinnosť a zabezpečili odborný výkon preventívnych a ochranných služieb prostredníctvom PZS.

V čase kontroly bol stav zabezpečenia PZS v organizáciách okresov Banská Bystrica a Brezno nasledovný:

Výkon PZS vlastnými odbornými zamestnancami na pracoviskách, kde zamestnanci vykonávajú rizikové práce je zabezpečený vo FNsP F.D.Roosevelta v Banskej Bystrici, v Železiarňach Podbrezová a.s. a v Nemocnici s poliklinikou, n.o. Brezno. Na pracoviskách bez rizikových prác je výkon PZS touto formou zabezpečený na RÚVZ v Banskej Bystrici, v PZS s.r.o. Banská Bystrica a PYROBOSS s.r.o., Banská Bystrica.

Zabezpečenie PZS dodávateľským spôsobom – môže byť realizované tímom PZS, lekárom, verejným zdravotníkom alebo bezpečnostným technikom. V čase kontrol bolo zistené, že najväčší počet subjektov má zabezpečenie PZS prostredníctvom bezpečnostných technikov, úplne absentuje výkon služieb verejným zdravotníkom. Dôvodom bolo rozšírenie poskytovaných služieb so zmluvnými bezpečnostnými technikmi.

Čo sa týka rozsahu poskytovaných služieb zo strany tímov PZS, významne sa zvýšila ich úroveň a je zabezpečený dohľad nad pracovným prostredím aj nad zdravím zamestnancov. Lekárske preventívne prehliadky vo vzťahu k práci na väčšine rizikových pracovísk sú väčšinou vykonávané prostredníctvom všeobecných lekárov, s ktorými má PZS zmluvu.

Subjekty s vyhlásenými rizikovými prácami mali zabezpečené PZS v plnom rozsahu.

HYGIENICKÁ SITUÁCIA NA ÚSEKU OCHRANY ZDRAVIA PRED ŽIARENÍM V OKRESOCH BANSKÁ BYSTRICA A BREZNO V ROKU 2016

Oddelenie ochrany zdravia pred ionizujúcim žiarením RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici evidovalo k 31.12.2016 v okrese Banská Bystrica celkom 139 a v okrese Brezno 37 pracovísk so zdrojmi ionizujúceho žiarenia. Zamestnanci oddelenia vykonávali na uvedených pracoviskách štátny zdravotný dozor v zmysle zákona NR SR č. 355/2007 o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení noviel.

Rozhodujúcim používateľom zdrojov ionizujúceho žiarenia naďalej zostáva zdravotníctvo, t.j. v okrese Banská Bystrica 82,7 % a v okrese Brezno 67,6 % z celkového počtu pracovísk.

Monitorovanie pracovného prostredia

Dozor na pracoviskách v zdravotníctve

Na pracoviskách so zdrojmi ionizujúceho žiarenia v zdravotníctve sa vykonávali periodické preverky zamerané na dodržiavanie princípov radiačnej ochrany. Overoval sa súlad parametrov ovplyvňujúcich radiačnú záťaž s požiadavkami platných predpisov a požiadavkami slovenských technických noriem. Na preverených rádiodiagnostických pracoviskách bolo sledované dodržiavanie diagnostických referenčných úrovní, ktoré sú legislatívne dané v Prílohe č. 1 nariadenia vlády SR č. 340/2006 Z. z. o ochrane zdravia pred nepriaznivými účinkami ionizujúceho žiarenia pri lekárskom ožiarení. Meraniami dopadových látok a kontrolou skúšok dlhodobej stability bolo zistené, že na preverených rádiodiagnostických pracoviskách nedochádza k prekročovaniu diagnostických referenčných úrovní. Cieľom je postupné zavedenie programov kvality a zníženie celkovej radiačnej záťaže z röntgenovej diagnostiky a z vyšetrovateľských metódami nukleárnej medicíny.

V roku 2016 na rádiodiagnostických pracoviskách pokračoval kvalitatívny posun vo vykonávaní skúšok dlhodobej stability, čo sa odrazilo na lepšej kvalite používaných rtg prístrojov a tým aj kvalite vyšetrovania. Žiadúcim výsledkom je neustále zlepšovanie kvality rtg vyšetrovania za súčasného znížovania radiačnej záťaže obyvateľstva z lekárskeho ožiarenia. Výsledná kvalita diagnostického vyšetrovania do veľkej miery závisí od typu prístroja, jeho veku, vyťaženia a od pravidelnej údržby. Ďalším rozhodujúcim parametrom celkového efektu vyšetrovania je kvalita vyvolávacieho procesu. Niektoré rádiodiagnostické pracoviská majú v prevádzke vyvolávacie automaty a postupne prechádzajú na nové spôsoby zobrazenia systémom priamej a nepriamej digitalizácie s čím súvisí nárast kvality vyšetrovacích metód.

Počet rádiodiagnostických aj zubných rtg prístrojov sa v roku 2015 výrazne nezmenil. Na pracoviskách došlo v uvedenom období len k výmene starších prístrojov za nové a zmenám v systémoch zobrazenia rtg snímok.

Tabuľka 14 Prehľad pracovísk s röntgenovými prístrojmi v zdravotníctve v okresoch Banská Bystrica a Brezno, rok 2016

RTG prístroje	okres Banská Bystrica		okres Brezno	
	počet		počet	
	prístrojov	pracovísk	prístrojov	pracovísk
diagnostické				
grafické + skopické	16	104	2	25
výpočtová tomografia	4		1	
mammografické	6		1	
angiografické	5		0	
pojazdné	23		1	
zubné	60		23	
veterinárne	8		1	
terapeutické	3	3	0	0
Spolu	125	107	29	25

V zdravotníctve sa okrem röntgenových prístrojov používajú aj rádioizotopové zdroje. Uzavreté zdroje sú súčasťou rádionuklidových ožarovačov, ktoré sa používajú na terapeutickom pracovisku vo Fakultnej NsP F.D.R. v Banskej Bystrici.

Otvorené zdroje sa používajú v Inštitúte nukleárnej a molekulárnej medicíny v Banskej Bystrici. Prevádzkuje sa tu aj pracovisko PET/CT, ktoré vykonáva kombináciu dvoch typov vyšetrení - PET vyšetrenie použitím rádiofarmák a CT vyšetrenie. Táto u nás ojedinele používaná metóda umožňuje oveľa presnejšie diagnostikovať a hodnotiť predovšetkým nádorové ochorenia. S otvorenými rádioaktívnymi žiaričmi sa pracuje aj v laboratóriách klinickej biochémie, kde sa pomocou rádioaktívnych látok vykonávajú diagnostické vyšetrenia in vivo a in vitro. Najčastejšie používanými rádionuklidmi sú ^{99m}Tc , ^{125}I , ^{18}F a ^{111}In .

Tabuľka 15 Prehľad pracovísk s rádioizotopovými zdrojmi v zdravotníctve v okresoch Banská Bystrica a Brezno, rok 2016

RA zdroje	okres Banská Bystrica		okres Brezno	
	počet pracovísk		počet pracovísk	
uzavreté	4		0	
otvorené	4		0	
Spolu	8		0	

Dozor na pracoviskách v hospodárstve a iných pracoviskách so zdrojmi ionizujúceho žiarenia

Okrem zdravotníctva má používanie röntgenových a rádioizotopových zdrojov ionizujúceho žiarenia široké uplatnenie aj v rôznych oblastiach hospodárstva. Röntgenové zdroje sa na území obidvoch okresov využívajú najmä v priemysle na defektoskopickú kontrolu zvarov rôznych materiálov (makroštruktúralne rtg) a na stanovenie prvkov resp. prímiesí v rôznych materiáloch (mikroštruktúralne rtg). Stále pribúdajú pracoviská, ktoré používajú röntgenové fluorescenčné spektrometre typu Innov, Niton, X-Met a pod. Väčšina týchto prístrojov sa používa vo výkupniach kovového odpadu na kvalitatívnu analýzu pri triedení kovu, niekoľko prístrojov sa používa na výskumné účely (Geologický ústav SAV Banská Bystrica) aleb na kontrolu kvality výrobkov (Kovohuty Dolný Kubín). Rádioizotopové zdroje sa využívajú v priemysle v defektoskopických zariadeniach a ďalej napríklad na meranie hrúbky, výšky hladiny, hustoty alebo zhutnenia. Rádionuklidy sa používajú aj v laboratóriách ako etalóny alebo kalibračné žiariče.

Tabuľka 16 Prehľad pracovísk s röntgenovými prístrojmi v hospodárstve v okresoch Banská Bystrica a Brezno, rok 2016

RTG zdroje	okres Banská Bystrica		okres Brezno	
	počet pracovísk		počet pracovísk	
	priemysel	iné	priemysel	iné
makroštruktúralne	2	0	4	0
mikroštruktúralne	2	7	3	1
Spolu	4	7	7	1

Tabuľka 18 Výsledky meraní dávkového príkonu na lokalitách s TLD (nSv/h) v okresoch Banská Bystrica a Brezno v roku 2016

Okres	Lokalita	I.Q.	II.Q	III.Q	IV.Q
B.Bystrica	RÚVZ	116,9 ± 3 %	93,1 ± 1 %	98,3 ± 4%	99,6 ± 3 %
B.Bystrica	SHMÚ	106,7 ± 4 %	82,9 ± 3 %	101,9 ± 2 %	91,5 ± 2 %
Brezno	Telgárt	128,0 ± 1 %	112,3 ± 2 %	125,1 ± 3 %	105,0 ± 5 %
Brezno	Lom nad Rimavicou	126,8 ± 3 %	99,0 ± 2 %	113,0 ± 3 %	102,1 ± 3 %
Brezno	Chopok – 1 m	nemerané	107,4 ± 3 %	nemerané	nemerané
Brezno	Chopok – 2 m	nemerané	102,4 ± 1 %	nemerané	nemerané
Brezno	Chopok-budova	133,1 ± 2 %	118,2 ± 1 %	nemerané	nemerané

Atmosferický spad a aerosóly

Výsledky sledovania rádioaktivity atmosferického spadu a aerosólov poukazujú na úroveň znečistenia atmosféry prírodnými a umelými rádionuklidmi. Umelé rádionuklidy sa v atmosfére nachádzajú v dôsledku skúšok jadrových zbraní a havárií jadrových reaktorov. Ide prevažne o rádionuklidy podliehajúce beta premene, a preto rýchly obraz o ich obsahu v atmosfére poskytuje meranie celkovej beta aktivity spadu a objemovej aktivity rádionuklidov zachytených na aerosóloch vo vzduchu.

V Banskej Bystrici sa vyhodnocuje rádioaktívny atmosférický spad v dvojtýždenných intervaloch. V odobratých vzorkách sa stanovuje ¹³⁷Cs prípadne iné detegované umelé rádionuklidy a celková beta aktivita. Aktivita ¹³⁷Cs v spade je v súčasnom období pod detekčným limitom našich prístrojov, ktorý sa pohybuje okolo 1,0 mBq/m²/deň. Z prírodných rádionuklidov je detegovateľné ⁷Be, ktoré tiež slúži na priebežnú kontrolu detekčného zariadenia.

Kontaminácia potravín

Aj v roku 2016 pokračovalo sledovanie rádioaktívnej kontaminácie potravín. Pozornosť bola zameraná na komodity rastúce vo voľnej prírode - huby a čučoriedky, z komodít, ktoré tvoria podstatnú zložku potravy obyvateľstva bolo sledované mlieko a zelenina. V odobratých vzorkách sa stanovuje ¹³⁷Cs prípadne iné detekované umelé rádionuklidy. Aktivity v potravinách sú na úrovni, ktorá absolútne neohrozuje zdravie obyvateľstva. Zvýšený výskyt iných rádionuklidov vyžarujúcich žiarenie gama nebol zistený.

Prírodná rádioaktivita vo vodách

V priebehu roka 2016 pokračovalo monitorovanie pitných vôd, prírodných minerálnych vôd a termálnych vôd. V uvedených vodách sa stanovovali, ako základné ukazovatele - celková objemová aktivita alfa, celková objemová aktivita beta a objemová aktivita ²²²Rn. Ani v jednom prípade nebolo zaznamenané prekročenie indikačnej hodnoty celkovej objemovej aktivity alfa, celkovej objemovej aktivity beta a objemovej aktivity ²²²Rn v zmysle nariadenia vlády č. 354/2006 Z.z. ktorým sa ustanovujú požiadavky na vodu určenú na ľudskú spotrebu a kontrolu kvality vody určenej na ľudskú spotrebu.

Mimoriadne situácie

Pracovníci oddelenia ochrany zdravia pred žiarením Regionálneho úradu verejného zdravotníctva so sídlom v Banskej Bystrici sa počas rokov 1996 – 2016 podieľali na riešení 98 prípadov nálezov rádioaktívneho materiálu v šrote. V roku 2016 riešili dva nálezy rádioaktívneho materiálu v Železiarni Podbrezová, a.s.

**Zdravotnícka ročenka okresu Banská Bystrica v porovnaní k okresu Brezno
2017**

Autori:

prof. MUDr. Cyril Klement, CSc.

doc. MUDr. Mária Avdičová, PhD.

MUDr. Silvia Kontrošová, MPH

doc. MUDr. Kvetoslava Koppová, PhD.

MUDr. Ivana Sedliačiková, MPH

MUDr. Jarmila Belákováová

doc. MUDr. Katarína Slotová, PhD.

MUDr. Pavol Adámek

Zostavila:

Ing. Dagmar Komendová

Vydal:

Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Banskej Bystrici

Prvé vydanie, 2018

112 strán; 5,05 AH

ISBN

Publikácia neprešla jazykovou úpravou